

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Prishtinë, më 4 shkurt 2019
Nr. ref.: AGJ 1322/19

AKTGJYKIM

në

rastin nr. KI48/18

Parashtrues

Arban Abrashi dhe Lidhja Demokratike e Kosovës

**Vlerësim i kushtetutshmërisë
së Aktvendimit AA. nr. 52/2017 të Gjykatës Supreme të Republikës së
Kosovës të 25 nëntorit 2017 dhe Aktgjykimit A.A. U. ZH. nr. 62/2017 të
Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës të
7 dhjetorit 2017**

GJYKATA KUSHTETUESE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

e përbërë nga:

Arta Rama-Hajrizi, kryetare
Bekim Sejdiu, gjyqtar
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, gjyqtare
Gresa Caka-Nimani, gjyqtare
Safet Hoxha, gjyqtar
Radomir Laban, gjyqtar
Remzije Istrefi-Peci, gjyqtare dhe
Nexhmi Rexhepi, gjyqtar

Parashtruesit e kërkesës

1. Kërkesa është parashtruar nga z. Arban Abrashi, kandidat për Kryetar të Komunës së Prishtinës në zgjedhjet lokale të vitit 2017 (në tekstin e mëtejme: parashtruesi i parë i kërkesës), si dhe nga subjekti politik Lidhja Demokratike e Kosovës (LDK) (në tekstin e mëtejme: parashtruesi i dytë i kërkesës).
2. Parashtruesi i parë i kërkesës si dhe parashtruesi i dytë i kërkesës (në tekstin e mëtejme kur Gjykata iu referohet bashkërisht: parashtruesit e kërkesës), përfaqësohen nga z. Durim Berisha.

Vendimi i kontestuar

3. Parashtruesit e kërkesës kontestojnë Aktvendimin [AA. nr. 52/2017] e 25 nëntorit 2017 dhe Aktgjykimin [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] e 7 dhjetorit 2017 të Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata Supreme).
4. Përmes Aktvendimit [AA. nr. 52/2017] të 25 nëntorit 2017 të Gjykatës Supreme (në tekstin e mëtejme: Vendimi i parë i Gjykatës Supreme) ishte pranuar si e bazuar ankesa e subjektit politik Lëvizja VETËVENDOSJE! dhe ishte ndryshuar Vendimi [ZL. A. nr. 1102/2017] i 22 nëntorit 2017 të Panelit Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtresa (në tekstin e mëtejme: PZAP), në të cilin palë në procedurë ishte vetëm subjekti politik LDK, përkatësisht parashtruesi i dytë i kërkesës; ndërsa, përmes Aktgjyimit [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] të 7 dhjetorit 2017 të Gjykatës Supreme (në tekstin e mëtejme: Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme) ishte refuzuar, si e pabazuar, ankesa e të dy parashtruesve të kërkesës e paraqitur kundër Vendimit [ZL. Anr. 1125/2017] të 1 dhjetorit 2017 të PZAP-it.

Objekti i çështjes

5. Objekt i çështjes është vlerësimi i kushtetutshmërisë së vendimeve të lartpërmendura, me të cilat, sipas pretendimit, parashtruesve të kërkesës u janë shkelur të drejtat e tyre të garantuara me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] dhe me nenin 54 [Mbrotjtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës së Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Kushtetuta).

Baza juridike

6. Kërkesa bazohet në paragrafin 4 të nenit 21 [Parimet e Përgjithshme] dhe në paragrafin 7 të nenit 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, në nenin 47 [Kërkesa Individuale] të Ligjit nr. 03/L-121 për Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Ligji), si dhe në rregullin 32 [Parashtrimi i Kërkesave dhe Përgjigjeve] të Rregullores së punës së Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Rregullorja e punës).
7. Më 31 maj 2018, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejme: Gjykata) miratoi, në seancë administrative, plotësim-ndryshimin e Rregullores së punës, e cila u publikua në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës, më 21 qershor 2018, dhe hyri në fuqi 15 ditë pas publikimit të saj.

Rrjedhimisht, gjatë shqyrtimit të kërkesës, Gjykata i referohet dispozitave juridike të Rregullores së re në fuqi.

Procedura në Gjykatë

8. Më 29 mars 2018, parashtruesit e kërkesës dorëzuan kërkesën në Gjykatë.
9. Më 30 mars 2018, Kryetarja e Gjykatës caktoi gjyqtaren Gresa Caka-Nimani Gjyqtare raportuese dhe Kolegjin shqyrtues, të përbërë nga gjyqtarët: Almiro Rodrigues (kryesues), Ivan Čukalović dhe Arta Rama-Hajrizi.
10. Më 4 prill 2018, Gjykata e njoftoi përfaqësuesin e parashtruesve të kërkesës për regjistrimin e kërkesës si dhe kërkoi nga ai që të sqarojë se a e përfaqëson edhe parashtruesin e dytë të kërkesës në procedurat para Gjykatës, pasi që kishte dorëzuar autorizim vetëm për parashtruesin e parë të kërkesës. Në rast të përgjigjes pozitive, Gjykata e ftoi të dorëzojë një autorizim që dëshmon këtë gjë. Gjykata, po ashtu, kërkoi nga përfaqësuesi i parashtruesve të kërkesës të dorëzojë në Gjykatë kopjen e Aktvendimit [AA. nr. 52/2017] të 25 nëntorit 2017 të Gjykatës Supreme. Për sqarimet e mësipërme si dhe për dokumentacionin shtesë të kërkuar, Gjykata i caktoi parashtruesve të kërkesës një afat prej 14 (katërbëdhjetë) ditësh nga dita e pranimit të shkresës njoftuese.
11. Më 10 prill 2018, Posta e Kosovës e ktheu zarfin në Gjykatë dhe e njoftoi atë se dorëzimi i shkresës njoftuese të 4 prillit 2018 ka dështuar, meqë adresa e dhënë nga parashtruesit e kërkesës në formularin e dorëzuar në Gjykatë ishte jo e plotë.
12. Më 13 prill 2018, përfaqësuesi i parashtruesve të kërkesës iu drejtua Gjykatës përmes postës elektronike dhe kërkoi që të gjitha komunikimet dhe shkresat përkitazi me kërkesën KI48/18 t'i dërgohen nëpërmjet postës elektronike. Në bazë të kësaj kërkesë, në të njëjtën ditë, Gjykata i dërgoi një kopje të njoftimit të 4 prillit 2018.
13. Më 13 prill 2018, përfaqësuesi i parashtruesve të kërkesës e dorëzoi kopjen e Aktvendimit të kërkuar.
14. Më 23 prill 2018, përfaqësuesi i parashtruesve të kërkesës e dorëzoi autorizimin për përfaqësimin e parashtruesit të dytë në procedurat para Gjykatës.
15. Më 27 prill 2018, Gjykata i dërgoi nga një kopje të kërkesës Gjykatës Supreme dhe PZAP-it. Në të njëjtën ditë, Gjykata e njoftoi z. Shpend Ahmeti, Kryetar i Komunës së Prishtinës dhe kandidat i Lëvizjes VETËVENDOSJE! për Kryetar të Komunës së Prishtinës në zgjedhjet lokale të vitit 2017, në cilësinë e palës së interesuar, për regjistrimin e kërkesës si dhe e ftoi atë që të dorëzojë komentet e tij, nëse ka, në afat prej 14 (katërbëdhjetë) ditësh nga dita e pranimit të shkresës njoftuese.
16. Më 11 maj 2018, brenda afatit të përcaktuar nga Gjykata, z. Shpend Ahmeti dorëzoi komentet e tij në Gjykatë.
17. Më 14 maj 2018, Gjykata i njoftoi parashtruesit e kërkesës për pranimin e komenteve nga z. Shpend Ahmeti si dhe ua dërgoi një kopje të tyre.

18. Më 31 maj 2018, Gjykata pranoi komente shtesë nga parashtruesi i kërkesës në lidhje me komentet e dorëzuara nga z. Shpend Ahmeti.
19. Më 16 qershor 2018, u përfundoi mandati gjyqtarëve: Almiro Rodrigues dhe Snezhana Botusharova. Më 26 qershor 2018, u përfundoi mandati gjyqtarëve: Altay Suroy dhe Ivan Čukalović.
20. Më 9 gusht 2018, Presidenti i Republikës së Kosovës emëroi gjyqtarët e rinj: Bajram Ljatifi, Safet Hoxha, Radomir Laban, Remzije Istrefi-Peci dhe Nexhmi Rexhepi.
21. Më 14 shtator 2018, Gjykata e njoftoi z. Shpend Ahmeti për pranimin e komenteve shtesë nga parashtruesit e kërkesës dhe i dërgoi një kopje të tyre.
22. Më 14 shtator 2018, Gjykata e njoftoi Lëvizjen VETËVENDOSJE!, në cilësinë e palës së interesuar, për regjistrimin e kërkesës si dhe i dërgoi një kopje të kërkesës së bashku me nga një kopje të komenteve të parashtruara nga parashtruesit e kërkesës dhe nga z. Shpend Ahmeti. Gjykata e ftoi atë që të dorëzojë komentet e saj, nëse ka, në afat prej 14 (katërmëdhjetë) ditësh nga dita e pranimin të shkresës njoftuese. Lëvizja VETËVENDOSJE! nuk dorëzoi komente në Gjykatë.
23. Më 26 tetor 2018, duke qenë se katër gjyqtarëve të lartpërmendur iu kaloi mandati i tyre si gjyqtar të Gjykatës, Kryetarja e Gjykatës, në bazë të Ligjit dhe Rregullores së punës, caktoi Kolegjin e ri shqyrtues, të përbërë nga gjyqtarët: Arta Rama-Hajrizi (kryesuese), Remzije Istrefi-Peci dhe Nexhmi Rexhepi.
24. Më 20 dhjetor 2018, gjyqtari Bajram Ljatifi kishte kërkuar nga Kryetarja e Gjykatës që të përjashtohet nga shqyrtimi i kërkesës nr. KI48/18, sepse më herët kishte qenë pjesë e vendimmarrjes për të njëjtën kërkesë përkitazi me procedurat e zhvilluara në Komisionin Qendror të Zgjedhjeve (në tekstin e mëtejme: KQZ).
25. Më 21 dhjetor 2018, Kryetarja, në pajtim me nenin 18.1 (1.3) të Ligjit dhe me rregullin (9) të Rregullores së punës, nxori vendim nëpërmjet të cilit u aprovua kërkesa për përjashtim nga procesi i shqyrtimit dhe i vendimmarjes lidhur me rastin KI48/18.
26. Më 22 janar 2019, parashtruesit e kërkesës paraqitën kërkesë për mbajtjen e seancës dëgjimore.
27. Më 23 janar 2019, Kolegji Shqyrtues shqyrtoi raportin e Gjyqtarës raportuese dhe njëzëri i rekomandoi Gjykatës pranueshmërinë e kërkesës.
28. Në të njëjtën ditë, Gjykata votoi njëzëri, se kërkesa është e pranueshme, dhe se vendimet e kontestuara të Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017 dhe Aktgjykimi [A.A. UZH. nr. 62/2017] i 7 dhjetorit 2017, janë në përputhshmëri me nenin 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] dhe 32 [E Drejta për Mjete Juridike] të Kushtetutës në lidhje me nenin 13 (E drejta për zgjidhje efektive) të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin

e mëtejme: KEDNJ) dhe me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës në lidhje me nenin 3 (E drejta për zgjedhje të lira) të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së.

29. Në të njejtën ditë, Gjykata votoi njëzëri, për të refuzuar kërkesën e parashtruesve të kërkesës për seancë dëgjimore.

Përmbledhja e fakteve

30. Më 22 tetor 2017, u mbajt raundi i parë i zgjedhjeve lokale në Republikën e Kosovës. Parashtruesi i parë i kërkesës, z. Arban Abrashi, ishte kandidat i LDK-së për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Parashtruesi i dytë i kërkesës, LDK, ishte subjekt politik i cili garonte në Komunën e Prishtinës nëpërmjet kandidatit të saj, z. Arban Abrashi.
31. Rezultatet përfundimtare të raundit të parë zgjedhor përcaktuan se gara për Kryetar të Komunës së Prishtinës do të vendosej nga rezultati i raundit të dytë zgjedhor (balotazhit), që do të zhvillohej ndërmjet dy kandidatëve me më së shumti vota në raundin e parë, përkatësisht ndërmjet parashtruesit të parë të kërkesës, z. Arban Abrashi, dhe z. Shpend Ahmeti, kandidat i Lëvizjes VETËVENDOSJE! për Kryetar të Komunës së Prishtinës.
32. Më 19 nëntor 2017, u mbajt raundi i dytë i zgjedhjeve lokale, ku për Kryetar të Komunës së Prishtinës garuan dy kandidatët e lartpërmendur.
33. Sipas rezultateve preliminare të shpallura nga KQZ-ja, z. Shpend Ahmeti kishte akumuluar 41.401 vota, ndërsa z. Arban Abrashi 41.164 vota. Rezultatet preliminare të shpallura nga KQZ-ja, në këtë fazë të procesit, nuk përfshinin votat me kusht, votat me postë dhe votat e personave me nevoja të veçanta. Diferenca në vota në këtë fazë të procedurave zgjedhore ishte gjithsej 237 vota më shumë për z. Shpend Ahmeti.

Procedura pas shpalljes së Rezultateve Preliminare të raundit të dytë (balotazhit) të zgjedhjeve lokale të vitit 2017 për Kryetar të Komunës së Prishtinës

34. Më 20 nëntor 2017, parashtruesi i dytë i kërkesës parashtrroi ankesë në PZAP. Nëpërmjet kësaj ankese, parashtruesi i dytë i kërkesës kërkoi që të bëhet verifikimi i të gjitha fletëvotimeve të cilat ishin cilësuar si fletëvotime të pavlefshme, sipas shkresave të lëndës, 610 sosh, dhe si fletëvotime të zbrazëta, sipas shkresave të lëndës, 473 sosh. Parashtruesi i dytë i kërkesës, nëpërmjet kësaj ankese, pretendonte se komisionerët e Lëvizjes VETËVENDOSJE!, duke ditur rezultatin e ngushtë ndërmjet kandidatëve, kishin shpallur një numër të konsiderueshëm të fletëvotimeve si të pavlefshme ose si të zbrazëta, e sipas pretendimit, “*përkundër faktit që në ato fletëvotime mund të vërehej qartë vullneti i shprehur i votuesit*”.
35. Më 21 nëntor 2017, PZAP gjeti se ankesa e lartpërmendur e parashtruesit të dytë të kërkesës përbën një ankesë të përgjithësuar dhe si e tillë nuk mund të procedohet tutje për shqyrtim. Si rrjedhojë, PZAP i kërkoi parashtruesit të dytë të kërkesës që të plotësojë ankesën ashtu që të specifikojë me saktësi qendrat e

votimit dhe vendvotimet në të cilat supozohet se janë shpallur fletëvotimet e pavlefshme dhe të zbrazëta.

36. Në po të njëjtën ditë, më 21 nëntor 2017, parashtruesi i dytë i kërkesës, bëri plotësimin e ankesës sipas kërkesës së PZAP-it.
37. Më 22 nëntor 2017, PZAP nëpërmjet Vendimit [ZL. A. nr. 1102/2017] pranoi, si të bazuar, ankesën e parashtruesit të dytë të kërkesës. Mbi bazën e kësaj ankese, PZAP-i urdhëroi KQZ-në që të rinumërojë/rivlerësojë fletëvotimet e: (i) shpallura si të pavlefshme; (ii) përdorura nga votuesit por të paplotësuara, rrjedhimisht të zbrazëta; si dhe (iii) regullta në vendvotimet e specifikuar në Vendimin përkatës. PZAP-i kërkoi nga KQZ-ja që vlerësimi i fletëvotimeve të shpallura si të pavlefshme si dhe i fletëvotimeve të konsideruara si të zbrazëta, të bëhet konform Doracakut të Procedurave të Votimit dhe Numërimit të KQZ-së si dhe në prezencë të vëzhguesve të akredituar, përfshirë ata të LDK-së dhe të Lëvizjes VETËVENDOSJE!. Në fund, PZAP-i urdhëroi që rezultati i cili del nga rinumërimi dhe rivlerësimi të përfshihet në rezultatin përfundimtar që do të shpallet nga KQZ-ja. Këtë Vendim të saj, PZAP-i e arsyetoi duke u bazuar në *“numrin e madh të fletëvotimeve të pavlefshme dhe të zbrazëta”* dhe në *“rezultatit e ngushtë në mes të dy kandidatëve”*.
38. Brenda afatit 24-orësh, Lëvizja VETËVENDOSJE! paraqiti ankesë në Gjykatën Supreme dhe kërkoi që të anulohet Vendimi i lartpërmendur i PZAP-it si dhe të urdhërohet PZAP-i dhe KQZ-ja që të vazhdojnë numërimin e votave me kusht dhe me postë për kandidatët për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Brenda po të njëjtit afat, PZAP-i parashtrroi përgjigje ndaj ankesës së Lëvizjes VETËVENDOSJE! dhe kërkoi që ankesa e kësaj të fundit të refuzohet si e pabazuar dhe Vendimi i kontestuar i PZAP-it të vërtetohet nga Gjykata Supreme.
39. Më 25 nëntor 2017, Gjykata Supreme nxori Vendimin e parë të saj [AA. nr. 52/2017] nëpërmjet të cilit e pranoi si të bazuar ankesën e Lëvizjes VETËVENDOSJE!, dhe e ndryshoi Vendimin [ZL.A. nr. 1102/2017] e 22 nëntorit 2017 të PZAP-it, ashtu që ankesa e parashtruesit të dytë të kërkesës u refuzua si e pabazuar. Gjykata Supreme arsyetoi se vendimi i kontestuar i PZAP-it nuk është bazuar në prova bindëse dhe se nuk janë dëshmuar pretendimet ankimore të parashtruesit të dytë të kërkesës. Për më tepër, Gjykata Supreme konsideroi se PZAP-i nuk e kishte bazuar vlerësimin e saj në Ligjin nr. 03/L-073 për Zgjedhje të Përgjithshme (në tekstin e mëtejme: LZP) së bashku me Ligjin nr. 03/L-256 për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së (në tekstin e mëtejme Ligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së), meqenëse asnjë dispozitë ligjore nuk parasheh që për shkak të *“rezultatit të ngushtë mes kandidatëve”* dhe për *“mospërputhjet e fletëvotimeve të pavlefshme ose të paplotësuara”* të shkohet në rinumërim. Sipas arsyetimit të Gjykatës Supreme, është e drejtë e çdo votuesi të dalë në zgjedhje dhe të votojë dhe se fletëvotimet e përdorura dhe të paplotësuara, në natyrën e vet, nuk mund të merren për bazë që të shkohet në rinumërim. Më tutje, Gjykata Supreme theksoi se në Komunën e Prishtinës, nga monitoruesit vendës dhe ndërkombëtarë, nuk është raportuar asnjë shkelje dhe nuk është raportuar ndonjë vërejtje në librin e votimit dhe si rrjedhojë është vlerësuar se në këto zgjedhje nuk ka pasur parregullsi që *“do të cenojnë procesin e zgjedhjeve.”*

40. Më 29 nëntor 2017, KQZ-ja, pas përfundimit të procedurave për kontestim të rezultateve preliminare në PZAP dhe në Gjykatë Supreme, shpalli rezultatet përfundimtare të zgjedhjeve të raundit të dytë për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Sipas atyre rezultateve, parashtruesi i parë i kërkesës, z. Arban Abrashi, kishte marrë gjithsej 41,897 vota, përkatësisht 49.78% të votave, ndërsa z. Shpend Ahmeti kishte marrë gjithsej 42,262 vota, përkatësisht 50.22% të votave. Diferenca në vota në këtë fazë përfundimtare të procedurës zgjedhore kur KQZ-ja kishte numëruar të gjitha votat, përfshirë votat me kusht, votat me postë dhe votat e personave me nevoja të veçanta, ishte gjithsej 365 vota më shumë në favor të z. Shpend Ahmeti. Në bazë të këtyre rezultateve, z. Shpend Ahmeti u shpall fitues i garës për Kryetar të Komunës së Prishtinës.

Procedura pas shpalljes së Rezultateve Përfundimtare të raundit të dytë të zgjedhjeve lokale të vitit 2017 për Kryetar të Komunës së Prishtinës

41. Më 30 nëntor 2017, një ditë pas shpalljes së rezultateve përfundimtare nga ana e KQZ-së, parashtruesit e kërkesës paraqitën ankesë në PZAP kundër vendimit të KQZ-së të 29 nëntorit 2017, duke kundërshtuar rezultatin përfundimtar të zgjedhjeve për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Parashtruesit e kërkesës pretenduan: (i) shkelje të LZP-së dhe të rregullave zgjedhore; si dhe (ii) shkelje të nenit 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës. Sipas parashtruesve të kërkesës, të drejtat e tyre ishin shkelur meqë Lëvizja VETËVENDOSJE! duke përdorur mënyra të ndryshme kishte ndikuar në vullnetin e lirë të qytetarëve, ndër të tjera, duke përfshirë: (i) shfrytëzimin e shërbimeve të transportit rrugor/taksive; (ii) thirrjeve telefonike; dhe (iii) dërgimit të sms-ve. Parashtruesit e kërkesës gjithashtu pretenduan parregullsi sa i përket fletëvotimeve të pavlefshme, fletëvotimeve të zbrazëta dhe mungesës së fletëvotimeve në disa nga fletëvotimet me kusht e që si rezultat do të mund të jenë përdorur për zbatimin e praktikës së të ashtuquajturit “*tren bullgar*”.
42. Njëpërmjet kësaj ankese, parashtruesit e kërkesës kërkuan nga PZAP që të urdhërohet: (i) rinumërim i tërësishëm i votave në Komunën e Prishtinës; (ii) vlerësimi i fletëvotimeve të shpallura si të pavlefshme, të zbrazëta dhe të dëmtuara; dhe (iii) kontrollimi i zarfeve të fletëvotimeve me kusht të cilat nuk janë konfirmuar dhe sipas pretendimit, si rrjedhojë nuk janë hapur fare. Më tutje, parashtruesit e kërkesës kërkuan nga PZAP që, në rast se as pas rinumërimit nuk do të mund të evitohen shkeljet e pretenduara, atëherë të urdhërohet votim i ri për Kryetar të Komunës së Prishtinës.
43. Më 1 dhjetor 2017, PZAP njëpërmjet Vendimit [ZL. A nr. 1125/2017] iu përgjigj ankesës së parashtruesve të kërkesës. PZAP-i e ndau vlerësimin e ankesës në dy pika të ndryshme e të cilat i shqiptoi në dy pika të dispozitivit të saj. Njëpërmjet pikës I të dispozitivit, PZAP-i e hodhi si të palejueshëm apelin e parashtruesve të kërkesës për pjesën që kishte të bëjë me parregullsitë e pretenduara në ditën e votimit për raundin e dytë të zgjedhjeve lokale, përkatësisht për datën 19 nëntor 2017. Për fazën pas shpalljes së rezultatit përfundimtar, PZAP-i i konsideroi këto pretendime si të pasafatshme. Njëpërmjet pikës II të dispozitivit, PZAP-i e refuzoi si të pabazuar apelin e parashtruesve të kërkesës për pjesën që kishte të bënte me rezultatin përfundimtar të shpallur nga KQZ-ja më 29 nëntor 2017. PZAP-i arsyetoi ndarjen e Vendimit të vet në dy aspekte të vlerësimit të pranueshmërisë duke theksuar që LZP-ja dhe Rregullat Zgjedhore përcaktojnë

që secila fazë e procesit zgjedhor i ka afatet e caktuara ligjore për të parashtruar ankesa dhe apele në PZAP e që ndërlihen me fazën specifike të procesit zgjedhor e cila është duke u zhvilluar. Në këtë drejtim, PZAP-i theksoi se, në rastin konkret, procesi zgjedhor gjendet në fazën e “*paspublikimit të rezultatit përfundimtar*” nga ana e KQZ-së, dhe rrjedhimisht vetëm ankesat ndaj vendimeve të KQZ-së që kanë të bëjnë me të njëjtën fazë, janë të pranueshme.

44. Si rrjedhojë, dhe më specifikisht, për sa i takon pikës I të dispozitivit, PZAP-i arsyetoi se ankesat e parashtruesve të kërkesës që përkojnë me ditën e votimit, përkatësisht me parregullsitë e pretenduara të 19 nëntorit 2017, e të cilat sipas parashtruesve të kërkesës kanë të bëjnë me: (i) shfrytëzimin e shërbimeve të transportit rrugor/taksive; (ii) thirrjeve telefonike; dhe (iii) dërgimit të sms-ve, janë të pasaftshme dhe të palejueshme në këtë fazë të procesit zgjedhor. Kjo sepse, sipas arsyetimit të PZAP-it, në bazë të nenit 13 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me paragrafin 1 të nenit 119 të LZP-së, afati për të parashtruar ankesë lidhur me pretendimet mbi ato parregullsi ka qenë 24 orë nga mbyllja e qendrave të votimit, rrjedhimisht deri më 20 nëntor 2017, në orën 19:00. Për më tepër, PZAP-i sqaroi se për pretendimet që ndërlihen me parregullsitë në ditën e votimit tashmë ishte vendosur nga Gjykata Supreme nëpërmjet Aktvendimit [AA. nr. 52/2017] të 25 nëntorit 2017.
45. Për sa i takon pikës II të dispozitivit, PZAP-i vlerësoi se ankesa e parashtruesve të kërkesës është e pabazuar meqenëse ata nuk kanë arritur që me prova të vërtetojnë pretendimet e tyre të paraqitura në ankesë përkitazi me mospërputhjet e rezultatit përfundimtar.
46. PZAP-i theksoi se parashtruesit e kërkesës kishin bashkëngjitur si provë një listë me 31 vendvotime ku në secilin prej tyre, sipas parashtruesve të kërkesës, ishin shpallur 5 deri në 9 fletëvotime të pavlefshme. Sipas vendimit, me qëllim të hetimit dhe të verifikimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës për sa i takon mospërputhjeve të rezultatit përfundimtar, përkatësisht, parregullsi në lidhje me fletëvotimet e pavlefshme, fletëvotimet e zbrazëta, dhe mungesën e zarfeve që përmbanin vota me kusht, e që mund të ketë rezultuar në parregullsi të karakterit zingjiror të njohura si “*treni bullgar*”, PZAP-i, bazuar në nenin 14 të Rregullës nr. 02/2015 për Rregullat dhe Procedurat e PZAP-it (në tekstin e mëtejshëm: Rregulli nr. 02/2015), angazhoi ekipet hetuese të përbëra nga 8 gjyqtarë dhe nga 10 zyrtarë të sekretariatit. Ky ekip hetues, sipas arsyetimit të PZAP-it, kishte shikuar dhe rivlerësuar votat e pavlefshme në të gjitha 31 vendvotimet e specifikuar nga parashtruesit e kërkesës dhe kishte konstatuar se 4 nga 183 fletëvotimet të cilat ishin shpallur të pavlefshme, ishin në fakt të vlefshme. Si rrjedhojë, PZAP-i arsyetoi se, përveç ndryshimeve në 4 vota, e të cilat ishin shpallur si të vlefshme nga paneli hetues dhe ishin inkuadruar në rezultatin përfundimtar të zgjedhjeve, ekipet e PZAP-it nuk kishin gjetur asnjë parregullsi tjetër në 31 vendvotimet që ishin objekt i hetimit, sipas kërkesave të parashtruesve të kërkesës. Më tutje, PZAP-i theksoi se, përveç rivlerësimit të fletëvotimeve të pavlefshme, ekipet hetuese të PZAP-it i kanë rinumëruar edhe fletëvotimet e rregullta, rinumërim ky që ka rezultuar të jetë në përputhje me rezultatin përfundimtar të shpallur nga KQZ-ja.
47. PZAP-i gjithashtu i ishte referuar përgjigjes së KQZ-së ndaj ankesës së parashtruesve të kërkesës përmes të cilit KQZ-ja kishte theksuar se nuk ekziston

baza ligjore për pretendimet e parashtruesve të kërkesës se fletëvotimet e pavlefshme dhe të zbrazëta mund konsiderohen si prova për rinumërim. Sipas KQZ-së, kjo sepse anëtarët e Këshillit të Vendvotimit i nënshkruajnë Formularët e Rezultateve Përfundimtare (FRP) dhe Formularët e Rezultateve të Kandidatëve (FRK) pas përfundimit të votimit dhe numërimit dhe një gjë e tillë nënkupton se në momentin e nënshkrimit të formularëve të lartcekur, Këshilli i Vendvotimit pajtohet me përmbylljen e procesit.

48. Më 5 dhjetor 2017, parashtruesit e kërkesës paraqitën ankesë në Gjykatën Supreme kundër Vendimit [ZL. A nr. 1125/2017] të 1 dhjetorit 2017 të PZAP-it. Në ankesën e tyre, parashtruesit e kërkesës ngritën tri kategori çështjesh, përkatësisht pretendime ankimore kundër Vendimit të PZAP-it. Kategoria e parë e pretendimeve të parashtruesve të kërkesës kishte të bënte me faktin që, sipas tyre, PZAP-i nuk kishte vlerësuar fare pretendimin e tyre për sa i takon ndikimit të pretenduar joligjor në vullnetin e votuesve që kishte ushtruar Lëvizja VETËVENDOSJE! nëpërmjet, ndër të tjera, transportimit të votuesve, thirrjeve telefonike dhe dërgimit të sms-ve. Parashtruesit e kërkesës kontestojnë faktin që PZAP-i e kishte shpallur këtë ankesë si të palejueshme bazuar në dispozitat e LZP-së, duke arsyetuar se ankesat që kanë të bëjnë me ditën e votimit duhet të paraqiten brenda afatit 24 orësh, mirëpo parashtruesit e kërkesës pretendojnë se ngjarja ishte bërë e njohur një orë pas afatit brenda të cilit ata kanë mundur të ankohen për çështjet që i takojnë ditës së votimit. Kategoria e dytë e pretendimeve të parashtruesve të kërkesës, kishte të bënte me fletëvotimet e pavlefshme, për të cilat, sipas tyre, PZAP-i nuk kishte vendosur fare. Sipas parashtruesve të kërkesës, duke marrë parasysh që hetimi i PZAP-it kishte rezultuar në shpalljen të vlefshme të një numri (4) të fletëvotimeve të cilat ishin shpallur të pavlefshme paraprakisht, ishte e rëndësishme për procesin dhe saktësinë e rezultateve përfundimtare që të gjitha fletëvotimet të rivlerësohen. Kategoria e tretë e pretendimeve të parashtruesve të kërkesës kishte të bënte me hapjen e zarfeve të fletëvotimeve me kusht e për të cilat, sipas pretendimit, PZAP-i nuk kishte vendosur se duhet të hapeshin dhe të kontrolloheshin, përkundër faktit që, sipas tyre, kërkesa e tyre për sqarim të mungesës së fletëvotimeve ishte plotësisht e ligjshme dhe e arsyeshme, duke pasur parasysh rrezikshmërinë që paraqet praktika e njohur si “*treni bullgar*”. Parashtruesit e kërkesës gjithashtu kanë pretenduar shkelje të të drejtave të tyre të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës.
49. Parashtruesit e kërkesës kërkuan nga Gjykata Supreme që: (i) të aprovojë ankesën e tyre si të bazuar dhe ta ndryshojë Vendimin e kontestuar të PZAP-it ashtu që të aprovohet në tërësi kërkesa e tyre për rinumërim të të gjitha fletëvotimeve dhe rivlerësim të fletëvotimeve të pavlefshme; dhe (ii) të shpallë të kundërligjshëm transportimin e qytetarëve e që, sipas parashtruesve të kërkesës, ka pasur për pasojë ndikimin e përgjithshëm në parregullsinë e procesit zgjedhor dhe në rezultatet përfundimtare për Kryetar të Komunës së Prishtinës.
50. Më 7 dhjetor 2017, Gjykata Supreme nxori Vendimin e dytë të saj [A.A. U.ZH. nr. 62/2017], nëpërmjet të të cilit e refuzoi si të pabazuar ankesën e parashtruesve të kërkesës dhe e mbajti në fuqi Vendimin [A. ZL. nr. 1125/2017] e 1 dhjetorit 2017 të PZAP-it. Në këtë drejtim, për sa i takon pikës I të dispozitivit të Vendimit të kontestuar të PZAP-it, Gjykata Supreme konsideroi se PZAP-i

kishte vendosur drejt me rastin e hedhjes poshtë të ankesës së parashtruesve të kërkesës si të palejueshme. Kjo sepse, sipas Gjykatës Supreme, kishte kaluar afati i ankimit për parregullsitë që ndërlihdeshin me ditën e votimit. Si rrjedhojë, Gjykata Supreme kishte konkluduar që PZAP-i kishte vendosur drejtë kur kishte hedhur poshtë si të palejueshme ankesën e parashtruesve të kërkesës, pasi që mbi bazën e nenit 13 të Ligji për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me nenin 119 të LZP-së, afati i ankesës është 24 orë nga mbyllja e Qendrave të Votimit, dhe rrjedhimisht afati i ankimit ishte 20 nëntori 2017, ora 19:00, kurse këto pretendime ishin parashtruar pas 10 ditësh, përkatësisht me 30 nëntor 2017. Gjykata Supreme në arsyetimin e vet kishte theksuar se kjo fazë e procesit zgjedhor është e ankueshme vetëm sa i përket vendimeve të KQZ-së, pas shpalljes së rezultatit përfundimtar.

51. Më tutje, për sa i takon pikës II të dispozitivit të Vendimit të kontestuar të PZAP-it, Gjykata Supreme vlerësoi se pretendimet e parashtruesve të kërkesës sa i përket rezultateve përfundimtare janë në kundërshtim me gjendjen faktike të vërtetuar nga PZAP-i. Sipas Gjykatës Supreme, duke u bazuar në nenin 14 të Rregullit nr. 02/2015, paneli hetues i PZAP-it kishte konstatuar se nga 31 kuti të votimeve në të cilat janë shpallur të pavlefshme 183 fletëvotime, vetëm 4 janë të vlefshme, ndërsa të tjerat janë të pavlefshme ashtu siç fillimisht ishin shpallur nga Këshillat e Vendvotimeve. Më tutje, Gjykata Supreme theksoi se përveç 4 votave të pavlefshme, ekipet hetuese të PZAP-it nuk kishin gjetur asnjë parregullsi tjetër në 31 vendvotime të cilat ishin objekt i hetimit. Po ashtu, Gjykata Supreme theksoi se PZAP-i kishte rinumëruar të gjitha fletëvotimet e rregullta dhe kishte verifikuar vulat në çdo fletëvotim, duke arritur kështu në përfundimin se rezultati përfundimtar është në harmoni me atë të shpallur nga KQZ-ja. Sipas vlerësimit të Gjykatës Supreme, Vendimi i kontestuar i PZAP-it ishte i qartë dhe i kuptueshëm dhe si i tillë përmbante arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare dhe se e drejta materiale ishte zbatuar drejt.
52. Më 11 dhjetor 2017, KQZ-ja certifikoi rezultatet përfundimtare të zgjedhjeve lokale për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Me atë rast, z. Shpend Ahmeti u shpall zyrtarisht Kryetar i Komunës së Prishtinës.

Pretendimet e parashtruesve të kërkesës

53. Parashtruesit e kërkesës fillimisht pretendojnë që Gjykata duhet të bëjë vlerësimin e kushtetutshmërisë së tërë procesit zgjedhor, duke vlerësuar edhe faktet edhe procedurën e zhvilluar dhe jo të kufizohet vetëm në vlerësimin e të drejtave dhe lirive themelore. Në mbështetje të këtij argumenti, parashtruesit e kërkesës i referohen Opinionit të Komisionit të Venecias (CDL-PI (2017) 007) dhe Vendimit të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë (E 17/2016-20) të 1 korrikut 2016.
54. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017, rrjedhimisht Vendimi i parë i Gjykatës Supreme dhe Aktgjykimi [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i 7 dhjetorit 2017 i Gjykatës Supreme, rrjedhimisht Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme, janë nxjerrë në shkelje të të drejtave të tyre të garantuara me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] dhe me nenin 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës, dhe kanë rezultuar

në cenimin e “parimit të shtetit të së drejtës” dhe “parimit të demokracisë kushtetuese”, si parime themelore të Kushtetutës.

55. Më specifikisht, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme, nëpërmjet Vendimit të saj të parë dhe të dytë, ka shkelur të drejtat e tyre për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, sepse nëpërmjet vendimeve të kontestuara të Gjykatës Supreme është vlerësuar vetëm ligjshmëria e vendimeve të PZAP-it, pa u trajtuar kushtetutshmëria e tyre, dhe kjo, për pasojë, ka rezultuar edhe në shkeljen e të drejtave të parashtruesve të kërkesës të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës.
56. Në vijim, Gjykata do të përmbledhë pretendimet e parashtruesve të kërkesës në lidhje me nenin 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] dhe me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës.

Pretendimet për shkeljen e nenit 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës

57. Parashtruesit e kërkesës pohojnë se gjykatat e rregullta shërbejnë si instancë parakushtetuese për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të njeriut, dhe janë të obliguara që, kur vlerësojnë pretendimet, të garantojnë zbatimin e dispozitave kushtetuese. Lidhur me këtë, parashtruesit e kërkesës theksojnë se gjykatat e rregullta duhet të kenë parasysh parimin “*in dubio pro libertate*”, sipas të cilit të drejtat dhe liritë themelore duhet të interpretohen gjerësisht dhe në dobi të individit, i cili në të gjitha fazat e procedurës është në pozitë të pabarabartë ndaj institucioneve shtetërore. Në mbështetje të këtyre pretendimeve, parashtruesit e kërkesës i referohen një numri vendimesh të Gjykatës Kushtetuese të Gjermanisë (BVerfGE 9, 237 § 242, 247; BVerfGE 8, 2010 § 216; BVerfGE 3, § 225 240; BVerfGE 63, 230 342; BVerfGE 6, 32 § 42) dhe rastit të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në tekstin e mëtejshëm: GJEDNJ) *Golder kundër Mbretërisë së Madhe*.
58. Parashtruesit e kërkesës specifikisht pretendojnë se Gjykata Supreme nëpërmjet të dyja Vendimeve të saj ua shkel atyre të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, sepse sipas tyre të njëjtat: (i) bëjnë vlerësimin vetëm të ligjshmërisë dhe jo të kushtetutshmërisë së pretendimeve përkatëse; dhe (ii) janë arbitrare.
59. Sa i përket kategorisë së parë të pretendimeve, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme nuk e ka përmbushur detyrimin kushtetues që të vlerësojë pretendimet e ndërlidhura me të drejtat zgjedhore si pjesë përbërëse e të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë dhe është kufizuar vetëm në vlerësimin e ligjshmërisë se vendimeve të PZAP-it. Sipas pretendimit, duke u kufizuar vetëm në vlerësimin e ligjshmërisë, Gjykata Supreme përmes Vendimeve të saj, ka cenuar edhe “parimin e supremacisë kushtetuese”.
60. Ndërsa, sa i përket kategorisë së dytë të pretendimeve, përkatësisht arbitraritetit të vendimeve të kontestuara, parashtruesit e kërkesës ndërtojnë pretendimet e tyre kryesisht duke u bazuar në interpretim të gabuar e arbitrar të ligjit të aplikueshëm.

61. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se: (i) arsyetimi i Gjykatës Supreme në Vendimin e parë të saj [AA. nr. 52/2017] se *“ligji nuk e parasheh rezultatin e ngushtë mes kandidatëve si kusht për rinumërim”*, është kundërkushtetues sepse, sipas tyre, *“asnjë shtet nuk numëron kushte apo raste kur urdhërohet rinumërimi – sepse ajo është e drejtë në vetvete – për konfirmimin procesit zgjedhor”*; (ii) Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] nuk ka bazë ligjore. Lidhur me këtë, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se arsyetimi i Gjykatës Supreme që në procedurën ankimore ajo është kufizuar vetëm në vlerësimin e *“parregullsiqe që kanë të bëjnë me administrimin e të dhënave”*, nuk ka mbështetje në ligjin e aplikueshëm. Në mbështetje të këtij pretendimi, parashtruesit e kërkesës arsyetojnë se pretendimet ankimore rreth kësaj të fundit, përkatësisht rreth *“parregullsiqe rreth administrimit të të dhënave në QNR [Qendra e Numërimit dhe e Rezultateve]”*, mbështeten vetëm në procedurën e veçantë të paraparë me nenin 105 të LZP-së, ndërsa parashtruesit e kërkesës kanë dorëzuar ankesat në bazë të nenit 119 të LZP-së. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se nenet 118.4 dhe 119.1 të LZP-së dhe plotësim-ndryshimet përkatëse, njohin të drejtën e plotësimit të ankesave të dorëzuara në PZAP me prova dhe me fakte të reja. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës gjithashtu i referohen Opinionit (CDL-PI (2017) 007) të Komisionit të Venecias, duke argumentuar se kriteret e pranueshmërisë, në raste të tilla, duhet të jenë qartazi të specifikuar në ligj, me qëllim që të parandalohet shpallja e ankesave si të palejueshme; dhe, në fund, (iii) konstatimet e Gjykatës Supreme janë arbitrare sepse të njëjtat konstatojnë se *“gjatë numërimit të disa nga vendvotimet, janë vërejtur parregullsi, mirëpo kanë qenë minimale dhe të balancuara, sepse janë prekur të dy kandidatët”*. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se *“shkelja e të drejtave kushtetuese ekziston ose nuk ekziston – nuk mund të thuhet se është shkelur pak apo shumë”*.

Pretendimet për shkeljen e nenit 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës

62. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë që, duke dështuar t'i ofrojnë mbrojtje gjyqësore të të drejtave themelore parashtruesve të kërkesës, rrjedhimisht, duke vepruar në kundërshtim me nenin 54 të Kushtetutës, vendimet e Gjykatës Supreme kanë rezultuar gjithashtu në shkelje të nenit 45 të Kushtetutës. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës pretendojnë të jenë shkelur tri parime zgjedhore të mishëruara në nenin 45 të Kushtetutës, e të cilat sipas parashtruesve të kërkesës janë të përcaktuara gjithashtu përmes paragrafit 2 të nenit 123 [Parimet e Përgjithshme] të Kushtetutës, dhe përfshijnë si në vijim: (i) parimin e votës së lirë/lirisë së votës; (ii) parimin e votës së barabartë; dhe (iii) parimin e publicitetit (transparencës). Të gjitha këto parime, sipas parashtruesve të kërkesës, janë shkelur në rastin e tyre nga Gjykata Supreme, nga PZAP-i dhe nga KQZ-ja. Më specifikisht:

Sa i përket parimit të votës së lirë/lirisë së votës

63. Parashtruesit e kërkesës pohojnë se parimi i votës së lirë duhet të garantojë që (i) *“rezultati zgjedhor duhet të pasqyroj vullnetin e vërtetë të votuesve”*; (ii) *“votuesi duhet të jetë i lirë nga çdo lloj ndikimi shtetërorë apo joshtetërorë”*;

(iii) *“liria e votuesit për të vendosur se për kënd dëshiron të votoj, nuk guxon të cenohet para se ai të votojë”*. Në ndërtimin e kontekstit të *“parimit të votës së lirë”*, parashtruesit e kërkesës i referohen Vendimit të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë VfSlg 2.037/1950; dhe Vendimeve të Gjykatës Federale Kushtetuese të Gjermanisë, BVerfGE 66, 369 e BVerfGE 9, 335.

64. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se gjatë procedurave në gjykata të rregullta kanë ofruar prova mbi *“ndikimin e qytetarëve të Prishtinës përmes dërgimit të SMS-ve në emër të OJQ-ve, ofrimit të kuponëve për transport falas dhe ndikimit përmes aktivistëve”*, e të cilat rrjedhimisht, sipas pretendimit, rezultojnë në shkelje të *“parimit të votës së lirë/lirisë së votimit”*. Sipas parashtruesve të kërkesës, Gjykata Supreme në Vendimin e dytë të saj [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i kishte trajtuar këto pretendime si të reja, duke evituar arsyetimin rreth tyre dhe jo si prova që duhej t'i administronte. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se përkundër faktit që PZAP i kishte konsideruar dëshmitë e tyre të mjaftueshme për të dyshuar mbi rregullsinë e procesit zgjedhor, Gjykata Supreme, në asnjë procedurë të vendimmarrjes, nuk merret me vlerësimin e këtyre pretendimeve. Parashtruesit e kërkesës sërish theksojnë se, duke mos trajtuar këto pretendime, atyre u është mohuar e drejta për mbrojtje gjyqësore të të drejtave.

Sa i përket parimit të votës së barabartë

65. Parashtruesit e kërkesës pohojnë se parimi i votës së barabartë duhet të garantojë: (i) barazi strikte dhe formale; (ii) barazi të mundësive; (iii) *“jo vetëm barazi të peshës së votës, por edhe barazinë e peshës së suksesit të votës”*; si dhe (iii) jo vetëm *“të drejtën për të përfituar mandatin, por të drejtën për mbrojtje të mandatit nga cenimet gjatë procesit zgjedhor”*. Në ndërtimin e kontekstit të *“parimit të votës së barabartë”*, parashtruesit e kërkesës i referohen Vendimit të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë, VfSlg 8.644/1979; vendimeve të Gjykatës Federale Kushtetuese të Gjermanisë, BVerfGE120, 82, BVerfGE 121, 266, BVerfGE 63, 230, BVerfGE 95, 408 dhe BVerfGE 151, 179; si dhe Aktgjykimit të kësaj Gjykate në rastin KI34/17, paragrafit 91.
66. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme, PZAP-i dhe KQZ-ja kanë dështuar të garantojnë një proces zgjedhor ku *“pesha e votës”* është e barabartë. Parashtruesit e kërkesës theksojnë që, pavarësisht që Gjykata Supreme në Vendimin e saj të dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] konstaton që *“procesi zgjedhor është dëmtuar”*, ajo nuk e ka konsideruar të nevojshme rinumërimin e kutive nga të gjitha vendvotimet, gjë që, sipas tyre, do të kishte mundësi të verifikonte rezultatin dhe lëshimet e mundshme. Sipas parashtruesve të kërkesës, kërkesa e tyre për rinumërim të kutive në të gjitha vendvotimet ishte refuzuar në mënyrë kundër kushtetuese.

Sa i përket parimit të publicitetit (transparencës)

67. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë se ky parim, përkundër faktit që nuk është parim i shkruar kushtetues, është rezultat i bashkëveprimit të neneve kushtetuese dhe, sipas parashtruesve të kërkesës, ndër të tjera nënkupton që: (i) *“votuesi duhet të bindet me efektivitetin e aktit të votimit dhe rrjedhimisht ai duhet të bindet që “pesha e votës së tij, në të gjitha fazat nga hedhja e votës në*

kutinë e votimit, administrimi i materialit zgjedhor e deri të publikimi i rezultatit – ka qenë përputhje me rregullat dhe parimet zgjedhore”; dhe se, (ii) “pjesëmarrësit e procesit zgjedhor, kandidatët apo votuesit, do të kenë mundësinë që në rast të dyshimeve mbi vërtetësinë e rezultateve të publikuara të ushtrojnë mjete juridike përmes së cilave ato dyshime sqarohen”. Në mbështetje të këtyre pretendimeve, parashtruesit e kërkesës i referohen vendimeve të Gjykatës Federale Kushtetuese të Gjermanisë BVerfGE 123, 39 dhe BVerfGE 121, 266.

68. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës i referohen Opinionit (CLD-AD (2002) 23 rev) të Komisionit të Venecias, duke theksuar detyrimin e shtetit që të garantojë transparencë të proceseve, duke përfshirë edhe të drejtën e rinumërimit të votave në raste të apelit. Sipas parashtruesve të kërkesës, e drejta në rinumërim, ndër të tjera, është përcaktuar edhe me nenet 101 dhe 106 të LZP-së, të cilat ia kanë lënë kompetencën dhe mundësinë KQZ-së që, sipas detyrës zyrtare, të urdhërojë rinumërimin apo edhe përsëritjen e votimit para certifikimit të rezultateve.
69. Në këtë drejtim, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se arsyetimi i Gjykatës Supreme, sipas të cilit *“askund në ligj nuk parashihet rinumërimi në rast të diferencës së vogël të kandidatëve”*, u shkel atyre të drejtën për konfirmim dhe verifikim të rezultatit zgjedhor. Për më tepër, sipas parashtruesve të kërkesës, ky arsyetim nuk merr parasysh dhe nuk vlerëson të drejtat e parashtruesve të kërkesës të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës. Parashtruesit e kërkesës pretendojnë që: *“në rast të rezultatit të ngushtë të zgjedhjeve”*, rinumërimi është e drejtë themelore e cila iniciohet nëpërmjet KQZ-së apo me kërkesë të palës. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës i referohen Vendimit IC_275/2009 të 1 tetorit 2009 të Gjykatës Kushtetuese Zvicerane, sipas të cilës *“nëse ekzistojnë dyshime mbi rregullsinë e procesit – duhet të rinumërohen të gjitha fletëvotimet me qëllim që të tentohet të evitohet çdo parregullsi”*.
70. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës theksojnë se PZAP-i dhe Gjykata Supreme *“kanë konfirmuar se rinumërimi i mostrave – i zhvilluar pa prezencën e palëve në procedurë – konstaton se ka pasur parregullsi”*, mirëpo, sipas parashtruesve të kërkesës, PZAP-i dhe Gjykata Supreme, nëpërmjet Vendimit të saj të dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017], *“të njëjtat i konsiderojnë të balancuara në mes dy kandidatëve në garë”*. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se *“nuk ka shkelje të madhe apo të vogël”* dhe se me rastin e konstatimit të çfarëdo shkeljeje, do të duhej të urdhërohej përsëritja e votimeve të balotazhit. Në mbështetje të këtij pretendimi, parashtruesit e kërkesës i referohen Vendimit (E I 4/2015–25) të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë.
71. Parashtruesit e kërkesës, më tutje, pretendojnë që Gjykata Supreme me Vendimin e saj të parë [AA. nr. 52/17] e ka shfuqizuar vetëm Vendimin e PZAP-it [ZL.Anr.1102/2017] të 22 nëntorit 2017, por jo edhe Vendimin e KQZ-së [2343-2017] për rinumërimin e të gjitha fletëvotimeve të rregullta në vendvotimet të përcaktuara me vendimin e lartcekur të PZAP-it.
72. Parashtruesit e kërkesës gjithashtu përsërisin pretendimin se Gjykata Supreme, me Vendimin e saj të dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] dhe me Vendimin e PZAP-it [ZL. Anr. 1125/2017] të 1 dhjetorit 2017, në trajtimin e ankesës së tyre të 30

nëntorit 2017, nuk kanë trajtuar provat e parashtruesve të kërkesës si “*prova të reja dhe të veçanta*” dhe nuk ka trajtuar pretendimet e tyre për shkelje kushtetuese.

73. Parashtruesit e kërkesës pretendojmë se parimi i transparencës është shkelur edhe me rastin e “*asgjësimit të materialit zgjedhor*” nga ana e KQZ-së, e me atë rast edhe e drejta e tyre për rinumërim.

Kërkesat konkrete të parashtruesve të kërkesës

74. Parashtruesit e kërkesës theksojnë që, qëllimi i tyre në kërkimin e vlerësimit të kushtetutshmërisë së vendimeve të kontestuara, ka qenë që të kërkohej urdhërimi i rinumërimit të fletëvotimeve, siç kanë kërkuar në të gjitha fazat e procedurës. Por parashtruesit e kërkesës theksojnë se, një kërkesë e tillë, ndërkohë është pamundësuar duke marrë parasysh që “*KQZ ka asgjësuar të gjithë materialin zgjedhor*”. Duke theksuar se me aktin “*e asgjësimit të materialit zgjedhor*” është shkelur jo vetëm parimi i transparencës, por edhe e drejta e parashtruesve të kërkesës në rinumërim, e vetmja zgjidhje, sipas parashtruesve të kërkesës, mbetet “*përsëritja e votimeve të raundit të balotazhit*”.
75. Rrjedhimisht, parashtruesit e kërkesës kërkojnë nga Gjykata që: (i) të shpallë kërkesën e pranueshme; (ii) të konstatojë se ka pasur shkelje të nenit 54 të Kushtetutës; (iii) të konstatojë se si rrjedhojë e shkeljes së nenit 54 të Kushtetutës ka rezultuar shkelja e nenit 45 të Kushtetutës; (iv) të shpallë të pavlefshëm Aktgjykimin [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] e Gjykatës Supreme dhe të gjitha vendimet e instancave të mëhershme; (v) të shpallë të pavlefshëm procesin zgjedhor (balotazhin) për Kryetar të Komunës së Prishtinës të datës 19 nëntor 2017; si dhe (vi) të urdhërojë KQZ-në që, në afat prej 30 ditësh nga pranimi i Aktgjykimit të Gjykatës Kushtetuese, të organizojë raundin e dytë të zgjedhjeve për Kryetar të Komunës Prishtinës.

Komentet e dorëzuara nga pala e interesuar, z. Shpend Ahmeti

76. Në cilësi të palës së interesuar, z. Shpend Ahmeti, ka dorëzuar komente lidhur me: (i) pranueshmërinë e kërkesës; (ii) juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese për të vendosur mbi këtë çështje; si dhe (iii) për meritat e kërkesës.
77. Lidhur me pranueshmërinë e kërkesës, z. Shpend Ahmeti pohon se kërkesa duhet të shpallet e papranueshme sepse nuk janë shtjerrë të gjitha mjetet juridike. Në këtë drejtim, për sa i përket pretendimeve për parregullsitë në ditën e votimit, z. Shpend Ahmeti thekson se parashtruesit e kërkesës kanë dështuar t'i shfrytëzojnë mjetet juridike brenda afateve ligjore të përcaktuara me Kushtetutë, me Ligj dhe me Rregullore të punës të Gjykatës.
78. Specifikisht, ai argumenton se, në bazë të nenit 36 të LZP-së dhe nenit 25.1 të Rregullës zgjedhore 9/2013, parashtruesit e kërkesës, lidhur me pretendimet e tyre për parregullsi në ditën e zgjedhjeve, duhej të ishin ankuar brenda afatit 24 orësh pas mbylljes së vendvotimeve, e assesi pas shpalljes të rezultateve përfundimtare nga ana e KQZ-së.

79. Më tutje, z. Shpend Ahmeti argumenton se kërkesa për përsëritjen e balotazhit nuk është paraqitur para instancave gjyqësore. Në këto të fundit, parashtruesit e kërkesës kishin kërkuar vetëm rinumërimin e votave. Z. Shpend Ahmeti pohon se parashtruesi i kërkesës nuk mund të kërkojë nga Gjykata përsëritjen e balotazhit nëse të njëjtën nuk e ka kërkuar nga instancat e tjera të gjykatave të rregullta.
80. Për më tepër, në aspekt të pranueshmërisë së kërkesës dhe shterrjes së mjeteve juridike anash, z. Shpend Ahmeti pohon se kërkesa është gjithashtu qartazi e pabazuar dhe duhet të deklarohet si e tillë, sepse parashtruesit e kërkesës nuk janë subjekt i shkeljeve të të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë ose sepse ata nuk kanë arritur të arsyetojnë mjaftueshëm para Gjykatës pretendimet e tilla.
81. Lidhur me juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese, z. Shpend Ahmeti pohon se kjo e fundit, në bazë të nenit 113.7 të Kushtetutës, nuk ka kompetencë të bëjë vlerësimin e kushtetutshmërisë së procesit zgjedhor. Kjo dispozitë kushtetuese, sipas z. Shpend Ahmeti, e kufizon Gjykatën në lidhje me kërkesat e parashtruara nga individët *“vetëm në fushën e mbrojtjes së lirive dhe të drejtave individuale të garantuara me Kushtetutë.”*
82. Më tutje lidhur me çështjen e juridiksionit të Gjykatës, z. Shpend Ahmeti thekson se është e nevojshme të bëhet *“dallimi në mes të gjykimit kushtetues dhe gjykimit nga ana e organeve të sistemit të gjykatave të rregullta”*. Në këtë drejtim, ai thekson se pretendimi kryesor i parashtruesve të kërkesës ka të bëjë me argumentet e tyre për pavlefshmërinë absolute të Vendimit të dytë të Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimin [A.A.U.ZH.nr.62/2017] dhe heshtjen e palës kundërshtare [Gjykatës Supreme] në raport me kërkesat e parashtruesve të kërkesës lidhur me shkeljet e pretenduara kushtetuese, respektivisht cenimin e nenit 45 të Kushtetutës. Sipas z. Shpend Ahmeti, përderisa Gjykata Kushtetuese bën vlerësimin e kushtetutshmërisë, gjykatat e rregullta bëjnë vlerësimin e ligjshmërisë me rastin e vendosjes për çështjen konkrete. Në këtë drejtim, z. Shpend Ahmeti thekson se pretendimi për pavlefshmërinë absolute të Vendimit të dytë të Gjykatës Supreme është tërësisht i pabazuar në raport me kompetencën lëndore të Gjykatës Supreme, të përcaktuar me Kushtetutë dhe me Ligjin për Gjykatat. Për më tepër, z. Shpend Ahmeti, në argumentimin e kompetencës së gjykatave për të vlerësuar ligjshmërinë e pretendimeve, thekson se gjykatat e rregullta, në rast dyshimi për kushtetutshmërinë e ligjit të cilit e vlerësojnë, mund t'i drejtohen Gjykatës Kushtetuese përmes paragrafit 8 të nenit 113 të Kushtetutës.
83. Përkitazi me meritat e kërkesës, z. Shpend Ahmeti pohon se pretendimet e parashtruesve të kërkesës lidhur me shkeljen e neneve 45 e 54 të Kushtetutës, janë të artikuluar në mënyrë abstrakte dhe pohojnë se vetë ligji *“ka pranuar fakticitetin relativ të procesit zgjedhor”* dhe se kjo ka qëllim sigurinë juridike. Sipas kësaj, për çfarëdo parregullsie (administrative apo penale) parashihen sanksione për përgjegjësit. Tutje, z. Shpend Ahmeti pohon se një insistim i reparacionit, do të cenonte të drejtën e shumicës së qytetarëve të cilët kanë shprehur vullnetin e tyre politik.

84. Më konkretisht në lidhje me nenin 45 të Kushtetutës, z. Shpend Ahmeti pohon se nuk ka pasur shkelje të këtij neni dhe se parashtruesit e kërkesës nuk e kanë konkretizuar cenimin e të drejtave të garantuara me këtë nen. Sipas tij, një pretendim i tillë, i *“pakualifikuar dhe i artikuluar në mënyrë abstrakte”*, nuk mund të jetë objekt i trajtimit nga ana e Gjykatës. Në zgjedhjet e raundit të dytë për Kryetar të Prishtinës nuk është provuar asnjë rast i cenimit të karakterit personal të votës, barabarësisë së saj, lirisë në zgjedhje apo fshehtësisë së saj. Z. Shpend Ahmeti më tej thekson faktin që, në fund të procesit zgjedhor, të gjithë formularët janë nënshkruar nga të gjithë anëtarët e komisioneve të votimit, që sipas tij, është dëshmi për një proces të rregullt dhe korrekt zgjedhor.
85. Më konkretisht në lidhje me nenin 54 të Kushtetutës, z. Shpend Ahmeti pohon se nuk ka pasur shkelje të këtij neni dhe se ekziston një keqinterpretim lidhur me këtë dispozitë, të cilës, sipas z. Shpend Ahmeti, parashtruesit i kanë dhënë një *“domethënie abstrakte ekstensive”*. Sipas z. Shpend Ahmeti, mbrojtjen gjyqësore të të drejtave të garantuara me Kushtetutë duhet kuptuar brenda logjikës strukturore të ligjeve në fuqi. Për rastin konkret, sipas komenteve, të rëndësishme janë dispozitat konkrete të Ligjit për Gjykatat, me të cilat bëhet përkufizimi i kompetencave të organeve gjyqësore si dhe dispozitat e LZP-së, që përkufizojnë kompetencën lëndore për ankesat që paraqiten pranë Gjykatës Supreme si organ gjyqësor, i cili bën kontrollin e ligjshmërisë së vendimeve të nxjerra nga PZAP-i. Specifikisht, z. Shpend Ahmeti, i referohet nenit 12 të Ligjit për Plotësim dhe Ndryshimin e LZP-së, i cili përkufizon kompetencën e Gjykatës Supreme në trajtimin e ankesave.
86. Lidhur me provat e dorëzuara në Gjykatë nga ana e parashtruesve të kërkesës, përkatësisht raportet televizive, z. Shpend Ahmeti thekson se Gjykata Kushtetuese nuk është gjykatë në të cilën administrohen prova të tilla të cilat veçse janë administruar nga gjykatat e rregullta. Për më tepër, z. Shpend Ahmeti konsideron se parashtruesit e kërkesës kanë pasur mundësi ligjore që të paraqesin të gjitha pretendimet e tyre pranë organeve të drejtësisë (në Polici, në Prokurori, në gjykata) dhe këto organe do të mund të vendosnin lidhur me shkeljet e palëve të treta. Mirëpo, sipas tij, në asnjë rast nuk mund të konstatohet se ka pasur shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë, duke u bazuar në raporte televizive të deponuara si prova nga ana e parashtruesve të kërkesës. Kjo, sipas komenteve, nuk është diçka që mund të kërkohej nga Gjykata Kushtetuese, e cila mund të bëjë vetëm vlerësimin e kushtetutshmërisë dhe të shkeljes së të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë.
87. Lidhur me referimin e parashtruesve të kërkesës në Vendimin e Gjykatës Kushtetuese të Austrisë (E I 4/2015–25), z. Shpend Ahmeti pohon se krahasimi me këtë vendim nuk qëndron, për arsye se rezultati zgjedhor në Austri është anuluar për shkak se ka pasur shkelje të Ligjit Federal për Zgjedhje të Presidentit, ku votat janë hapur më herët nga personat jokompetentë; kriteri i ndikimit të shkeljes në raport me rezultatin ka qenë i bazuar në 77,000 vota; si dhe janë gjetur shkelje të procedurave nga instancat më të ulëta. Më tutje, ai thekson se i gjithë Vendimi i Gjykatës Kushtetuese të Austrisë ka pasur të bëjë me një situatë krejt të ndryshme nga ajo që pasqyrohet nga parashtruesit e kërkesës.

88. Për sa i takon petitumit final të parashtruesve të kërkesës për përsëritje të balotazhit, z. Shpend Ahmeti thekson se nëse eventualisht do të urdhërohej përsëritja e balotazhit, një gjë e tillë do të rezultonte në shkeljen e të drejtave të tij të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës. Kjo për shkak se Kryetari i Komunës së Prishtinës është zgjedhur në një proces të rregullt zgjedhor dhe përsëritja e procesit pasi që kanë kaluar disa muaj pas zgjedhjeve do të ndikonte negativisht për vetë Kryetarin, duke ia cenuar atij të drejtat e garantuara me nenin 45 të Kushtetutës.
89. Z. Shpend Ahmeti gjithashtu thekson se parashtruesit e kërkesës nuk kanë pasur qëllim numërimin e votave, por rivotimin, sepse kërkesën në Gjykatën Kushtetuese e kanë bërë vetëm pasi është shkatërruar materiali zgjedhor nga KQZ-ja, ndërsa para se të ndodhte kjo e fundit, sipas komenteve, parashtruesit e kërkesës kanë pasur mundësinë t'i drejtohen Gjykatës duke kërkuar masën e përkohshme dhe ruajtjen e materialit zgjedhor. Në këtë aspekt, z. Shpend Ahmeti gjithashtu thekson se *“po të ekziston në të vërtetë shkeljet e procesit zgjedhor, parashtruesit kanë pasur mundësi të kërkojnë nga Gjykata Kushtetuese masën e sigurisë përmes së cilës do ndalohej shkatërrimi i materialit zgjedhor [...]”*
90. Në fund, z. Shpend Ahmeti, kërkon nga Gjykata të deklarojë kërkesën e parashtruesve të kërkesës si *“qartazi të papranueshme”*, meqenëse, sipas tij, kërkesat e parashtruesve të kërkesës janë qartazi të pabaza dhe nuk arsyetohen *prima facie*.

Komentet shtesë të dorëzuara nga parashtruesit e kërkesës

91. Parashtruesit e kërkesës, nëpërmjet komenteve të parashtruara në përgjigje të komenteve të dorëzuara nga z. Shpend Ahmeti: (i) kontestojnë zotësinë procedurale të tij në procedurë para Gjykatës; (ii) paraqesin mospajtimin e tyre lidhur me argumentet e tij në favor të papranueshmërisë së kërkesës; (iii) paraqesin mospajtimin e tyre në lidhje me argumentet për mungesë të juridiksionit të Gjykatës për të trajtuar kërkesën në fjalë; dhe (iv) kundërshtojnë argumentet e tij kundër shkeljes të pretenduar nga parashtruesit e kërkesës.
92. Sa i përket çështjes së parë, përkatësisht zotësisë procedurale të z. Shpend Ahmeti në procedurë, parashtruesit e kërkesës theksojnë që Lëvizja VETËVENDOSJE! është palë procedurale para Gjykatës e jo z. Shpend Ahmeti, sepse Lëvizja VETËVENDOSJE! ka qenë palë në procedurat para gjykatave të rregullta. Për më tepër, në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës theksojnë që z. Shpend Ahmeti, para Gjykatës duhet të veprojë si person fizik dhe jo si Kryetar i Komunës së Prishtinës në emër të së cilës i ka dorëzuar komentet në Gjykatë.
93. Sa i përket argumenteve në favor të papranueshmërisë së kërkesës, parashtruesit e kërkesës pohojnë se komentet e z. Shpend Ahmeti janë *“shtrembërim i dispozitave ligjore dhe nuk përkojnë me pretendimet e parashtruesit të kërkesës”*. Parashtruesit e kërkesës specifikisht kontestojnë argumentin e z. Shpend Ahmeti se parashtruesit e kërkesës nuk kanë shterur mjetet juridike në kuptimin e tyre substancial, meqë në gjykata të rregullta parashtruesit e kërkesës nuk kishin kërkuar përsëritjen e balotazhit, e që është kërkesa në Gjykatë, por vetëm rinumërim të fletëvotimeve.

94. Sa i përket komenteve që ndërlidhen me jurisdiksionin e Gjykatës, parashtruesit e kërkesës konsiderojnë se komentet e z. Shpend Ahmeti ofrojnë arsytim jorelevant dhe nuk kanë lidhshmëri me pretendimet e ngritura nga parashtruesit e kërkesës. Pretendimet e Komunes së Prishtinës/z. Shpend Ahmeti se Gjykata nuk ka juridiksion për të vlerësuar kushtetutshmërinë e aktit individual por vetëm kushtetutshmërinë e ligjit, nuk qëndrojnë meqë neni 113.8 i Kushtetutës ka të bëjë me procedurën e kontrollit incidental e që dallon nga procedura e ankesave individuale. Sipas tyre, z. Shpend Ahmeti nuk ka arritur të kuptojë *“ankimin individual apo ankesat elektorale dhe si rrjedhojë argumentimi i tyre nuk lidhet fare me çështjen në shqyrtim”*.
95. Në fund, parashtruesit e kërkesës kundërshtojnë argumentet e z. Shpend Ahmeti, të cilat pohojnë se ata nuk kanë argumentuar shkeljet e neneve 45 e 54 të Kushtetutës; ndërsa, sa i përket rastit të referuar të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë, parashtruesit e kërkesës konsiderojnë që z. Shpend Ahmeti ka keqkuptuar kontekstin në të cilin është parashtruar ky argument.

Dispozitat relevante kushtetuese dhe ligjore

KUSHTETUTA E REPUBLIKËS SË KOSOVËS

Neni 45

[Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes]

1. Çdo shtetas i Republikës së Kosovës që ka arritur moshën tetëmbëdhjetë vjeç, qoftë edhe ditën e zgjedhjeve, gëzon të drejtën të zgjedhë dhe të zgjedhet, me përjashtim kur kjo e drejtë i kufizohet me vendim gjyqësor.
2. Vota është personale, e barabartë, e lirë dhe e fshehtë.
3. Institucionet shtetërore mbështesin mundësitë për pjesëmarrjen e çdonjërit në aktivitete publike dhe të drejtën e secilit për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike.

Neni 54

[Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave]

Çdokush gëzon të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me këtë Kushtetutë ose me ligj, si dhe të drejtën në mjete efektive ligjore nëse konstatohet se një e drejtë e tillë është shkelur.

Neni 123

[Parimet e Përgjithshme]

[...]

2. Vetëqeverisja lokale ushtrohet nëpërmjet organeve përfaqësuese të zgjedhura në zgjedhje të përgjithshme, të barabarta, të lira e të drejtpërdrejta dhe me votim të fshehtë.

[...]

Neni 139
[Komisioni Qendror i Zgjedhjeve]

1. Komisioni Qendror i Zgjedhjeve është organ i përhershëm që përgatit, mbikëqyr, drejton dhe verifikon të gjitha veprimet që kanë të bëjnë me procesin e zgjedhjeve e referendumet dhe shpall rezultatet e tyre.

[...]

KONVENTA EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

Neni 3 i Protokollit nr.1 të KEDNJ-së
(E drejta për zgjedhje të lira)

Palët e Larta Kontraktuese marrin përsipër të organizojnë në intervale të arsyeshme kohore, zgjedhje të lira me votim të fshehtë, në kushte që sigurojnë shprehjen e lirë të mendimit të popullit për zgjedhjen e organit ligjvënës.

Neni 13
(E Drejta për Zgjidhje Efektive)

Çdokush, të cilit i janë shkelur të drejtat dhe liritë e përcaktuara në këtë Konventë, ka të drejtën e një zgjidhjeje efektive para një organi kombëtar, pavarësisht se shkelja është kryer nga persona që veprojnë në përmbushje të funksioneve zyrtare.

LIGJI NR. 03/L-073 PËR ZGJEDHJET E PËRGJITHSHME NË REPUBLIKËN E KOSOVËS DHE LIGJI NR. 03/L-256 PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTESIMIN E LIGJIT NR. 03/L-073 PËR ZGJEDHJET E PËRGJITHSHME NË REPUBLIKËN E KOSOVËS

Neni 103
[Ruajtja e fletëvotimeve dhe transportimi i materialit zgjedhor]

[...]

103.4 KQZ-ja me një vendim, pas certifikimit zyrtar të rezultatit të zgjedhjeve, shkatërron materialet e përmendura në kohën e përshtatshme brenda gjashtëdhjetë (60) ditëve, përveç nëse udhëzohet ndryshe nga PZAP-i. [...]

[...]

Neni 105
[Ankesat për procesin e QNR]

105.1 Ankesat lidhur me administrimin e numërimit në QNR dorëzohen me shkrim pranë PZAP-it brenda njëzetekatër (24) orëve nga ndodhja e shkeljes së supozuar. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, neni 4).

105.2 Paraqitja e ankesës nuk e pengon ose ndërpret procesin e numërimit.

105.3 Për të gjitha ankesat e marra nga PZAP-i vendoset jo më vonë se shtatëdhjetedy (72) orë nga momenti i pranimit të ankesave në zyrat qendrore të PZAP-it. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, neni 5).

[...]

Neni 106
[Rezultatet zgjedhore]

106.1 KQZ-ja certifikon rezultatet përfundimtare të zgjedhjeve, pas përfundimit të të gjitha procedurave në vendvotime dhe qendrat e numërimit si dhe kur të gjitha ankesat që u përkasin votimit dhe numërimit të vendosura nga PZAP-i dhe çdo apel ndaj vendimeve të PZAP-it lidhur me to të jetë vendosur nga Gjykata Supreme e Kosovës. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, neni 6).

106.2 Para certifikimit të rezultatit të zgjedhjeve, KQZ-ja mund të urdhërojë rinumërimin e votave në cilindo vendvotim, qendër të numërimit ose edhe përsëritjen e votimit në një qendër votimi apo në një komunë.

106.3 Rezultatet e zgjedhjeve janë përfundimtare dhe detyruese atëherë kur janë certifikuar nga KQZ-ja.

[...]

Neni 117
[Procedurat e PZAP-it]

117.1 PZAP-i vendos rregullat dhe procedurat e tij.

117.2 Gjatë vendosjes për një ankesë ose apel PZAP-i shqyrton dhe heton të gjitha dëshmitë relevante dhe mundëson seancë dëgjimore në rast se e konsideron këtë të nevojshme.

117.3 Vendosja për apelet dhe ankesat nga PZAP-i mbështetet në dëshmi të qarta dhe bindëse.

117.4 PZAP-i mund të urdhërojë rinumërimin e fletëvotimeve në një vendvotim apo qendër votimi si dhe shqyrtimin e materialit votues si pjesë të hetimeve për ankesën ose apelin.

Neni 118
[Vendimet]

[...]

118.2 PZAP-i ofron bazat ligjore dhe faktike për vendimet e tij me shkrim. PZAP-i u ofron kopjet e vendimeve të tij me shkrim, palëve të përfshira, brenda afatit prej shtatëdhjetedy (72) orëve nga momenti i lëshimit të vendimit, në rast

se ai ndikon në certifikimin e rezultateve të zgjedhjeve. Për vendimet tjera PZAP-i ofron kopjet e vendimeve të tij me shkrim palëve të përfshira në çështje, brenda pesë (5) ditëve kalendarike. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 12 paragrafi 1).

[...]

118.4 Mund të apelohe vendimi i PZAP-it, sikurse që PZAP-i mund të rishikojë cilindo nga vendimet e marra, pas prezantimit të fakteve të reja nga pala e interesuar. Ankesa në Gjykatën Supreme të Kosovës mund të paraqitet brenda njëzetekatër (24) orëve nga momenti i marrjes vendimit nga PZAP-i, në rast se gjoba e përfshirë është më e lartë sesa pesëmijë (5.000) Euro ose në rast se çështja prek një të drejtë themelore. Gjykata Supreme vendos në afatin prej shtatëdhjet e dy (72) orëve pas paraqitjes së apelit. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 12 paragrafi 2).

118.5 Vendimi i PZAP-it është i detyrueshëm për t'u zbatuar nga KQZ-ja, përveç në rast se apeli i lejuar parashtrohet brenda kohës së paraparë dhe Gjykata Supreme përcakton ndryshe. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 12 paragrafi 3).

Neni 119 [Ankesat]

119.1 Personi i cili ka interes ligjor në një çështje brenda juridiksionit të PZAP-it, ose të drejtat e të cilit janë shkelur për sa i përket procesit zgjedhor të rregulluar sipas këtij ligji ose rregullave zgjedhore, mund të paraqesë ankesë PZAP-it brenda 24 orëve nga momenti i mbylljes së qendrës së votimit, dhe PZAP-i do të vendos për ankesën brenda 72 orëve nga koha kur është pranuar ankesa. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 13).

119.2 Zyra mund të parashtrojë ankesë në PZAP sa i përket dështimit të subjektit politik për të vepruar në pajtim me këtë ligj ose rregullat e KQZ-së të cilat prekin procesin zgjedhor ose procesin e regjistrimit.

119.3 PZAP-i nuk merr parasysh një ankesë që ka të bëjë me vendim nga ana e KQZ-së, por do të mund të shqyrtojë një apel ndaj një vendimi të KQZ-së siç është saktësuar në nenin 122 të këtij ligji.

119.4 PZAP-i mund të vejë sanksione ndaj një subjekti politik për shkeljen e këtij ligji apo rregullave të KQZ-së të bëra nga anëtarët, përkrahësit dhe kandidatët e subjektit. Një subjekt politik mund t'i ofrojë fakte PZAP-it për të treguar se ka bërë përpjekje të arsyeshme për të parandaluar dhe dekurajuar anëtarët, përkrahësit dhe kandidatët për të mos shkelur këtë ligj ose rregullat zgjedhore. PZAP-i i shqyrton këto fakte për të vendosur për sanksionet përkatëse, në rast se ka, për t'iu shqiptuar subjektit politik.

119.5 PZAP-i mundet që sipas vendimit të tij të shqyrtojë çështje të cilat përndryshe janë nën juridiksionin e tij kur kjo është rreptësisht e domosdoshme për të parandaluar padrejtësi serioze.

119.6 Ofrimi i informatave të rrejshme PZAP-it paraqet shkelje të këtij ligji të cilën gjë PZAP-i mund ta sanksionoj sipas nenit 12.1 të këtij ligji.

Neni 120

[Përmirësimet dhe sanksionimet ndaj shkeljeve]

120.1 Në rast se PZAP-i përcakton se ka ndodhur shkelje e këtij ligji ose e rregullave të KQZ-së, mundet të:

[...]

b) para certifikimit të rezultateve zgjedhore, është në kompetencë të PZAP-it, në raste të jashtëzakonshme të anulojë rezultatet në një vendvotim apo qendër votimi, dhe ta urdhërojë KQZ-ën ti përsërisë votimin në një qendër votimi apo vendvotim, nëse konsideron se ka ndikim në rezultatet finale (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 14).

[...]

Neni 122

[Apelimet Zgjedhore]

122.1 Personi fizik ose juridik, të drejtat ligjore të të cilit janë prekur nga cilat do vendime të mëposhtme, vendime këto të marra nga KQZ-ja, mund të apelojë atë vendim në PZAP brenda njëzetekatër (24) orëve pasi që vendimi i apeluar shpallet nga KQZ-ja dhe apeli duhet të vendoset nga PZAP-i brenda shtatëdhjetedy (72) orëve pasi të jetë parashtruar apeli. (Ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-256, nenin 15).

- a) përfshirjen ose largimin e një personi për të marrë pjesë në programin votues brenda dhe jashtë Kosovës;
- b) certifikimin ose kundërshtimin për të certifikuar një subjekt politik ose kandidat për të marrë pjesë në zgjedhje;
- c) kandidatin i cili pas certifikimit nuk dëshiron të marrë pjesë në zgjedhje;
- d) akreditimin ose refuzimin për akreditim të një vëzhguesi zgjedhor;
- e) vendosjen e një gjobe administrative ndaj një subjekti politik sipas nenit 42 të këtij ligji; dhe
- f) refuzimin për të regjistruar një parti politike brenda Zyrës.

122.2 PZAP-i do të mbështesë apelin ndaj vendimit të KQZ-së nëse vlerëson se KQZ-ja nuk ishte e arsyeshme në marrjen parasysh të të gjitha rrethanave.

122.3 Nëse PZAP-i mbështet apelin ndaj vendimit të KQZ-së, mundet të:

- a) udhëzojë KQZ-në ta rishqyrtojë vendimin e vet; dhe
- b) udhëzojë KQZ-në të marrë masa kompensimi.

[...]

RREGULLAT DHE PROCEDURAT nr. 02/2015 të PZAP-it, të datës 4 dhjetor 2015

Neni 2 [Përkufizimet]

Shprehjet e përdorura në këtë rregull kanë këtë kuptim:

[...]

2.1 “Ankesë” – do të thotë mjet i rregullt juridik i dorëzuar me shkrim nga një person që ka interes ligjor apo të drejtat e të cilit janë shkelur gjatë procesit zgjedhor.

2.2 “Apel” do të thotë mjet i rregullt juridik kundër vendimeve të shkallës së parë.

[...]

ANKESAT Neni 5 [Kushtet për dorëzimin e ankesave]

[...]

5.3 Ankesat në lidhje me procesin zgjedhor për ditën e votimit parashtrohen pranë PZAP-it brenda njëzetekatër (24) orëve nga momenti i mbylljes së qendrës së votimit (Neni 119.1 i LZP-së).

5.4 Ankesat në lidhje me administrimin e numërimit në Qendrën e numërimit dhe të Rezultateve duhet të dorëzohen me shkrim pranë PZAP-it brenda afatit prej 24 orësh nga momenti i të kuptuarit nga ankuesi/ja për shkeljen e supozuar, në bazë të nenit 105.1 të LZP-së.

5.4 Për të gjitha çështjet që nuk lidhen drejtpërdrejte me votimin dhe ri-numërimin, ankesa duhet të parashtrohet pranë PZAP-it brenda 24 orëve nga shkelja e supozuar.

[...]

APELET Neni 10 [Kriteret për apelim]

[...]

10.5 Në lidhje me apelimin e një vendimi të KQZ-së, apeli duhet të dorëzohet brenda pesë (5) ditëve pas njoftimit me vendim të KQZ-së. Për të gjitha apelet tjera, përveç nëse është saktësuar diku ndonjë afat tjetër, apelet duhet të dorëzohen brenda njëzetekatër (24) orë nga pranimi i vendimit të PZAP-it nga parashtruesi/ja.

[...]

Neni 14

[Procedura për Administrimin e Hetimeve të Materialit Zgjedhor]

12.1 Kur PZAP-i pranon një ankesë që konsiderohet të jetë e rregullte, dhe kur një ankesë e tillë është e dyshuar për veprimtari mashtruese që përfshinë materialin zgjedhor, Paneli vendimmarrës do të autorizojë një anëtar të panelit si hetues kryesor dhe zyrtarin ligjor të ngarkuar me çështjen konkrete që ti zhvillojë hetimet. [...]

RREGULLA ZGJEDHORE E KQZ-SË NR. 06/2013 QENDRA E NUMËRIMIT DHE E REZULTATEVE e datës 2 korrik 2013

Neni 8

Ankesat përkitazi me procesin në QNR

8.1 Ankesat lidhur me administrimin e numërimit në QNR, sipas nenit 105 të Ligjit për Zgjedhjet e Përgjithshme në Republikën e Kosovës dhe nenit 26 të Ligjit për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës dorëzohen me shkrim në PZAP brenda 24 orëve nga ndodhja e shkeljes së supozuar.

8.2 Paraqitja e ankesës nuk pengon procesin e numërimit.

8.3 Në bazë të dispozitës së nenit 105.3 të Ligjit për Zgjedhjet e Përgjithshme në Republikën e Kosovës, dhe nenit 26 të Ligjit për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës, për të gjitha ankesat në PZAP, do të vendoset jo më vonë se 72 orë pas marrjes së tyre në zyrat qendrore të PZAP-it.

[...]

Neni 9

Rezultatet e zgjedhjeve

[...]

9.3 Në raste të jashtëzakonshme para certifikimit të rezultateve, KQZ-ja mund të urdhërojë rinumërimin e votave në cilindo Vendvotim, Qendër të Votimit, Qendër të Numërimit ose përsëritjen e votimit në një Qendër Votimi apo në një Komunë.

[...]

9.5. Para certifikimit të rezultateve zgjedhore, është në kompetencë të PZAP-it, në raste të jashtëkonshme të anulojë rezultatet në një vendvotim apo qendër votimi, dhe ta urdhërojë KQZ-në t'i përsëritë votimin në një qendër votimi apo vendvotim, nëse konsideron se ka ndikim në rezultatet finale.

[...]

RREGULLA ZGJEDHORE E KQZ-së Nr. 09/2013 VOTIMI, NUMËRIMI NË VENDVOTIM DHE MENAXHIMI I QENDRËS SË VOTIMIT

Neni 25 Ankesat

25.1. Ankesat përkitazi me procesin e votimit dhe numërimit në vendvotime duhet të dorëzohen në PZAP brenda 24 orëve nga mbyllja e vendvotimeve dhe për ato do të vendos PZAP-i brenda 72 orëve pasi që ankesa është pranuar, në pajtim me nenin 119.1 të Ligjit për Zgjedhjet e Përgjithshme, nenin 28 të Ligjit për Zgjedhjet Lokale dhe Rregullat e Punës së PZAP-it.

25.2. Dorëzimi i ankesës nuk do ta ndërpresë ose pezullojë procesin e numërimit.

25.3. Cilido anëtar i KKV-së i cili ankohet për rezultatet e shënuara në VV mund të shënojë mendimin e vet mospajtures në Librin e Votimit dhe mund të parashtojë ankesën në PZAP.

[...]

Neni 26 Përsëritja e Votimit

26.1. Para certifikimit të rezultateve zgjedhore, është në kompetencë të PZAP-it në raste të jashtëzakonshme të anulojë rezultatet në një vendvotim apo qendër votimi, dhe ta urdhërojë KQZ-në të përsërisë votimin në një qendër votimi apo vendvotim, nëse konsideron se ka ndikim në rezultatet finale, në përputhje me nënin 120.1 (b) të Ligjit për Zgjedhjet e Përgjithshme, nenin 28 të Ligjit për Zgjedhjet Lokale. Në këtë rast të njëjtat rregulla do të aplikohen për përsëritjen e votimit.

Vlerësimi i pranueshmërisë së kërkesës

96. Gjykata së pari shqyrton nëse kërkesa i ka përmbushur kriteret e pranueshmërisë të përcaktuara me Kushtetutë dhe të specifikuara më tej me Ligj dhe me Rregullore të punës.
97. Në këtë drejtim, Gjykata, duke aplikuar nenin 113 të Kushtetutës, dispozitat relevante të Ligjit për sa i përket procedurës në rastin e përcaktuar në nenin 113 paragrafi 7 të Kushtetutës; dhe rregullin 39 [Kriteret e Pranueshmërisë] e rregullin 76 [Kërkesa në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës dhe me nenet 46, 47, 48, 49 dhe 50 të Ligjit] të Rregullorës së punës, do të shqyrtojë nëse: (i) kërkesa është dorëzuar nga palët e autorizuar; (ii) kontestohen vendime të autoriteteve publike; (iii) janë shteruar të gjitha mjetet juridike; (iv) janë saktësuar të drejtat dhe liritë të cilat pretendohet se janë shkelur; (v) janë respektuar afatet kohore; (vi) kërkesa është qartazi e pabazuar; dhe (vii) ka ndonjë kriter shtesë të pranueshmërisë, sipas rregullit 39 (3) të Rregullores së punës, që nuk është plotësuar.

Lidhur me palët e autorizuara

98. Gjykata në këtë aspekt fillimisht i referohet paragrafëve 1 dhe 7 të nenit 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës, të cilët përcaktojnë:

1. Gjykata Kushtetuese vendos vetëm për rastet e ngritura para Gjykatës në mënyrë ligjore nga pala e autorizuar.

[...]

7. Individët janë të autorizuar të ngrenë shkeljet nga autoritetet publike të drejtave dhe lirive të tyre individuale, të garantuara me Kushtetutë, mirëpo vetëm pasi të kenë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj.

99. Gjykata po ashtu i referohet paragrafit 4 të nenit 21 [Parimet e Përgjithshme] të Kushtetutës, i cili përcakton:

4. Të drejtat dhe liritë themelore të parashikuara me Kushtetutë, vlejné edhe për personat juridikë, për aq sa janë të zbatueshme.

100. Gjykata në fund i referohet edhe pikës (a) të paragrafit (1) të rregullit 39 [Kriteret e pranueshmërisë] të Rregullores së punës i cili përcakton:

*(1) Gjykata mund ta konsiderojë një kërkesë të pranueshme nëse:
(a) kërkesa parashtrohet nga një palë e autorizuar.*

101. Sa i përket përmbushjes së këtyre kriterëve, Gjykata së pari vëren se në rastin konkret kemi të bëjmë me dy parashtrues të kërkesës dhe secili prej tyre duhet të legjitimohet si palë e autorizuar në bazë të dispozitave përkatëse të cituara më lart, si parakusht për të shqyrtuar këtë kërkesë. Për sa i takon parashtruesit të parë të kërkesës, përkatësisht z. Arban Abrashi, Gjykata vëren se ai, në cilësinë e individit, përkatësisht të personit fizik, është palë e autorizuar për të parashtruar ankesë kushtetuese në Gjykatë. (Shih rastet e Gjykatës Kushtetuese: KI73/09 parashtruesi *Mimoza Kusari- Lila*, Aktvendim i 19 shkurtit 2010; KI152/17 parashtrues *Shaqir Totaj*, Aktvendim për papranueshmëri i 17 janarit 2018; KI157/17 parashtrues *Shaip Surdulli*, Aktvendim për papranueshmëri i 15 majit 2018). Për sa i takon parashtruesit të dytë të kërkesës, përkatësisht subjektit politik LDK, Gjykata vëren se, në bazë të paragrafit 4 të nenit 21 të Kushtetutës, edhe parashtruesi i dytë i kërkesës ka të drejtë të parashtrojë ankesë kushtetuese, duke u thirrur në të drejtat kushtetuese që vlejné për personat juridikë, për aq sa ato janë të zbatueshme. (Shih rastin e Gjykatës Kushtetuese, KI41/09, parashtrues *AAB-RIINVEST University L.L.C.*, Aktvendim për papranueshmëri i 21 janarit 2010; shih po ashtu, rastin e GJEDNJ-së, *Partia për një Shoqëri Demokratike dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 3840/10, Aktgjykim i 12 janarit 2016).

102. Për më tepër, dhe në këtë aspekt, Gjykata gjithashtu thekson se GJEDNJ-ja, nëpërmjet praktikës së saj gjyqësore, ka konstatuar se e drejta për t'u zgjedhur në kuadër të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, është e drejtë që u garantohet edhe partive politike, si subjekte juridike, dhe se ato mund të

ankohen pavarësisht nga kandidatët e tyre. (Shih, për shembull, rastin e GJEDNJ-së, *Partisë së Punës të Gjeorgjisë kundër Gjeorgjisë*, nr. 9103/04, Aktgjykim i 8 korrikut 2008, paragrafët 72-74, dhe referencat e tjera të përmendura në atë vendim). Rrjedhimisht, Gjykata konkludon që të dy parashtruesit e kërkesës janë palë të autorizuar.

Lidhur me aktin e autoritetit publik

103. Në këtë aspekt, Gjykata i referohet paragrafëve 1 dhe 7 të nenit 113 të Kushtetutes, të cituar më lart, dhe nenit 47 [Kërkesat individuale] të Ligjit, i cili përcakton:

1. Çdo individ ka të drejtë të kërkojë nga Gjykata Kushtetuese mbrojtje juridike në rast se pretendon se të drejtat dhe liritë e tija individuale të garantuara me Kushtetutë janë shkelur nga ndonjë autoritet publik.

[...]

104. Gjykata gjithashtu i referohet edhe paragrafit (2) të rregullit 76 [Kërkesa në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës dhe me nenet 46, 47, 48, 49 dhe 50 të Ligjit] të Rregullores së punës i cili, *inter alia*, përcakton:

[...]

(2) Kërkesa, e bërë sipas këtij rregulli duhet të qartësojë saktësisht [...] cili është akti konkret i autoriteti publik i cili kontestohet.

[...]

105. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës kontestojnë akte të një autoriteti publik, përkatësisht Vendimin e parë [Aktvendimi AA. nr. 52/2017] të 25 nëntorit 2017 dhe të dytë [Aktgjykimi A.A. U.ZH. nr. 62/2017] të 7 dhjetorit 2017 të Gjykatës Supreme, siç është përcaktuar me paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës dhe me dispozitat përkatëse të Ligjit dhe të Rregullores së punës. Rrjedhimisht, Gjykata konkludon që parashtruesit e kërkesës kontestojnë akte të një autoriteti publik.

Lidhur me shterimin e mjeteve juridike

106. Në këtë aspekt, Gjykata i referohet paragrafëve 1 dhe 7 të nenit 113 të Kushtetutës, të cituar më lart; paragrafit 2 të nenit 47 [Kërkesa individuale] të Ligjit; dhe pikës (b), paragrafi (1), të rregullit 39 [Kriteret e pranueshmërisë] të Rregullores së punës, të cilët përcaktojnë:

Neni 47
[Kërkesa individuale]

[...]

2. Individu mund ta ngritë kërkesën në fjalë vetëm pasi që të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj.

Rregulli 39
[Kriteret e pranueshmërisë]

1. Gjykata mund ta konsiderojë një kërkesë të pranueshme nëse:

[...]

(b) janë shteruar të gjitha mjetet efektive të përcaktuara me Ligj kundër aktgjyqimit ose vendimit të kontestuara.

[...]

107. Gjykata vëren që paragrafi 7 i nenit 113 të Kushtetutës përcakton detyrimin e shterimit të *“të gjitha mjeteve juridike të përcaktuara me ligj”*. Ky detyrim kushtetues është gjithashtu i përcaktuar me nenin 47 të Ligjit dhe me pikën (b) të paragrafit (1) të rregullit 39 dhe vlen, si për personat fizikë ashtu edhe për personat juridikë, për aq sa është e aplikueshme.
108. Në këtë drejtim, Gjykata duhet të vërtetojë nëse janë shteruar të gjitha mjetet juridike nga ana e parashtruesit të parë të kërkesës, në cilësi të individit, si personit fizik, si dhe nga parashtruesi i dytë, në cilësi të subjektit politik, si person juridik. Kriteret e vlerësimit nëse ky detyrim është përmbushur janë mirë të përcaktuara në praktikën e Gjykatës dhe atë të GJEDNJ-së në harmoni me të cilën, sipas nenit 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut] të Kushtetutës, Gjykata është e detyruar të interpretojë të drejtat e njeriut dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë.
109. Në rrethanat e rastit konkret, Gjykata rikujton që në Vendimin e parë të Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktvendimin [AA. nr. 52/2017], vetëm parashtruesi i dytë, përkatësisht LDK-ja si subjekt politik, përkatësisht person juridik, ka qenë palë në procedurë para PZAP-it dhe Gjykatës Supreme. Parashtruesi i parë i kërkesës nuk kishte qenë palë procedurale ndonëse ligji i aplikueshëm, përkatësisht LZP, nëpërmjet nenit 119.1 të tij, e parasheh këtë mundësi edhe për personat fizikë, pra kandidatët që kanë interes për të mbrojtur të drejtat dhe liritë themelore të tyre. Si rrjedhojë, Gjykata konstaton se vetëm parashtruesi i dytë i ka shteruar të gjitha mjetet juridike dhe Gjykata do të shqyrtojë kushtetutshmërinë e Vendimit të parë të Gjykatës Supreme në raport me të drejtat dhe liritë e garantuara me Kushtetutë që i takojnë LDK-së si subjekt politik dhe person juridik. (Shih, *mutatis mutandis*, subjektet politike si parashtrues para GJEDNJ-së për konteste zgjedhore, *Refah Partisi (Partia e Mirëqenies Sociale) dhe të tjerët kundër Turqisë*, nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 dhe 41344/98, Aktgjykim i 13 shkurtit 2003; shih, po ashtu, rastin e *Partisë Konservatore Ruse e Ndërmarrësve dhe të tjerët kundër Ruisë*, nr. 55066/00 dhe 55638/00, Aktgjykim i 11 janarit 2007, ku parashtrues ishte një subjekt politik së bashku me kandidatin që garonte nën siglën e po atij subjekti politik).
110. Më tutje, në lidhje me Vendimin e dytë dhe të fundit të Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimin [A.A. U.ZH. nr. 62/2017], Gjykata rikujton që palë në procedurë ishin edhe parashtruesi i parë edhe i dyti. Si rrjedhojë, Gjykata

konstaton se që të dy parashtruesit e kërkesës i kanë shteruar të gjitha mjetet juridike dhe Gjykata do të shqyrtojë kushtetutshmërinë e Vendimit të dytë të Gjykatës Supreme në raport me të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë që i takojnë parashtruesit të parë si individ, përkatësisht si person fizik, si dhe parashtruesit të dytë si subjekt politik, përkatësisht si person juridik.

111. Rrjedhimisht, duke theksuar se në rastin në shqyrtim pretendimet e parashtruesve të kërkesës janë të njejta, Gjykata vëren që parashtruesi i dytë i kërkesës ka shteruar të gjitha mjetet juridike për të kontestuar para kësaj gjykate Vendimin e parë të Gjykatës Supreme; ndërkaq për sa i takon Vendimit të dytë të Gjykatës Supreme, që të dy parashtruesit i kanë shteruar të gjitha mjetet juridike.

Lidhur me saktësimin e kërkesës dhe afatin

112. Në vazhdim, Gjykata po ashtu shqyrton nëse parashtruesit e kërkesës i kanë përmbushur kriteret e tjera të pranueshmërisë, të përcaktuara më tej në Ligj dhe në Rregullore të punës. Në lidhje me këtë, Gjykata së pari i referohet nenit 48 [Saktësimi i kërkesës] dhe nenit 49 [Afatet] të Ligjit, të cilët parashohin:

Neni 48
[Saktësimi i kërkesës]

Parashtruesi i kërkesës ka për detyrë që në kërkesën e tij të qartësoj saktësisht se cilat të drejta dhe liri pretendon se i janë cenuar dhe cili është akti konkret i autoritetit publik të cilin parashtruesi dëshiron ta kontestoj.

Neni 49
[Afatet]

Kërkesa parashtrohet brenda afatit prej katër (4) muajve. Afati fillon të ecë që nga dita kur parashtruesit i është dorëzuar vendimi gjyqësor. (...)

113. Gjykata rikujton që të njëjtat kriteret janë të specikuara më tej në pikat c dhe d të paragrafit 1 të rregullit 39 [Kriteret e Pranueshmërisë] dhe paragrafët 2 dhe 4 të rregullit 76 [Kërkesa në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës dhe me nenet 46, 47, 48, 49 dhe 50 të Ligjit] të Rregullores së punës.
114. Sa i përket përmbushjes së këtyre kriterëve, Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës kanë qartësuar saktësisht se cilat të drejtat dhe liri themelore të garantuara me Kushtetutë pretendojnë se u janë cenuar dhe kanë specifikuar aktin konkret të autoritetit publik të cilin e kontestojnë në pajtim me nenin 48 të Ligjit dhe dispozitat përkatëse të Rregullorës së punës dhe e kanë parashtruar kërkesën brenda afatit prej katër (4) muajsh të përcaktuar me nenin 49 të Ligjit dhe dispozitat përkatëse të Rregullorës së punës.

Lidhur me kushtet e tjera të pranueshmërisë

115. Në fund dhe pas shqyrtimit të ankesës kushtetuese të parashtruesve të kërkesës, Gjykata konsideron se kërkesa nuk mund të konsiderohet qartazi e pabazuar në kuadër të rregullit 39 (2) të Rregullores së punës dhe nuk ka asnjë bazë tjetër për

ta shpallur atë të papranueshme, meqë asnjë nga kushtet e përcaktuara me rregullin 39 (3) të Rregullores së punës nuk janë të aplikueshme në rastin konkret. (Shih, ndër të tjera, rastin e GJEDNJ-së, *Alimuçaj kundër Shqipërisë*, kërkesa nr. 20134/05, Aktgjykimi i 9 korrikut 2012, paragrafi 144; shih, po ashtu, rastin e Gjykatës nr. KO73/16, *Parashtrues Avokati i Popullit*, Aktgjykim i 8 dhjetorit 2016, paragrafi 49).

Konkluzion lidhur me pranueshmërinë e kërkesës

116. Gjykata konkludon se parashtruesit e kërkesës janë palë të autorizuar; kontestojnë vendime të autoriteteve publike; kanë shteruar mjetet juridike siç është elaboruar specifikisht më lart; kanë saktësuar të drejtat dhe liritë të cilat pretendojnë se janë shkelur; kanë dorëzuar kërkesën brenda afatit; kërkesa nuk është qartazi e pabazuar; dhe nuk ka asnjë kusht tjetër të pranueshmërisë i cili nuk është plotësuar.
117. Rrjedhimisht, Gjykata e shpallë kërkesën të pranueshme.

Meritat e kërkesës

I. Hyrje

118. Gjykata fillimisht rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë shkeljen e të drejtave të tyre të garantuara me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] dhe me nenin 54 [Mbrojtja Gjyqësore e të Drejtave] të Kushtetutës.
119. Në substancë, parashtruesit e kërkesës kryesisht pretendojnë se Gjykata Supreme, por edhe PZAP-i, në procedurat e zhvilluara për shqyrtimin e ankesave dhe apeleve të tyre, kanë dështuar të ofrojnë mbrojtje gjyqësore të të drejtave të tyre të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës dhe për pasojë, këto autoritete publike i kanë shkelur të drejtat e tyre zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës.
120. Në trajtimin e pretendimeve të parashtruesve të kërkesës, Gjykata së pari do të trajtojë çështjet që ndërlidhen me juridiksionin e Gjykatës për sa i përket kontesteve zgjedhore. Më pas, Gjykata do të trajtojë në veçanti secilin pretendim të parashtruesve të kërkesës, duke filluar me kategorinë e pretendimeve që ndërlidhen me: (i) shkeljet e së drejtës në mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, për të vazhduar më pas me kategorinë e pretendimeve që ndërlidhen me: (ii) shkeljet e të drejtave zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës.
121. Gjykata, përtej aplikimit të garancive kushtetuese që ndërlidhen me të drejtat përkatëse, përgjatë shqyrtimit të të gjitha pretendimeve do të aplikojë gjithashtu: (i) praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së në interpretimin e nenit 3 (E drejta për zgjedhje të lira) të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, në harmoni me të cilën, Gjykata mbi bazën e nenit 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut] të Kushtetutës, është e detyruar të interpretojë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë; dhe (ii) parimet themelore dhe të përbashkëta të trashëgimisë evropiane për zgjedhje të lira dhe demokratike, të

përmbledhura në Opinionet e Komisionit të Venecias, përkatësisht në Kodin e Praktikës së Mirë në Çështje Zgjedhore dhe Raportit Shpjegues, Opinioni nr. 190/2002, CDL-AD(2002)023rev2-cor, i miratuar në seancën plenare të 51-të nga Komisioni i Venecias, 5-6 korrik 2002, si dhe më pas, i aprovuar nga Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës në pjesën e parë të sesionit të vitit 2003 (në tekstin e mëtejme: Kodi i Praktikës së Mirë dhe/ose Raporti Shpjegues).

122. Gjykata thekson se Kodi i Praktikës së Mirë është i bazuar në parimet nënvizuese të trashëgimisë zgjedhore evropiane, të cilat përbëjnë bazamentin e një praktike të mirë në çështje zgjedhore. Në bazë të këtij Kodi, trashëgimia zgjedhore e Evropës përbëhet nga pesë parime nënvizuese dhe ato janë: (1) vota universale; (2) vota e barabartë; (3) vota e lirë; (4) vota e fshehtë; dhe (5) vota direkte. Përtej këtyre parimeve, Kodi i Praktikës së Mirë gjithashtu përcakton tri kushte, plotësimi i të cilave është parakusht për implementimin e mirëfilltë të parimeve nënvizuese dhe ato janë: (1) respektimi për të drejtat fundamentale; (2) niveli i rregullativës dhe stabiliteti i ligjit zgjedhor; dhe (3) garancitë procedurale.
123. Përtej kësaj, në rrethanat e rastit konkret Gjykata gjithashtu do të aplikojë Opinionet dhe Raportet e miratuara nga Komisioni i Venecias ndër vite për sa i takon praktikave më të mira për zgjidhjen e kontesteve zgjedhore, të përmbledhura në një dokument të veçantë, përkatësisht dokumentin e Komisionit të Venecias që njihet me emrin “Përmbledhje e Raporteve dhe Opinionsve të Komisionit të Venecias lidhur me Zgjidhjen e Kontesteve Zgjedhore”, CDL-PI(2017)007, i datës 9 tetor 2017 (në tekstin e mëtejme: Raporti për Zgjidhjen e Kontesteve) dhe Raportin e Komisionit të Venecias për Anulimin e Rezultateve Zgjedhore, CDL-AD(2009)054, të miratuar nga Këshilli për Zgjedhje Demokratike, në takimin e tij të 31-të, dhe të miratuar nga Komisioni i Venecias, në takimin e tij plenar të 81-të, më 11-12 dhjetor 2009 (në tekstin e mëtejme: Raporti për Anulimin e Rezultateve).

II. Juridiksioni i Gjykatës

124. Gjykata rikujton që çështja e juridiksionit të saj në vlerësimin e kontesteve zgjedhore është ngritur nga parashtruesit e kërkesës e të cilët pretendojnë se Gjykata duhet të bëjë “vlerësimin e kushtetutshmërisë së tërë procesit zgjedhor”, duke vlerësuar edhe faktet edhe procedurën e zhvilluar dhe jo të kufizohet vetëm “në natyrën e mbrojtjes së lirive dhe të drejtave themelore”. Në mbështetje të këtij argumenti, parashtruesit e kërkesës i referohen Opinionit të Komisionit të Venecias (CDL-PI (2017) 007) dhe Vendimit të Gjykatës Kushtetuese të Austrisë (E 17/2016-20) të 1 korrikut 2016. Këto pretendime i ka kundërshtuar nëpërmjet komenteve të dorëzuara në Gjykatë, z. Shpend Ahmeti, i cili pretendon se në bazë të nenit 113.7 të Kushtetutës, Gjykata “nuk ka kompetencë të bëjë vlerësimin e kushtetutshmërisë së procesit zgjedhor”.
125. Në këtë aspekt, Gjykata rikujton se juridiksioni i saj është qartë i përcaktuar me nenin 113 [Juridiksioni dhe Palët e Autorizuara] të Kushtetutës. Ky nen përmban gjithsejt 10 pika me nënpikat e tyre përkatëse në të cilat përshkruhen palët e autorizuara për të dorëzuar kërkesa në Gjykatë si dhe çështjet për të cilat ato mund të paraqiten para saj. Përveç nenit 113 të Kushtetutës, kjo e fundit i përcakton Gjykatës edhe një kompetencë juridiksionale të përshkruar

specifikisht në paragrafin 4 të nenit 62 [Përfaqësimi në Organet e Pushtetit Lokal] të Kushtetutës. Andaj, Gjykata thekson se juridiksioni i saj i vetëm buron nga nenet e lartcekura të Kushtetutës, përderisa ndonjë juridiksion shtesë nuk i caktohet me Ligj, sipas paragrafit 10 të nenit 113 të Kushtetutës.

126. Gjykata në këtë aspekt thekson se Kushtetuta e Republikës së Kosovës përmes nënparagrafit (5) të paragrafit 3 të nenit 113, shprehimisht përcakton juridiksionin e Gjykatës për të vlerësuar nëse është shkelur Kushtetuta gjatë zgjedhjes së Kuvendit, nëse një çështje e tillë ngritet nga Kuvendi i Kosovës, Presidenti i Republikës së Kosovës ose Qeveria.
127. Përtej kësaj dispozite, Gjykata thekson se ajo nuk ka juridiksion të veçantë të bëjë vlerësimin e kushtetutshmërisë së një procesi zgjedhor. Një juridiksion i tillë, nuk është i përcaktuar me Kushtetutë, as me Ligj dhe as me legjislacionin e aplikueshëm zgjedhor, që do të mund të përbënte juridiksion shtesë mbi bazën e paragrafit 10 të nenit 113 të Kushtetutës.
128. Kompetenca e Gjykatës për të shqyrtuar kontestet zgjedhore, sikurse që është rasti i tanishëm në shqyrtim, është e kufizuar në paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës. Në këtë aspekt, Gjykata vëren se ankesat që ndërlidhen me konteste zgjedhore mund të shqyrtohen nga Gjykata pasi ato të jenë ngritur nga palët e autorizuarat e të cilat kontestojnë një akt të një autoriteti publik, i cili pretendohet të ketë shkelur të drejtat dhe liritë themelore përkatëse individuale dhe pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike të përcaktuara me ligj.
129. Gjykata Kushtetuese, në këtë aspekt, shërben si instancë e fundit e cila vlerëson kushtetutshmërinë e vendimeve të autoriteteve publike të specializuara për ankesa zgjedhore. Sipas LZP-së, PZAP-i shërben si autoritet i parë pranë të cilit mund të dorëzohen ankesat në shkallë të parë, ndërsa Gjykata Supreme shërben si shkallë e dytë gjyqësore për të njëjtat. Kjo dyshkallshmëri institucionale e vendimmarrjes plotëson kërkesat institucionale që duhet t'i kenë organet që vendosin mbi kontestet zgjedhore sipas kriterëve të përcaktuara në Kodin e Praktikës së Mirë.
130. Rrjedhimisht, kompetenca e kësaj Gjykate, në kontekst të kontesteve zgjedhore, përtej çështjeve që bien në fushëveprimin e nënparagrafit (5) të paragrafit 3 të nenit 113 të Kushtetutës, është e kufizuar në vlerësimin e kushtetutshmërisë së vendimeve të këtyre autoriteteve publike, përkatësisht në vlerësimin nëse të njëjtat janë nxjerrë në përputhshmëri me të drejtat dhe me liritë themelore të garantuara me Kushtetutë dhe me instrumentet ndërkombëtare relevante të përcaktuara me nenin 22 [Zbatimi i Drejtpërdrejtë i Marrëveshjeve dhe Instrumenteve Ndërkombëtare] të Kushtetutës, e shkeljen e pretenduar të të cilave, Gjykata mbi bazën e nenit 53 [Interpretimi i Dispozitave për të Drejtat e Njeriut], e interpreton në harmoni me vendimet gjyqësore të GJEDNJ-së.
131. Gjykata gjithashtu vëren që Opinioni i Komisionit të Venecias, të cilit i referohen parashtruesit e kërkesës, përkatësisht Kodi i Praktikës së Mirë, nuk mbështet argumentet e parashtruesve të kërkesës. Në fakt, në elaborimin e standardeve ndërkombëtare që ndërlidhen me një “*sistem efektiv të ankesave*”, Kodi i Praktikës së Mirë përcakton gjykatat kushtetuese vetëm si njërën nga mundësitë për të shqyrtuar ankesa që ndërlidhen me kontestet zgjedhore. (Shih pikën 3.3.,

paragrafi 93, të Raportit Shpjegues). Sipas Kodit të Praktikës së Mirë, shtetet janë të lira të zgjedhin mekanizmat që shqyrtojnë këto ankesa në përputhje me Kushtetutat përkatëse, për aq sa respektojnë parimet e përgjithshme që ndërliken me të drejtat zgjedhore. Kjo është po ashtu në harmoni me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së në interpretimin e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së.

132. Për çështje krahasimore, është e rëndësishme të theksohet që, për dallim nga Kushtetuta e Republika së Kosovës, në të gjitha shtetet (Gjermani, Austri, Zvicër), vendimeve të cilave parashtruesit e kërkesës i referohen në Gjykatë, kanë juridiksion të veçantë për t'u marrë me konteste zgjedhore. (Shih nenin 41 dhe 93 të Ligjit Bazik të Gjermanisë ku përcaktohet kompetenca e Gjykatës Kushtetuese Federale për ankesa zgjedhore/elektorale; shih nenin 80 [Ankesa në Gjykatën Federale Supreme] të Ligjit Federal për të Drejtat Politike të Zvicrës; dhe shih nenin 141 të Kushtetutës së Austrisë).

III. Vlerësimi i pretendimeve të parashtruesve të kërkesës

1. Pretendimet e parashtruesve të kërkesës për shkelje të të drejtave për mbrojtje gjyqësore të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës

133. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme nëpërmes të dyja vendimeve të saj ua shkel atyre të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, sepse, sipas tyre, të njëjtat janë arbitrare. Në këtë drejtim, pretendimet e tyre mund të kategorizohen si në vijim: (i) “*konfirmimin e rezultatit zgjedhor*”; (ii) “*parregullsive në ditën e votimit dhe afatshmërisë së paraqitjes së tyre*”; dhe (iii) “*parregullsive minimale dhe të balancuara*”. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme nëpërmjet vendimeve të saj ka bërë (iv) “*vlerësimin vetëm të ligjshmërisë dhe jo të kushtetutshmërisë së pretendimeve përkatëse*”. (Shih pretendimet specifike të ngritura nga parashtruesit e kërkesës në paragrafët 57-61 të këtij Aktgjykimi). Në trajtimin e secilit pretendim, Gjykata do të aplikojë garancitë kushtetuese, praktikën përkatëse të GJEDNJ-së dhe parimet relevante të Komisionit të Venecias. Për më tepër, pasi të jenë shqyrtuar të gjitha pretendimet konkrete të parashtruesve të kërkesës, Gjykata gjithashtu do të vlerësojë (v) nëse procedurat e ndjekura në rrethanat e rastit konkret, në tërësinë e tyre, mund të kenë rezultuar në shkelje të parimeve të përgjithshme për mbrojtjen e të drejtave gjyqësore të garantuara me Kushtetutën e Republikës së Kosovës.

(i) *Sa i përket “konfirmimit të rezultatit zgjedhor”*

134. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se arsyetimi i Gjykatës Supreme në Vendimin e saj të parë, përkatësisht Aktvendimin [AA. nr. 52/2017] se “*ligji nuk e parasheh rezultatin e ngushtë mes kandidatëve si kusht për rinumërim*”, është kundërkushtetues sepse, sipas tyre, “*asnjë shtet nuk numëron kushte apo raste kur urdhërohet rinumërimi – sepse ajo është e drejtë në vetvete – për konfirmimin e procesit zgjedhor*”.
135. Gjykata fillimisht thekson që standardet evropiane lidhur me anulimin e rezultateve zgjedhore burojnë nga garancitë e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të

KEDNJ-së. Sipas Komisionit të Venecias, të njëjtat burojnë nga paragrafi b i nenit 25 të Konventës për të Drejtat Civile dhe Politike, e i cili përcakton parimet themelore për të drejtën për të votuar dhe për t'u zgjedhur. Gjykata rikujton që të dy këto instrumente ndërkombëtare mbi bazën e nenit 22 të Kushtetutës janë drejtpërdrejt të aplikueshme në rendin juridik të Kosovës.

136. Megjithatë, të drejtat për anulimin të rezultateve, të cilat në parim por me përjashtime, janë të aplikueshme edhe në kuptim të të drejtave aktive dhe pasive, në praktikë janë të aplikueshme vetëm në rast të shkeljeve substanciale të ligjit zgjedhor. Sipas Komisionit të Venecias, përderisa praktika për anulimin e rezultatit zgjedhor ndryshon shumë brenda shteteve, në parim numri i ankesave ndaj rezultatit zgjedhor është shumë i madh, ndërsa anulimi i rezultatit zgjedhor është zakonisht zgjidhja e fundit. (Shih pjesën II, paragrafi 5, të Raportit për Anulimin e Rezultateve). Sipas të njëjtit, anulime të rezultatit zgjedhor kanë ndodhur shumë rrallë në dekadat e fundit. (Shih pjesën V, paragrafi 77, të Raportit për Anulimin e Rezultateve Zgjedhore).
137. Pothuajse në të gjitha shtetet anëtare të Komisionit të Venecias, çështja e anulimit të rezultateve zgjedhore përcaktohet nëpërmjet dispozitave të përgjithshme. Praktika ndryshon nga shtetet që i kanë kriteret e përcaktuara përmes Kushtetutave, ligjeve, apo nuk janë të përcaktuara në asnjërën. (Shih pjesën III, pika A, paragrafi 8, të Raportit për Anulimin e Rezultateve). Për më tepër, ka shtete anëtare të Komisionit të Venecias që përcaktojnë se të gjitha kontestet gjyqësore, për sa i takon zgjedhjeve, duhet të mbyllen para se kandidati të marrë detyrën; dhe ka vende në të cilat nuk lejohet anulimi i mandatit pasi që të jetë dhënë betimi për kryerjen e detyrës. (Shih pjesën IV, pika C, paragrafët 70-75, të Raportit për Anulimin e Rezultateve).
138. Një emërues i përbashkët, megjithatë, është vendosur nga Komisioni i Venecias si pjesë përbërëse e “*sistemit efektiv të ankesave*”, e i cili sipas Kodit të Praktikës së Mirë, Raportit Shpjegues dhe Raportit për Zgjidhje të Kontesteve përcakton: “*Organi i ankimit duhet të ketë kompetencë të anulojë zgjedhjet kur parregullsitë ndikojnë në rezultatin përfundimtar. Mund të anulohen zgjedhjet në tërësi ose vetëm rezultatet në një zonë zgjedhore ose qendër votimi. Në rastin e anulimit, në zonën përkatëse duhet të organizohen zgjedhje të reja*”.
139. Praktika e GJEDNJ-së, sa i përket vlerësimit të kontesteve zgjedhore, e e cila në mënyrë të vazhdueshme i referohet Kodit të Praktikës së Mirë, duke theksuar se ekzistenca e një sistemi kombëtar për “*sistem efektiv të ankesave*” është një nga garancitë themelore të zgjedhjeve të lira dhe të drejta, reflekton të njëjtin standard. Ajo gjithashtu përmban testin thelbësor të përcaktuar nga Komisioni i Venecias, përkatësisht vlerësimin nëse “*parregullsitë mund kenë ndikuar rezultatin përfundimtar*”, ose, edhe më specifikisht, ekziston “*pamundësi të vërtetë për të përcaktuar dëshirat e zgjedhësve*”. (Shih rastet e GJEDNJ-së, *Kovach kundër Ukrainës* nr 39424/02, Aktgjykim i 7 shkurtit 2008; dhe *Riza dhe të tjerët kundër Bullgarisë*, 48555/10 dhe 48377/10, Aktgjykim i 13 tetorit 2015).
140. Megjithatë, GJEDNJ-ja gjithashtu thekson se nuk është roli i gjykatave të modifikojnë shprehjen e vullnetit të popullit. (Për më shumë kontekst sa i përket kësaj të fundit, shih vendimet e Komisionit Evropian për të Drejtat e Njeriut, I.

Z. kundër Greqisë, nr. 18997/81, Vendimi i 28 shkurtit 1994; dhe Babenko kundër Ukrainës, nr. 43476/98, Vendimi i 4 majit 1999). Ajo mban qëndrimin se liria që gëzojnë autoritetet vendimmarrëse duhet të kufizohet, me saktësi të mjaftueshme, me dispozitat e ligjit të brendshëm. Procedura duhet të jetë e tillë që të garantojë një vendim të drejtë, objektiv dhe të “arsyetuar në mënyrë të mjaftueshme dhe të parandalojë çdo shpërdorim të pushtetit nga ana e autoritetit përkatës”. (Shih rastet e GJEDNJ-së, *Podkolzina kundër Letonisë*, nr. 46726/ 99, Aktgjykim i 9 prillit 2002, paragrafi 35; *Kovach kundër Ukrainës*, cituar më lart, paragrafët 54-55; *Kerimova kundër Azerbajxhanit*, nr. 20799/06 Aktgjykim i 30 shtatorit 2010, paragrafët 44-45; *Riza dhe të tjerët kundër Bullgarisë*, cituar më lart, paragrafi 143).

141. Praktika e GJEDNJ-së gjithashtu vë theks në masa minimale mbrojtëse kundër arbitraritetit. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Davydov dhe të tjerët kundër Rusisë*, nr. 75947/11, Aktgjykim i 30 majit 2017, paragrafi 288). Në këtë kontest, kur përfshihet në një shqyrtim të tillë, GJEDNJ-ja kufizohet në vlerësimin nëse vendimi i marrë nga autoriteti i brendshëm ka qenë arbitrar ose qartazi i paarsyeshëm. (Shih rastet e GJEDNJ-së, *Riza dhe të tjerët kundër Bullgarisë*, cituar më lart, paragrafi 143; *Kerimli dhe Alibeyli kundër Azerbajxhanit* nr. 18475/06 dhe 22444/06, Aktgjykim i 10 janarit 2012, paragrafët 38-42; *Davydov dhe të tjerët kundër Rusisë*, cituar më lart, paragrafi 288).
142. Bazuar në elaborimet e mësipërme, standardeve të shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, për sa i përket anulimit të rezultatit zgjedhor dhe praktikës përkatëse të GJEDNJ-së për sa i takon shteteve anëtare të Këshillit të Evropës, Gjykata vëren se kriteret themelore që përbëjnë testin nëse shqyrtimi i ankesave për kontestimin e rezultatit zgjedhor do të mund të rezultonte në anulimin e të njëjtit, ndahen në dy kategori: (i) “kompetencat e autoritetit që merr vendimin”; dhe (ii) “diskrecionin e saj dhe kufizimet përkatëse”.
143. Sa i përket të parës, Gjykata vëren se, sipas standardeve dhe praktikës së referuar, autoritetet që shqyrtojnë ankesat zgjedhore duhet të kenë: (i) mundësinë e anulimit të zgjedhjeve; (ii) kjo mundësi duhet të përdoret apo të kufizohet me saktësi të mjaftueshme në dispozitat e ligjit të aplikueshëm; (iii) detyra e tyre nuk është që të ndryshojnë vullnetin e zgjedhësve; dhe (iv) duhet të kufizohen në kuptim të evitimit të arbitraritetit. Ndërsa, sa i përket të dytës, Gjykata vëren që diskrecioni i autoriteteve vendimmarrëse duhet të fokusohet në vlerësimin nëse “determinimi i dëshirës së votuesit është pamundësuar” ose “shkeljet dhe parregullsitë e tilla mund të kenë ndikuar në rezultatin zgjedhor”. Praktika e gjykatave evropiane e përmbledhur nga raportet e Komisionit të Venecias dhe praktika gjyqësore e GJEDNJ-së, siç është elaboruar më lart, tregon që ky test është interpretuar në mënyrë konservative dhe se rastet në të cilat gjykatat kanë anuluar rezultatin zgjedhor, janë raste të shkeljeve substanciale të ligjit dhe që reflektojnë arbitraritet të dukshëm.
144. Ka praktikë të mjaftueshme gjyqësore për vlerësimin nëse “parregullsitë mund kenë ndikuar rezultatin përfundimtar”. Gjykatat evropiane të referuara nga Komisioni i Venecias kanë konstatuar se “parregullsitë mund të kenë ndikuar rezultatin zgjedhor” atëherë kur ka pasur: (i) dështim të përmbushjes së kërkesës së nevojshme për pjesëmarrje në zgjedhje; (ii) gabime në regjistrimin e votuesve ose nominimin e kandidatëve; (iii) shkelje të rregullimit të fushatës;

- (iv) shkelje të legjislacionit të zbatueshëm për procesin e votimit; (v) shkelje në numërim ose në raportim; dhe (vi) shkelje në ndarjen e mandateve. (Shih paragrafin 79 të Raportit për Anulimin e Rezultateve).
145. Kategoritë e lartreferuara nën (iv) dhe (v): “shkelje të legjislacionit të aplikueshëm gjatë procesit të votimit” dhe “shkelje gjatë numërimit dhe raportimit”, përkojnë më për së afërmi me rrethanat e rastit konkret, andaj Gjykata do të përmbledhë edhe rastet kur gjykatat respektive kanë kontaktuar shkelje.
146. Sipas Komisionit të Venecias, gjykatat evropiane të cilave ju referohet kjo e fundit, kanë konstatuar se është “shkelur legjislacioni i zbatueshëm për procesin e votimit” atëherë kur: (i) zgjedhjet nuk kanë filluar për më shumë se 6 orë nga koha e përcaktuar; (ii) rendi publik është prishur në ditën e votimit; (iii) ka pasur mungesa të fletëvotimeve në vendvotime; (iv) disa votues kanë votuar disa herë apo për të tjerët dhe identiteti i tyre nuk është kontrolluar; (v) ka pasur votim familjar; (vi) personat zyrtarë përgjegjës në vendvotime nuk kanë pasur njohuritë e duhura për punën që duhet të kryejnë; (vii) diferenca dhe mospërputhshmëria në mes të fletëvotimeve në kuti të votimit dhe numrit të votuesve që kanë votuar ishte evidente; (viii) hapja e votave të hedhura nga personat e paautorizuar; (ix) manipulimi i votave gjatë votimit me postë; (x) fletëvotimet nuk janë nënshkruar dhe vulosur nga personat kompetentë; (xi) dhënia e ndihmës personave në vendvotim të cilët qartazi nuk kanë nevojë për ndihmë për të votuar; (xii) mungesë e dokumentimit për procesin e votimit; (xiii) votim pasi që vendvotimi është mbyllur; dhe (xiv) mospërfundim i procedurës zgjedhore nga ana e administruesit të zgjedhjeve. Ndërsa, sipas të njëjtës praktikë gjyqësore, “shkeljet gjatë numërimit apo raportimit” janë konstatuar atëherë kur: (i) votat e hedhura para afatit (në ato vende ku lejohet) refuzohen në mënyrë jokorrekte nga administruesit e zgjedhjeve; (ii) fletëvotimet lihen të pambikëqyrura para se ato të numërohen; (iii) ekzaminimi i fletëvotimeve bëhet nga persona të paautorizuar; (iv) votat e njëjta numërohen dy herë; (v) ekzaminimi i vlefshmërisë të votave është bërë bazuar në kriteret të ndryshme nga administruesit e zgjedhjeve; (vi) rezultati zgjedhor kalkulohet në mënyrë të gabuar; (vii) parregullsitë e bëra në raportin e zgjedhjeve të cilat nuk janë nënshkruar nga ana e komisionit zgjedhor; (viii) dokumentacioni dhe fletëvotimet janë dërguar të hapura te komisioni zgjedhor; dhe (ix) falsifikohen rezultatet. (Shih pjesën V, paragrafët 76-80, të Raportit për Anulimin e Rezultateve Zgjedhore). Të gjitha këto kategori rastesh, në tërësinë e tyre, reflektojnë shkelje substanciale të ligjit dhe rregullave zgjedhore si dhe arbitraritet të dukshëm.
147. Në aplikimin e këtyre parimeve në rrethanat e pretendimit konkret, Gjykata rikujton se Vendimi i parë i Gjykatës Supreme, e të cilin parashtruesit e kërkesës e kontestojnë përmes këtij pretendimi, ishte nxjerr si rezultat i ankesës së Lëvizjes VETËVENDOSJE! në Gjykatën Supreme kundër Vendimit [ZL. A. nr. 1102/2017] të 22 nëntorit 2017 të PZAP-it, i cili kishte pranuar të bazuar ankesën e parashtruesit të dytë të kërkesës në PZAP kundër vendimit të KQZ-së për shpalljen e rezultateve preliminare. PZAP-i kishte vendosur dhe kishte urdhëruar KQZ-në për rinumërimin e të gjitha fletëvotimeve duke u bazuar në dy argumente kryesore: (i) “numrin e madh të fletëvotimeve të pavlefshme dhe të zbrazëta” dhe (ii) “rezultatit e ngushtë në mes të dy kandidatëve”. Gjykata

Supreme, kishte ndryshuar këtë Vendim të PZAP-it, duke arsyetuar kryesisht, se arsyetimi i PZAP-i të nuk ishte i bazuar në ligj, sepse sipas Gjykatës Supreme as (i) *“numri i madh i fletëvotimeve të pavlefshme dhe të zbrazëta”* dhe as (ii) *“rezultati e ngushtë në mes të dy kandidatëve”*, nuk është i përcaktuar me ligj si kusht për të vendosur për *“rinumërim”* apo *“rivotim”*.

148. Në këtë aspekt, Gjykata vëren se dispozitat e përgjithshme të LZP-së përcaktojnë që *“përsëritja e zgjedhjeve”* është një nga parimet që qeverisin procedurën e numërimit të fletëvotimeve. LZP-ja më tej përcakton mundësinë e vendosjes për *“rinumërim”* dhe *“rivotim”*, dhe kjo kompetencë, sipas LZP-së, i është lënë: (i) KQZ-së, e cila mbi bazën e paragrafit 2 të nenit 106 mund të urdhërojë rinumërimin e votave në cilindo vendvotim, qendër të numërimit ose edhe përsëritjen e votimit në një qendër votimi apo në një komunë, para certifikimit të rezultateve; dhe (ii) PZAP-it, i cili mbi bazën e paragrafit 4 të nenit 117, ka kompetencën që të urdhërojë rinumërimin e fletëvotimeve në një vendvotim apo qendër votimi si dhe shqyrtimin e materialit votues si pjesë të hetimeve për ankesën ose apelin. Kjo kompetencë e PZAP-it më tej është e saktësuar nëpërmjet nenit 14 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së, përkatësisht pikës b të paragrafit 1 të nenit 120 të LZP-së, e, sipas të cilit, PZAP-i në *“raste të jashtëzakonshme”* dhe para certifikimit të rezultateve zgjedhore, mund të anulojë rezultatet e zgjedhjeve në një qendër votimi ose vendvotimit, duke e urdhëruar KQZ-në të përsëritë të njëjtat, nëse ai konsideron se *“shkeljet e identifikuarra kanë ndikim në rezultatet finale”*.
149. Gjykata rrjedhimisht vëren që mundësia e *“rinumërimit”* dhe *“rivotimit”* është e përcaktuar qartë në LZP dhe ndryshimet përkatëse dhe është e specifikuar më tej në Rregullat e KQZ-së dhe të PZAP-it. Përderisa LZP nuk numëron saktë kriteret mbi të cilat shkeljet eventuale gjatë procesit zgjedhor do të rezultojnë në rinumërim apo rivotim, ndryshimet dhe plotësimet e LZP-së përcaktojnë dy kushte, mbi bazën e të cilave PZAP-i mund të vendosë që të anulojë rezultatin zgjedhor dhe rrjedhimisht të urdhërojë përsëritjen e votimit, si në vijim: (i) *“rrethanat e jashtëzakonshme”* dhe (ii) *“nëse shkeljet e idenfikuara kanë ndikim në rezultatet finale”*. Vlerësimi nëse këto dy kushte janë plotësuar është në diskrecion të: (i) KQZ-së në kontekstin e paragrafit 2 të nenit 106 të LZP-së në lidhje me nenin 6 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së; (ii) të PZAP-it në kontekstin e paragrafit 4 të nenit 117 të LZP-së dhe nenit 120 të LZP-së në lidhje me nenin 14 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së; dhe (iii) të gjykatave që vlerësojnë ankesat përkatëse.
150. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që standardet e mishëruara në legjislacionin e aplikueshëm zgjedhor, edhe sa i përket kompetencave të organeve vendimmarrëse dhe të përcaktimit të kufijve të diskrecionit të tyre, janë në harmoni më praktikën e shteteve anëtare të Komisionit të Venecias dhe gjithashtu me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së.
151. Në këtë aspekt, Gjykata thekson që arsyetimi dhe konstatimi i Gjykatës Supreme se dy kriteret mbi bazën e të cilave PZAP-i kishte urdhëruar rinumërimin: (i) *“numri i madh të fletëvotimeve të pavlefshme dhe të zbrazëta”* dhe as (ii) *“rezultatit e ngushtë në mes të dy kandidatëve”*, nuk ishin baza të përcaktuara në ligj për të urdhëruar rinumërimin apo rivotimin, ishte i saktë dhe i bazuar në LZP dhe ndryshimet përkatëse.

152. Rrjedhimisht, Gjykata konkludon se Vendimi i parë [AA. nr. 52/2017] i datës 25 nëntor 2017, i Gjykatës Supreme të cilin parashtruesit e kërkesës e kontestojnë, nuk kishte aplikuar ligjin në mënyrë qartazi arbitrare dhe i njëjti nuk kishte shkelur të drejtat zgjedhore të parashtruesve të kërkesës. Kjo sepse: (i) autoritetet për shqyrtim të ankesave në rrethanat e rastet konkret, PZAP dhe Gjykata Supreme respektivisht, kishin konsideruar se parregullsitë “*nuk kanë ndikim në rezultatet finale*” dhe se (ii) rrethanat e rastit konkret dhe pretendimet përkatëse nuk përbejnë “*rrethana të jashtëzakonshme*”.
153. Për më tepër, Gjykata vlerëson se rrethanat e rastit konkret dhe pretendimet e parashtruesve të kërkesës nuk gjejnë mbështetje në asnjë nga rastet e GJEDNJ-së e as në praktikën gjyqësore të shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, siç janë elaboruar më lart.
- (ii) *Sa i përket “parregullsive në ditën e votimit dhe afatshmërisë së paraqitjes së tyre”*
154. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Vendimi i dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i Gjykatës Supreme nuk ka bazë ligjore. Lidhur me këtë, parashtruesit e kërkesës pretendojnë që arsyetimi i Gjykatës Supreme se në procedurën ankimore ajo është kufizuar vetëm në vlerësimin e “*parregullsive që kanë të bëjnë me administrimin e të dhënave*”, nuk ka mbështetje në ligjin e aplikueshëm. Çështjet që ndërlidhen me “*parregullsitë rreth administrimit të të dhënave në QNR*”, sipas parashtruesve të kërkesës mbështeten vetëm në procedurën e veçantë të paraparë me nenin 105 të LZP-së, ndërsa parashtruesit e kërkesës kanë dorëzuar ankesat në bazë të nenit 119 të LZP-së. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se nenet 118.4 dhe 119.1 të LZP-së dhe ndryshim-plotësimet përkatëse, njohin të drejtën e plotësimit të ankesave të dorëzuara në PZAP me prova dhe me fakte të reja. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës gjithashtu i referohen raporteve të Komisionit të Venecias lidhur me Zgjidhjen e Kontesteve, duke argumentuar se kriteret e pranueshmërisë në raste të tilla duhet të jenë qartazi të specifikuar në ligj, me qëllim që të parandalohet shpallja e ankesave si të palejueshme.
155. Gjykata vëren që, në thelb, ky pretendim i parashtruesve të kërkesës ka të bëjë me shpalljen e pasafatshme nga PZAP-i dhe nga Gjykata Supreme të pretendimeve për parregullsi në ditën e votimit, përkatësisht pretendimeve që ndërlidhen me (i) shfrytëzimin e shërbimeve të transportit rrugor/taksive; (ii) thirrjeve telefonike; dhe (iii) dërgimit të sms-ve nga ana e Lëvizjes VETËVENDOSJE!, e të cilat ishin paraqitur në PZAP pas shpalljes së rezultatit përfundimtar.
156. Konteksti i këtij pretendimi ngrit katër çështje esenciale: (i) afatin kohor për ankesë; (ii) kushtet për ngritjen e një ankesë; (iii) mundësinë e paraqitjes së provave të reja; dhe (iv) kompetencat e autoriteteve që shqyrtojnë ankesat. Në këtë aspekt, Gjykata sërish do t’i referohet Kodit të Praktikës së Mirë dhe Raportit përkatës Shpjegues. Ky i fundit, dhe për aq sa është relevante për rrethanat e pretendimit konkret, në pjesën që adreson “*sistemet efektive të ankesave*”, ndër të tjera i referohet edhe: (i) afateve kohore për ankesa; (ii)

qasjes në mjete juridike; dhe (iii) kompetencave të organeve të ankimit. (Shih me detajisht pikën 3.3, paragrafët 95, 96, dhe 97 të Raportit Shpjegues).

157. Për sa i përket të parës, përkatësisht “*afateve kohore për ankesa*”, Raporti Shpjegues përcakton që ato duhet të jenë të shkurtëra dhe që trupat e apelimit duhet gjithashtu të vendosin sa më shpejt që është e mundur. Një afat kohor prej 3 deri në 5 ditë për shkallën e parë (për ankesë dhe vendimmarrje) është i arsyeshëm për vendime në konteste zgjedhore sipas Raportit Shpjegues. Afatet kohore janë edhe më tej të specifikuar në Raportin për Anulimin e Rezultateve, duke përcaktuar se praktika evropiane njih afate prej një (1) deri në pesë (5) ditë për ankesa që ndërlidhen me konteste zgjedhore. Sipas të njëjti raport, është e lejuar që gjykatat kushtetuese të marrin më shumë kohë për vendimmarrjen e tyre (shih paragrafin 61 të Raportit për Anulimin e Rezultateve). Sa i përket të dytës, përkatësisht “*qasjes në mjete juridike*”, Raporti Shpjegues përcakton që procedura e ankesës duhet të jetë e thjeshtë, është e nevojshme të evitohet formalizimi i tepruar dhe të evitohen vendimet e papranueshmërisë, posaçërisht në raste të ndieshme politikisht. Më specifikisht, procedurat e ankimit duhet të jenë të thjeshta dhe që përgjegjësitë e organeve të ndryshme të përfshira në këtë proces të jenë të definuara mirë. Ndërsa, sa i përket të tretës, përkatësisht, “*kompetencave të organeve të ankimit*”, Raporti Shpjegues përcakton që duhet të eliminohet rreziku që organet e njëpasnjëshme të refuzojnë të japin një vendim meritore, gjë që, sipas Komisionit të Venecias, mund të ndodhë kur ekzistojnë në teori më shumë se një mundësi për të paraqitur ankesë në organe të caktuara, apo në rastet kur juridiksioni i gjykatave të ndryshme p.sh. gjykata të rregullta dhe gjykata kushtetuese – nuk janë të diferencuara në mënyrë të qartë. (Shih pjesën 3, pikën 3.3, paragrafi 97, të Raportit Shpjegues).
158. Në aplikimin e këtyre parimeve në rrethanat e pretendimit konkret, Gjykata rikujton se Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimi [A.A. U.ZH. nr. 62/2017], e të cilin parashtruesit e kërkesës e kontestojnë përmes këtij pretendimi, ishte nxjerrë si rezultat i ankesës së parashtruesve të kërkesës në Gjykatën Supreme kundër Vendimit [A.ZL.nr.1125/2017] të 1 dhjetorit 2017 të PZAP-it, pas shpalljes së rezultateve përfundimtare. Gjykata Supreme kishte konfirmuar Vendimin e PZAP-it i cili kishte refuzuar pretendimet e parashtruesve të kërkesës që ndërlidheshin me shpalljen e rezultatit përfundimtar si të pabazuara, ndërsa kishte hedhur poshtë kategorinë e pretendimeve që ndërlidheshin me shpalljen e rezultatit preliminar, përkatësisht të parregullsive në ditën e zgjedhjeve, me arsyetimin se këto pretendime ishin të pasafatshme.
159. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që LZP-ja dhe ndryshimet përkatëse përcaktojnë që, në parim, afatet e ankesave në PZAP dhe të PZAP-it në Gjykatën Supreme ushtrohen brenda afatit 24 orësh.
160. Gjykata vëren se: (i) neni 13 i Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin në lidhje me paragrafin 1 të nenit 119 të LZP-së përcakton se ankesat në PZAP duhet të paraqiten brenda 24 orëve nga mbyllja e qendrave të votimit; (ii) vendimet e PZAP-it, sipas nenit 12 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me paragrafin 4 të nenit 118 të LZP-së, apelohej gjithashtu brenda 24 orësh në Gjykatë Supreme, në rastet ku gjopa e përfshirë është më e lartë sesa 5,000 euro dhe çështja prek një të drejtë themelore. Mbi bazën e të njëjtin nen,

PZAP-i mund të “*rishikojë cilindo nga vendimet e marra, pas prezantimit të fakteve të reja nga pala e interesuar*”; dhe, në fund, (iii) neni 4 i Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me nenin 105 të LZP-së përcakton se për ankesa që ndërlidhen me procesin e administrimit të numërimit në QNR, afati është 24 orë nga “*nga ndodhja e shkeljes së supozuar*”.

161. Gjykata gjithashtu vëren se inicimi i këtyre ankesave ndërlidhet me dy faza pas zgjedhjeve: fazën pas shpalljes së rezultateve preliminare dhe pas shpalljes së rezultateve përfundimtare, respektivisht në harmoni edhe me Kodin e Praktikës së Mirë. (Shih pjesën 3, pikën 3.3, paragrafin 95 e Raportit Shpjegues).
162. Në kontekstin e këtij pretendimi, Gjykata vëren që një ditë pas mbajtjes së raundit të dytë të zgjedhjeve dhe pas shpalljes së rezultateve preliminare nga KQZ-ja, parashtruesi i dytë i kërkesës kishte parashtruar ankesë në PZAP. Përmbajtja e ankesës kishte të bënte kryesisht me kontestimin e fletëvotimeve të shpallura të pavlefshme dhe të zbrazëta. Në këtë ankesë, parashtruesit e kërkesës nuk kishin ngritur pretendime të tjera që ndërlidhen me parregullsitë në ditën e votimit, specifikisht: (i) shfrytëzimin e shërbimeve të transportit rrugor/taksive; (ii) thirrjeve telefonike; dhe (iii) dërgimit të sms-ve nga ana e Lëvizjes VETËVENDOSJE!. Parashtruesit e kërkesës arsyetojnë se këto parregullsi nuk i kishin pasur të njohura kur ishte mbyllur afati për ankesa dhe se të njëjtat i kishin kuptuar më 20 nëntor 2017, pas mbylljes së afatit për dorëzimin e së njëjtës.
163. Megjithatë, Gjykata vëren që të nesërmen, përkatësisht me 21 nëntor 2017, PZAP-i i kishte dhënë mundësi parashtruesve të kërkesës të plotësojnë kërkesën e tyre, sepse të njëjtën e kishin konsideruar të përgjithësuar. Sipas shkresave të lëndës, parashtruesit e kërkesës nuk kishin paraqitur pretendimet e lartcekura e që ndërlidhen me parregullsitë në ditën e votimit, por kishin plotësuar kërkesën vetëm sa i përket pretendimeve që ndërlidheshin kryesisht me fletëvotimet e pavlefshme dhe të zbrazëta. PZAP-i nxori vendimin të nesërmen, përkatësisht më 22 nëntor 2017, në favor të parashtruesit të kërkesës, duke urdhëruar rinumërimin e të gjitha fletëvotimeve. Ky vendim u apelua në Gjykatën Supreme nga Lëvizja VETËVENDOSJE! më 23 nëntor 2017. Sipas shkresave të lëndës, parashtruesit e kërkesës nuk kishin paraqitur këto pretendime as në përgjigje në ankesë në Gjykatën Supreme. Gjykata Supreme, më 25 nëntor 2017, nxori Vendimin e saj të parë, duke e pranuar ankesën e Lëvizja VETËVENDOSJE! dhe duke e shfuqizuar vendimin e PZAP-it. Pas përfundimit të procedurave për kontestim të rezultateve preliminare në PZAP dhe në Gjykatë Supreme, më 29 nëntor 2017, KQZ-ja shpalli rezultatet përfundimtare të zgjedhjeve të raundit të dytë për Kryetar të Komunës së Prishtinës. Më 30 nëntor 2017, një ditë pas shpalljes së rezultateve përfundimtare nga ana e KQZ-së, parashtruesit e kërkesës paraqitën ankesë në PZAP, duke kundërshtuar rezultatin përfundimtar të zgjedhjeve, duke pretenduar ndër të tjera shkelje të ligjit dhe të Kushtetutës, pretendim ky që ndër të tjera ishte arsyetuar edhe me pretendimet e lartcekura për parregullsi në ditën e votimit. Rrjedhimisht, Gjykata vëren se këto parregullsi që pretendohet të jenë kuptuar më 20 nëntor 2017, sipas pretendimit 1 orë pas përfundimit të afatit për ankesa që ndërlidhen me shpalljen e rezultateve preliminare, i ishin paraqitur për herë të parë PZAP-it më 30 nëntor 2017, pas shpalljes së rezultateve përfundimtare, dhe 10 ditë pas mbylljes së qendrave të votimit.

164. Për më tepër, Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës gjithashtu pretendojnë se këto pretendime nuk duhej shpallur të pasafshme sepse ankesat e tyre nuk ishin bazuar në nenin 105 të LZP-së dhe në ndryshimet përkatëse, por në nenet 118 dhe 119 të LZP-së dhe në ndryshimet përkatëse. Gjykata fillimisht vëren se: (i) ankesa e 20 nëntorit 2017 është bazuar në nenin 119 të LZP-së dhe në ndryshimet përkatëse; (ii) ankesa e 30 nëntorit 2017 është bazuar në nenet 105 dhe 119 të LZP-së dhe në ndryshimet përkatëse; ndërsa, (iii) ankesa e 5 dhjetorit 2017 gjithashtu është bazuar në nenet 105 dhe 119 të LZP-së dhe në ndryshimet përkatëse. Megjithatë, fakti që parashtruesit e kërkesës pretendojnë të kenë parashtruar ankesat mbi bazën e njërit nen dhe jo tjetrit, nuk ndryshon situatën në rrethanat e rastit konkret.
165. Kjo sepse neni 13 i Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me paragrafin 1 të nenit 119 përcakton që afati për paraqitjen e ankesës në PZAP është 24 orë nga momenti i mbylljes së qendrës së votimit. Në këtë kontekst, neni 12 i Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me paragrafin 4 të nenin 118 të LZP-së saktësisht përcakton se vendimet e PZAP-it mund të apelojnë brenda 24 orësh në Gjykatën Supreme. I njëjti nen, siç është cekur më lart, përcakton që PZAP-i mund “*të rishikojë cilindo nga vendimet e marra, pas prezantimit të fakteve të reja nga pala e interesuar*”. Megjithatë, Gjykata vëren që, para shpalljes së rezultati përfundimtar, parashtruesit e kërkesës nuk kishin shfrytëzuar asnjë nga këto mundësi për paraqitjen e pretendimeve përkatëse.
166. Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës kishin pasur disa mundësi që të paraqesin këto pretendime para PZAP-it dhe para Gjykatës Supreme para shpalljes së rezultati përfundimtar: (i) nëpërmjet plotësimit të ankesës fillestare, mundësi kjo e dhënë nga PZAP-i më 21 nëntor 2017; (ii) nëpërmjet përgjigjes ndaj ankesës së Lëvizjes VETËVENDOSJE! në Gjykatë Supreme para marrjes së vendimit të kësaj fundit; dhe (iii) në çdo kohë nga parashtrimi i ankesës së parë e edhe deri në marrjen e një vendimi përfundimtar nga Gjykata Supreme, bazuar paragrafin 2 të nenit 12 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e nenit paragrafit 4 të nenit 118 të LZP-së. Këto të fundit i mundësojnë PZAP-it të “*rishikojë cilindo nga vendimet e marra, pas prezantimit të fakteve të reja nga pala e interesuar*”. Gjykata vëren që edhe Komisioni i Venecias njeh të drejtën e prezentimit të evidencës/fakteve, pasi një ankesë të jetë parashtruar. (Shih pjesën 6 pikën 3.3, paragrafin 65 pika (a) të Raportit për Zgjidhjen e Kontesteve). Në fakt, këto pretendime për parregullsi në ditën e zgjedhjeve, sipas shkresave të lëndës, i ishin paraqitur PZAP-it vetëm pas 10 ditësh, pas marrjes së vendimit të parë nga Gjykata Supreme, dhe rrjedhimisht, pasi ishin përmbyllur të gjitha afatet për ankesa dhe vendim-marrje të nevojshme për shpalljen e rezultateve përfundimtare.
167. Për më tepër dhe relevante për rrethanat e rastit konkret, është fakti se Raporti Shpjegues po ashtu përcakton që është e rëndësishme që të evitohen vendimet e papranueshmërisë apo që të refuzohet dhënia e vendimeve në merita, por këtë të fundit Raporti Shpjegues e ndërlikohet me rrethanat kur mund të ketë konflikt juridiksionesh për ankesat zgjedhore apo për arsye të tjera formale mbi të cilat gjykatat përkatëse mund të refuzojnë të japin përgjigje në merita. Megjithatë, Gjykata vëren se Kodi i Praktikës së Mirë, Raporti Shpjegues, Raporti për Zgjidhjen e Kontesteve dhe as Raporti për Anulim Rezultatesh, e në këtë

pikëpamje as praktika gjyqësore e GJEDNJ-së, në kontekstin e kërkesave për mungesë formaliteti apo edhe të kërkesave për evitim të vendimeve të papranueshmërisë, nuk i referohen mosrespektimit të afateve për dorëzimin e ankesave që ndërlidhen me konteste zgjedhore. Përkundrazi, të njëjtat theksojnë rëndësinë e afateve të shkurtëra për të njëjtat. Përfundimisht nga kjo bën vetëm e drejta e prezentimit të evidencës/fakteve, pasi një ankesë të jetë parashtruar dhe para se vendimi përkatës përfundimtarë të jetë marrë. (Shih pjesën 6, pikën 3.3, paragrafin 65, pika (a), të Raportit për Zgjidhjen e Kontesteve). Ankesat dhe evidencat/faktet e dorëzuara pas afateve të përcaktuara me ligj nuk bien në këtë kategori.

168. Rrjedhimisht, Gjykata nuk gjen se Vendimi i dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i Gjykatës Supreme të jetë nxjerrë në kundërshtim me ligjin dhe as të ketë interpretuar ligjin e aplikueshëm zgjedhor në mënyrë arbitrare. Për më tepër, Gjykata vlerëson se rrethanat e rastit konkret dhe pretendimet e parashtruesve të kërkesës nuk gjejnë mbështetje në asnjë nga rastet e GJEDNJ-së e as në praktikën gjyqësore të shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, siç janë elaboruar më lart.

(iii) *Sa i përket “parregullsive minimale dhe të balancuara”*

169. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se konstatimet e Gjykatës Supreme janë arbitrare, sepse të njëjtat konstatojnë se *“gjatë numërimit të disa nga vendvotimet, janë vërejtur parregullsi, mirëpo kanë qenë minimale dhe të balancuara, sepse janë prekur të dy kandidatët”*. Në këtë aspekt, parashtruesit e kërkesës pretendojnë se *“shkelja e të drejtave kushtetuese ekziston ose nuk ekziston – nuk mund të thuhet se është shkelur pak apo shumë”*.
170. Në trajtimin e këtij pretendimi, Gjykata fillimisht vëren se ajo nuk gjen që PZAP-i apo edhe Gjykata Supreme, të kenë arritur në këtë konkludim e as të kenë konstatuar se janë vërejtur parregullsi të cilat do të mund të ishin *“minimale dhe të balancuara”* – siç pretendojnë parashtruesit e kërkesës.
171. Megjithatë, Gjykata vëren që një pretendim i tillë mund të jetë ndërlidhur me kontekstin e Vendimit të dytë të PZAP-it, përkatësisht me Vendimin [ZL. Anr. 1125/2017] e 1 dhjetorit 2017, dhe me Vendimin e dytë të Gjykatës Supreme, përkatësisht me Aktgjykimin [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] e 7 dhjetorit 2017, vendime këto që, ndër të tjera, kishin trajtuar gjetjet e ekipeve hetuese të PZAP-it për adresimin e pretendimeve të parashtruesve të kërkesave në lidhje me fletëvotimet e pavlefshme dhe të zbrazëta.
172. Në këtë aspekt, Gjykata rikujton se PZAP-i, bazuar në nenin 14 të Rregullit nr. 02/2015, angazhoi ekipet hetuese për të shqyrtuar pretendimet e parashtruesve të kërkesave, përkatësisht parregullsitë e fletëvotimeve të pavlefshme, të fletëvotimeve të zbrazëta dhe mungesën e zarfeve që përmbanin vota me kusht, e që mund të kenë rezultuar në parregullsi të karakterit zinxhiror të njohura si *“treni bullgar”*, në 31 vendvotimet të cilat i kishin kontestuar parashtruesit e kërkesës. Gjykata rikujton që ky ekip hetues, sipas arsytimit të PZAP-it dhe të Gjykatës Supreme, kishte shqyrtuar dhe rivlerësuar votat e pavlefshme në të gjitha vendvotimet e specifikuar nga parashtruesit e kërkesës dhe kishte

- konstatuar se 4 nga 183 fletëvotimet të cilat ishin shpallur të pavlefshme ishin, në fakt, të vlefshme. Ky dallim në numër të votave ishte përfshirë në rezultatin përfundimtar. Gjetjet e ekipeve hetuese të PZAP-it kishin treguar që, nga këto 4 vota të shpallura të pavlefshme fillimisht dhe që rezultuan të vlefshme, 2 kishin qenë në favor të parashtresit të parë të kërkesës, ndërsa 2 në favor të z. Shpend Ahmeti.
173. PZAP-i dhe Gjykata Supreme kishin konstatuar se gjetjet e tilla nuk rezultojnë në *“pamundësi për të determinuar vullnetin e votuesve”* dhe se të njëjtat *“nuk kanë ndikuar në rezultatin final”*. Siç është elaboruar më lart, në bazë të praktikës së GJEDNJ-së dhe parimeve të Komisionit të Venecias të përmbledhura në Kodin e Praktikës së Mirë, Raportit përkatës Shpjegues dhe Raportit për Zgjidhjen e Kontesteve, vlerësimi nëse parregullsitë kanë ndikuar në rezultatin përfundimtar i takon autoriteteve që shqyrtojnë apelet zgjedhore dhe në rastin konkret, PZAP-it dhe Gjykatës Supreme. Gjykata nuk gjen që arsyetimet e këtyre autoriteteve të jenë arbitrare.
174. Për më tepër dhe përtej arsytimit dhe vlerësimit të PZAP-it dhe të Gjykatës Supreme, Gjykata gjithashtu i referohet Kodit të Praktikës së Mirë, për atë sa trajton çështjen e fletëvotimeve të pavlefshme, të zbrazëta apo edhe të dëmtuara. Duke adresuar çështjet që ndërlidhen me procesin e *“numërimit”*, Kodi i Praktikës së Mirë mban se *“Është mirë që të shmanget shpallja e shumë fletëve të votimit si të pavlefshme ose të prishura. Në rast dyshimi, duhen bërë përpjekje shtesë për të mësuar se cili ka qenë qëllimi i votuesit”*. (Shih pikën 3.2., paragrafin 49, të Raportit Shpjegues).
175. Gjykata vëren që ky parim nuk nënkupton detyrimisht rinumërimin apo edhe anulimin e rezultatit zgjedhor, përkatësisht rivotimin. Plotësimi i kriterëve që do të rezultojnë në anulimin e rezultatit zgjedhor është elaboruar detajsisht më lart. Ky parim, në fakt, nënkupton që në rast të votave të pavlefshme, të zbrazëta apo edhe të dëmtura, praktika e shteteve anëtare të Komisionit të Venecias përcakton që duhet të bëhet edhe një përpjekje shtesë për të rivlerësuar ato fletëvotime.
176. Gjykata gjen që kjo përpjekje në rrethanat e rastit konkret është bërë. Siç është cekur më lart, ekipet hetuese të PZAP-it jo vetëm që kanë rinumëruar të gjitha fletëvotimet në 31 qendrat e votimit të kontestuara pas shpalljes së rezultatit përfundimtar në PZAP nga parashtresit e kërkesës, por kanë shqyrtuar dhe rivlerësuar të gjitha fletëvotimet e shpallura të pavlefshme dhe të zbrazëta, duke konstatuar se dallimi ndërmjet votave të pavlefshme dhe të vlefshme është 4 vota nga 183 sosh.
177. Në këtë aspekt, Gjykata gjithashtu i referohet udhëzimeve të GJEDNJ-së për sa i përket nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, e sipas të cilit: *“Një gabim i thjeshtë ose parregullsi në këtë fazë teknike nuk tregon në vetvete një padrejtësi të zgjedhjeve, nëse u respektuan parimet e përgjithshme të barazisë, transparencës, paanësisë dhe pavarësisë të administrimit të zgjedhjeve elektorale. Koncepti i zgjedhjeve të lira do të vihej në rrezik vetëm nëse ka dëshmi të shkeljeve procedurale që do të ishin në gjendje të pengonin shprehjen e lirë të opinionit të njerëzve, për shembull nëpërmjet shtrembërimit flagrant të qëllimit të votuesve; dhe kur ankesa të tilla nuk kalojnë nëpër një ekzaminim*

efektiv në nivel vendi". (shih rastin e GJEDNJ-së, *Davydov dhe të tjerët kundër Ruisisë*, cituar më lart, paragrafët 287-288; shih gjithashtu Udhëzimin e GJEDNJ-së për sa i përket nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, paragrafi 96).

178. Rrjedhimisht, Gjykata nuk gjen se Vendimi i kontestuar i Gjykatës Supreme të jetë nxjerrë në kundërshtim me ligjin dhe as të ketë interpretuar ligjin e aplikueshëm zgjedhor në mënyre arbitrare. Për më tepër, Gjykata vlerëson se rrethanat e këtij pretendimi nuk gjejnë mbështetje në asnjë nga rastet e GJEDNJ-së e as në praktikën gjyqësore të shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, siç janë elaboruar më lart.

(iv) Sa i përket pretendimeve që ndërlidhen me vlerësimin e ligjshmërisë dhe kushtetutshmërisë nga Gjykata Supreme

179. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme ka shkelur të drejtën e tyre për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, sepse nëpërmjet vendimeve të kontestuara është vlerësuar vetëm ligjshmëria e vendimeve të PZAP-it, pa u trajtuar kushtetutshmëria e tyre. Kjo ka rezultuar, sipas tyre, në shkeljen e parimit të *"supremacisë kushtetuese"*.

180. Në thelb, Gjykata vëren që ky pretendim ngërthen dy çështje esenciale: (i) detyrimin e gjykatave të rregullta që përgjatë vendimmarrjes së tyre të vlerësojnë të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë, përtej të drejtave dhe lirive të garantuara me ligj; dhe (ii) mungesën e arsytimit të vendimeve të kontestuara të Gjykatës Supreme për sa i përket pretendimeve për shkelje kushtetuese të parashtruesve të kërkesës.

181. Për sa i përket të parës, Gjykata thekson se, përtej Gjykatës Kushtetuese, është po ashtu detyrim i gjykatave të rregullta që përgjatë vlerësimit të shkeljeve të pretenduara të interpretojnë edhe të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me Kushtetutë. Ky detyrim buron nga: (i) neni 21 [Parimet e Përgjithshme] i Kushtetutës, sipas të cilit, ndër të tjera, liritë themelore të njeriut janë bazë e rendit juridik të Republikës së Kosovës. Në kuadër të këtyre të drejtave hyjnë edhe ato të garantuara me marrëveshjeve dhe instrumenteve ndërkombëtare të përfshira në nenin 22 [Zbatimi i Drejtpërdrejt i Marrëveshjeve dhe Instrumenteve Ndërkombëtare] të Kushtetutës; dhe (ii) neni 102 [Parimet e Përgjithshme të Sistemit Gjyqësor] i Kushtetutës, sipas të cilit gjykatat gjykojnë në bazë të Kushtetutës dhe ligjit. Rrjedhimisht, të drejtat e garantuara me Kushtetutë mbrohen nga të gjitha instancat gjyqësore dhe Gjykata Kushtetuese, e cila mbi bazën e nenit 112 të Kushtetutës, është autoriteti përfundimtar i vlerësimit të shkeljeve të pretenduara nga autoritetet publike të të drejtave dhe lirive themelore të garantuara me Kushtetutë.

182. Nenet kushtetuese të lartreferuara, po ashtu garantojnë parimin e *"supremacisë kushtetuese"*, sipas të cilit Kushtetuta, në aspekt hierarkik, qëndron në krye të piramidës dhe është burim i të gjitha ligjeve dhe akteve nënligjore në Republikën e Kosovës. Në këtë të fundit, *"supremacia"* e Kushtetutës po ashtu sigurohet përmes aplikimit të mekanizmit të kontrollit të kushtetutshmërisë së ligjeve dhe verifikimit të përputhshmërisë së tyre me Kushtetutën, gjithnjë sipas mënyrës së përcaktuar me Kushtetutë.

183. Megjithatë, në kontekstin e vlerësimit të të drejtave dhe lirive themelore, përkatësisht kërkesave individuale, siç është rasti në rrethanat e rastit konkret, Gjykata vëren që kufiri në mes të juridiksionit të Gjykatës Kushtetuese dhe gjykatave të rregullta në vlerësimin e kushtetushmërisë dhe ligjshmërisë nuk është gjithmonë saktësisht i definuar. Gjykata Kushtetuese por edhe gjykatat e rregullta janë shpesh në pozicion të bëjnë interpretimin e ligjit, Kushtetutës por edhe instrumenteve ndërkombëtare, siç janë ato të garantuara me nenin 22 të Kushtetutës. Është parimi i subsidiaritetit dhe doktrina e shkallës së katërt, të cilat në parim, por varësisht nga rrethanat e veçanta të secilit rast, e bëjnë këtë dallim.
184. Në dritën e sqarimeve të mësipërme, dhe për të vlerësuar nëse Gjykata Supreme kishte shqyrtuar pretendimet thelbësore të parashtruesëve të kërkesës, Gjykata i referohet çështjes së dytë të shtruar më lart, përkatësisht mungesës së pretenduar të arsytimit të vendimeve të kontestuara të Gjykatës Supreme për sa i përket pretendimeve për shkelje kushtetuese të parashtruesve të kërkesës.
185. Në këtë aspekt, Gjykata fillimisht duhet të theksojë se garancitë e nenit 31 [E Drejta për Gjykim të Drejtë dhe të Paanshëm] të Kushtetutës në lidhje me nenin 6 (E Drejta për gjykim të drejtë) të KEDNJ-së, në parim, mbi bazën e praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, nuk janë të aplikueshme në konteste zgjedhore. (Shih ndër të tjera, rastin e GJEDNJ-së, *Pierre-Bloch kundër Francës*, Aktgjykim i 21 tetorit 1997, paragrafi 50). Kjo nuk do të thotë që vendimet që ndërlidhen me konteste zgjedhore nuk duhet të jenë të arsyetuara. Përkundrazi. Megjithatë, arsytimi i një vendimi gjyqësor në konteste zgjedhore duhet të vihet në kontekstin e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së dhe praktikës përkatëse të GJEDNJ-së. Sipas GJEDNJ-së, procedura e shqyrtimit të kontesteve zgjedhore duhet të përfshijë një “vendim mjaftueshëm të arsyetuar” në mënyrë që “të parandalohet abuzimi i pushtetit nga autoriteti relevant vendimmarrës”. (Shih, ndër të tjera, *Kerimova kundër Azerbajxhanit*, cituar më lart, paragrafët 44-45; *Podkolzina kundër Letonisë*, cituar më lart, paragrafi 35; *Kovach kundër Ukrainës*, cituar më lart, paragrafët 54-55). Për më tepër, një vendim i arsyetuar në konteste zgjedhore gjithashtu kërkohet nga Opinionet e Komisionit të Venecias, specifikisht të Raportit për Zgjidhjen e Kontesteve. (Shih pikën 11.2 të Pjesës C pika 1.6 e Raportit). Gjykata, në këtë aspekt, gjithashtu rikujton që afatet kohore për vendimmarrje në konteste zgjedhore janë në parim shumë të shkurtra, posaçërisht në shqyrtimin në shkallë të parë dhe të dytë.
186. Përtej kontesteve zgjedhore, koncepti i “mjaftueshmërisë së arsytimit” edhe në rastet kur e dëshirueshme do të mund të ishte një arsyetim më i gjërë dhe më i detajuar, është koncept i zhvilluar dhe i përdorur edhe nga vet GJEDNJ. (Shih rastin *Merabishvili kundër Gjeorgjisë*, nr. 72508/13, Aktgjykimi i Dhomës së Madhe [GC] i 28 nëntorit 2017, paragrafi 227 – ndonëse rrethanat e rastit nuk janë të njëjtat koncepti i “mjaftueshmërisë së arsytimit” qëndron). Në këtë rast të Dhomës së Madhe (“Grand Chamber”), GJEDNJ në arsytimin e saj kishte theksuar me sa vijon: “Përderisa një arsyetim më i detajuar do të ishte i dëshirueshëm, Gjykata [GJEDNJ] është e kënaqur që ky [arsyetim] ishte i mjaftueshëm në këto rrethana.”

187. Për të vlerësuar saktësisht se a janë trajtuar pretendimet kushtetuese të parashtruesve të kërkesës në Gjykatën Supreme dhe ka pasur “arsyetim të mjaftueshëm” nga Gjykata Supreme, në rrethanat e rastit konkret, Gjykata në vijim do të rikujtojë saktësisht citatat përkatëse nga dy ankesat e dorëzuara nga parashtruesit e kërkesës para Gjykatës Supreme.
188. Së pari, sa i përket ankesës së parë të dorëzuar në Gjykatën Supreme, përkatësisht ankesës së 30 nëntorit 2017, Gjykata rikujton se parashtruesit e kërkesës kishin theksuar me sa vijon: “Kushtetuta e Republikës ë Kosovës në nenin 45 [...] në tri paragrafët e saj flet për tri të drejta kushtetuese të secilit qytetar të Kosovës. E para ka të bëjë me të drejtën për të qenë i zgjedhur dhe për të zgjedhur përveç rasteve kur kjo e drejtë kufizohet me vendim gjyqësor; E dyta ka të bëjë me të drejtën për të garantuar shenjtërinë e votës, si një e drejtë personale, e barabartë, e lirë dhe e fshehtë; E treta dhe e fundit ka të bëjë me të drejtëne secilit qytetar të Kosovës që të ketë garancione nga institucionet shtetërore se realizimi i të drejtës zgjedhore do të garantohet ashtu që secili të ketë të drejtë për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike.” Tutje parashtruesit e kërkesës kishin theksuar se: “Këto të drejta zgjedhore janë të mishëruara në ligjet përkatëse zgjedhore të Kosovës, përfshirë këtu infrastrukturën për zgjedhjet lokale. Kështu është edhe me [LZP-në] i cili në nenin 3 [Parimet Themelore] parasheh shumë parime të zgjedhjeve dhe procesit zgjedhor në tërësi”. Sipas parashtruesve të kërkesës, “Parimet bazë të cilave të gjithë duhet t’u përmbahen me qëllim të garantimit të të drejtave zgjedhore nga paragrafi i parë i nenit 45 të Kushtetutës janë si vijon: zgjedhjet mbahen në bazë të votës së lirë, të barabartë, të fshehtë me rregullat e këtij ligji dhe rregullave të KQZ-së; votuesit me të drejtë vote janë të barabarta në ushtrimin e drejtës së tyre për të votuar dhe për të hedhur numër të barabartë të votave; cdo qytetar ka të drejtë që të zgjidhet pa diskriminim; dhe liria e fshehtësia e votës është e garantuar”. Parashtruesit e kërkesës gjithashtu kishin theksuar se: “Kodi është rregullativë implementuese zgjedhore e KQZ-së me nr. 11/2013 dhe e vetë nenit 45 të Kushtetutës dhe [LZP-së] si më sipër”. Po ashtu, në pjesën e fundit të kësaj ankesë, ata kishin theksuar se: “E drejta zgjedhore e kandidatit [...] është shkelur në atë mënyrë që nga subjekti “Vetëvendosje” janë ndërmarrë disa veprime që çenojnë rëndë parimet themelore kushtetuese e ligjore lidhur me zgjedhjet. Mbi të gjitha është shkelur PARIMI I FSHEHTËSISË SË DHE E DREJTA E VOTËS SË LIRË, si dy komponentë të asaj që në demokracitë kushtetuese njihet si SHËNJTËRIA E VOTËS.”
189. Së dyti, sa i përket ankesës së dytë të dorëzuar në Gjykatë Supreme, përkatësisht ankesës së 5 dhjetorit 2017, Gjykata rikujton se parashtruesit e kërkesës kishin kërkuar anulim të Vendimit të PZAP-së për tri arsye: “I. për shkak të zbatimit të gabuar nga ana e PZAP të dispozitave të Ligjit për Zgjedhjet e Përgjithshme dhe Ligjit për Zgjedhje Lokale; II. për shkak të vlerësimit në mënyrë jo të drejtë të provave të ofruara nga ana e ankuesve solidar si më sipër dhe, së fundmi III. për shkak të shkeljes së tri të drejtave kushtetuese të votuesve për kryetar të Komunës së Prishtinës të garantuara me nenin 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes] të Kushtetutës: - të drejtën për të qenë i zgjedhur dhe për të zgjedhë;- të drejtën e garantuar të shenjtërisë së votës; dhe së fundmi – të drejtën e secilit qytetar të Kosovës që të ketë garancione nga institucionet shtetërore se realizimi i të drejtës zgjedhore do të garantohet ashtu që secili të

ketë të drejtë për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike por jo në ditën e heshtjes zgjedhore.”

190. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës në ankesat e tyre të dorëzuara në Gjykatë Supreme iu janë referuar shkeljes së nenit 45 të Kushtetutës, duke cituar dhe duke përmbledhur të drejtat që janë të garantuara nëpërmjet tre paragrafëve të këtij neni, por pretendimet konkrete për shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të tyre, parashtruesit e kërkesës i kishin ndërtuar nëpërmjet argumenteve dhe arsytive të bazuar në ligjin e aplikueshëm zgjedhor dhe rregullat zgjedhore.
191. Gjykata konsideron se të gjitha pretendimet thelbësore të parashtruesve të kërkesës e të cilat ishin të argumentuara dhe të arsyetuara, ishin trajtuar dhe kishin marrë një përgjegje nga Gjykata Supreme. Për më tepër, parashtruesit e kërkesës nuk i referohen asnjë pretendimi konkret për të cilin pretendojnë të mos kenë marrë një përgjegje nga Gjykata Supreme.
192. Në linjë me praktikën e saj, Gjykata gjithashtu thekson se qëndrimi tashmë i konsoliduar i saj se *“vetëm përmendja e neneve përkatëse të Kushtetutës pa shtjelluar shkeljen e pretenduar të tyre, nuk është e mjaftueshme që parashtruesi i kërkesës të ndërtojë një pretendim të mbështetur për shkelje kushtetuese”*, (shih, ndër të tjera, për këtë kontekst, rastin e Gjykatës Kushtetuese, KI54/18, *parashtrues Shaip Sylaj*, Aktvendim për papranueshmëri i 10 tetorit 2018, paragrafi 61 dhe referencat në atë paragraf) vlen, *mutatis mutandis*, edhe për parashtruesit me pretendime për shkelje kushtetuese që palët i bëjnë pranë organeve para-kushtetuese, në rastin konkret në PZAP dhe Gjykatë Supreme. Edhe këtyre të fundit, sikurse edhe në procedurat para Gjykatës Kushtetuese, duhet t’u paraqiten argumente të shtjelluara mbi pretendimet për shkelje kushtetuese, duke përforcuar kështu qëndrimin që nuk mjafton vetëm citimi i neneve përkatëse kushtetuese apo i parimeve themelore të një të drejte.
193. Rrjedhimisht, në rrethanat e rastit konkret, vendimet e kontestuara të Gjykatës Supreme e të cilat janë nxjerrë në afat të shkurtër 72 orësh siç është e përcaktuar me ligj, janë vendime të cilat kanë *“arsyetuar mjaftueshëm”* pretendimet e parashtruesëve të kërkesës bazuar në ligjin e aplikueshëm zgjedhor, dhe i cili bazuar në hierarkinë e normave është në përputhje me Kushtetutën, përderisa kushtetushmëria e tij të mos jetë konstestuar në Gjykatën Kushtetuese, bazuar mbi dispozitat përkatëse kushtetuese dhe përderisa të mos jetë vlerësuar e shpallur në të kundërtën nga ajo.
 - (v) *Sa i përket parimeve të përgjithshme në lidhje me nenin 54 të Kushtetutës dhe nëse pretendimet e parashtruesve të kërkesës në tërësinë e tyre mund të kenë rezultuar në cenimin e të njëjtave*
194. Pas trajtimit të pretendimeve konkrete të parashtruesve të kërkesës për shkelje të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, Gjykata gjithashtu do të trajtojë edhe do të aplikojë, në rrethanat e rastit konkret, parimet e përgjithshme për mbrojtje gjyqësore të të drejtave dhe të drejtën për mjet juridik, duke u bazuar në praktikën gjyqësore të Gjykatës dhe të GJEDNJ-së dhe në parimet themelore për një *“sistem efektiv ankesash”*, siç janë përmbledhur nga raportet

dhe opinionet relevante të Komisionit të Venecias, për të vlerësuar nëse proceduarat e ankesës në tërësinë e tyre në këtë kontest zgjedhor mund të kenë rezultuar në shkelje të nenit 54 të Kushtetutës.

195. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që neni 54 i Kushtetutës, përbëhet nga dy rregulla por të cilat duhet lexuar së bashku dhe në ndërvarësi me njëra-tjetrën. Rregulli i parë është i përgjithshëm dhe thekson se *“çdokush gëzon të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me këtë Kushtetutë ose me ligj.”* Në parim, ky rregull nënkupton që mbrojtja gjyqësore është e drejtë e garantuar për secilin individ, fizik apo juridik, të cilit mund të i jetë *“shkelur”* një e drejtë ekzistuese e garantuar me Kushtetutë ose me ligj apo mund të i jetë *“mohuar”* e drejta për të fituar apo për të gëzuar ndonjë të drejtë të garantuar me Kushtetutë ose me ligj. Rregulli i dytë i këtij neni flet dhe garanton të drejtën për *“mjete efektive ligjore”* në rastet kur konstatohet se një e drejtë e mbrojtur me Kushtetutë apo me ligj është shkelur.
196. Neni 54 i Kushtetutës gjithashtu plotësohet dhe duhet të lexohet ngusht dhe në lidhshmëri me nenin 32 [E Drejta për Mjete Juridike] të Kushtetutës dhe me nenin 13 (E Drejta për Zgjidhje Efektive) të KEDNJ-së, si dhe me praktikën përkatëse gjyqësore të Gjykatës dhe të GJEDNJ-së, siç do të shpjegohet në paragrafët vijues.
197. Gjykata vëren që neni 32 i Kushtetutës plotëson të dy aspektet e nenit 54 të Kushtetutës, duke garantuar të drejtën e përdorimit të mjeteve juridike kundër vendimeve gjyqësore apo vendimeve administrative e të cilat kanë cenuar të drejtat e garantuara, por duke e kufizuar këtë përdorim në mënyrën e përcaktuar me ligj. Ndërsa, neni 13 i KEDNJ-së garanton të drejtën për një *“zgjidhje efektive”* në rast të shkeljes së të drejtave të garantuara me KEDNJ, para një organi kombëtar, përkatësisht para një organi të përcaktuar me të drejtën vendëse.
198. Rrjedhimisht, në parim dhe në tërësinë e tyre, neni 54 i Kushtetutës për mbrojtjen gjyqësore të të drejtave, neni 32 i Kushtetutës për të drejtën në mjet juridik dhe neni 13 i KEDNJ-së për të drejtën për zgjidhje efektive, garantojnë: (i) të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose të mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me Kushtetutë ose me ligj; (ii) të drejtën për të përdorur mjet juridik kundër vendimeve gjyqësore dhe administrative të cilat cenojnë të drejtat e garantuara në mënyrën e përcaktuar me ligj; (iii) të drejtën në mjete efektive ligjore nëse konstatohet se një e drejtë është shkelur; dhe (iv) të drejtën për një zgjidhje efektive në nivel kombëtar nëse është shkelur një e drejtë e garantuar me KEDNJ.
199. Deri më sot, Gjykata në disa raste ka gjetur shkelje të nenit 54 të Kushtetutës. Në të gjitha ato raste, shkelja është konstatuar në lidhje me nenin 32 të Kushtetutës, respektivisht edhe me nenin 13 të KEDNJ-së. Shkeljet në ato raste kanë konsistuar në dështimin/refuzimin e autoriteteve publike për të zbatuar një vendim të formës së prerë. Më specifikisht, praktika e deritashme e Gjykatës konsiston në gjetjen e shkeljeve kushtetuese që ndërlidhen me rregullin e dytë të nenit 54 të Kushtetutës. (Shih rastet e Gjykatës Kushtetuese KI47/12, parashtrues *Islam Thaçi*, Aktgjykim i 11 korrikut 2012, paragrafët 46 dhe 51; KI55/11, parashtrues *Fatmir Pireci*, Aktgjykim i 9 korrikut 2012, paragrafët 43-

47; KI129/11, parashtrues *Viktor Marku*, Aktgjykim i 11 korrikut 2012, paragrafët 44-48; KI50/12, parashtrues *Agush Lolluni*, Aktgjykim i 9 korrikut 2012, paragrafët 39-45; KI94/13, parashtrues *Avni Doli, Mustafa Doli, Zija Doli dhe Xhemile Osmanaj*, Aktgjykimi i 24 marsit 2014, paragrafi 90; KI112/12 parashtrues *Adem Meta*, Aktgjykim i 5 korrikut 2013, paragrafët 54-55; KI80/12 parashtrues *Sali Pepshi*, Aktgjykim i 5 korrikut 2013, paragrafët 49-50).

200. Megjithatë, esenca e të drejtave të garantuara me nenin 13 të KEDNJ-së, e në kontekstin e rendit kushtetues të Republikës së Kosovës, në ndërlidhje me nenin 32 e 54 të Kushtetutës, është e përcaktuar nëpërmjet praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, ndër të tjera, përmes rastit *Klass dhe të tjerët kundër Gjermanisë*, e sipas të cilit: *“Neni 13 kërkon që kur një individ e konsideron veten të paragjykuar nga një masë që pretendon se është në kundërshtim me Konventën, ai duhet të ketë një mjet juridik përpara një autoriteti kombëtar për të vendosur lidhur me pretendimet e tij dhe nëse është e nevojshme/përshtatshme, për të marrë korrigjim (“redress”). Kështu, neni 13 duhet të interpretohet si garantues për një “mjet efektiv juridik përpara një autoriteti kombëtar” për të gjithë ata që pretendojnë se të drejtat dhe liritë e tyre sipas Konventës janë shkelur.”* (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Klass dhe të tjerët kundër Gjermanisë*, nr. 5029/71, Aktgjykim i 6 shtatorit 1979, paragrafi 64).
201. Në këtë kontekst, kur GJEDNJ-ja shqyrton nëse një mjet juridik i ofruar nga shteti përkatës është efektiv ose jo, në thelb ajo përgjigjet në pyetjen nëse mjete i tillë juridik, në rast se do të ishte përdorur, a e ngërthen në vetvete mundësinë dhe kapacitetin që të parandalojnë shkeljen e pretenduar e cila ka ngjarë apo vazhdon të ngjajë, ose për shkeljen e cila ka tashmë ka ndodhur, a do të mundej ankuesi të gjente zgjidhje adekuate. Kjo është pyetja kryesore në të cilën GJEDNJ-ja përgjigjet kur vendos mbi efektshmërinë e një mjeti juridik.
202. Më konkretisht, nga jurisprudenca e GJEDNJ-së dalin kërkesat kryesore për sa i takon një mjet efektiv juridik: (i) kërkesat thelbësore të një mjeti efektiv juridik; (ii) kërkesat institucionale për një mjet efektiv juridik; dhe, (iii) çështja e kumulativitetit të procedurave. Duke marrë parasysh që rrethanat e rastit konkret dhe pretendimet e parashtruesve të kërkesës ndërlidhen kryesisht me shkeljet e pretenduara për mbrojtje gjyqësore të të drejtave dhe efektivitetin e mjetit juridik, Gjykata do t'i shtjellojë këto tri kritere më detajisht në vijim duke i aplikuar ato në rrethanat e rastit konkret.
203. Për sa i përket çështjes së parë, përkatësisht *“kërkesave thelbësore të një mjeti efektiv juridik”*, jurisprudenca e GJEDNJ-së tregon që për të konsideruar një mjet juridik efektiv ai duhet të jetë: (i) *“efektiv në praktikë dhe në ligj”*; (ii) efektiviteti duhet të jetë i tillë që të ketë mundësinë dhe kapacitetin që të parandalojë ndodhjen e një shkelje të pretenduar apo vazhdimin e asaj shkeljeje; ose (iii) të jetë një mjet juridik i cili mund të ofrojë korrigjim adekuat për çfarëdo lloj shkelje e cila ka ndodhur. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Kudla kundër Polonisë*, cituar më lart). Nuk ka mjet efektiv juridik asnjëherë në rast se fushëveprimi i rishikimit nga një gjykatë apo autoritet publik i autorizuar që të bëjë rishikim të tillë është aq i dobët sa që e ka të pamundshme të adresojë në mënyrë të duhur elementet kyç rreth asaj se a ka pasur apo jo shkelje të KEDNJ-së. (Shih rastin e

GJEDNJ-së, *Wainwright kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 12350/04, Aktgjykim i 26 shtatorit 2006, paragrafët 53-56).

204. Në këtë kuptim, Gjykata vëren që këto kritere janë të plotësuara në rrethanat e rastit konkret për arsyet në vijim: (i) mjeti juridik në konteste zgjedhore është i përcaktuar me LZP-në dhe me Ligjin për Ndryshimin dhe Plotësimin përkatës, përkatësisht në nenet 105, 118 dhe 119 të tij. Për më tepër, siç është elaboruar më lart, përtej ankesave që ndërlidhen me kontestet zgjedhore, LZP-ja dhe ndryshimet përkatëse gjithashtu përcaktojnë mundësinë e rinumërimit dhe rivotimit në “*raste të jashtëzakonshme*” dhe “*nëse shkeljet e idenfikuara kanë ndikim në rezultatet finale*”, siç është përcaktuar me nenet 106, 117 dhe 120 të LZP-së dhe me ndryshimet përkatëse. Siç është elaboruar më lart, dispozitat ligjore që përcaktojnë mundësinë e anulimit të rezultatit zgjedhor janë në harmoni me praktikën e shteteve anëtare të Komisionit të Venecias, siç janë përmbledhur me Kodin e Praktikës së Mirë dhe në Raportin Shpjegues, në Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve dhe në Raportin për Anulimin e Rezulateve. Për më tepër, praktika e PZAP-it dhe e Gjykatës Supreme tregojnë që këto dispozita janë efektive, në rast se PZAP-i dhe Gjykata Supreme gjejnë që pretendimet e parashtruesve të kërkesave janë të bazuara. Raste të fundit të praktikës së PZAP-it dhe të Gjykatës Supreme vërtejnë këtë. Gjykata thekson se, në zgjedhjet e fundit, votimi ishte përsëritur në Komunën e Parteshit, pas Vendimit të PZAP-it i cili kishte vërtetuar si të bazuara pretendimet në ankesë mbi bazën e raporteve të policisë dhe të shkresave të Prokurorisë Themelore (shih Vendimin [ZL. Anr. 560/2017] e 2 nëntorit 2017) dhe në Komunën e Istogut, pas Vendimit të PZAP-it i cili kishte vërtetuar pretendimet si rezultat i hetimit të materialit zgjedhor (shih Vendimin [ZL. Anr. 1114/2017] e 27 nëntorit 2017 të PZAP-it). Në të njëjtën linjë argumenti, Gjykata thekson se mjeti juridik në dispozicion në konteste zgjedhore siç është i përcaktuar me ligjin e aplikueshëm zgjedhor, (ii) ka kapacitetin që të parandalojë ndodhjen e një shkelje të pretenduar apo vazhdimin e asaj shkeljeje dhe (iii) mund të ofrojë korrigjim adekuat për çfarëdo lloj shkelje e cila ka ndodhur. Gjykata gjithashtu rikujton se GJEDNJ-ja ka përcaktuar kur mjeti juridik nuk është efektiv. Rasti *Murray kundër Mbretërisë së Bashkuar* e sqaron këtë kontekst. Në këtë rast, për dallim nga rrethanat e rastit konkret, GJEDNJ-ja, duke e konstatuar fuqinë e dobët të rishikimit gjyqësor që e kanë pasur gjykatat e rregullta me Ligjin për të Drejtat e Njeriut të vitit 1998 (“*Human Rights Act 1998*”), kishte vendosur të gjejë shkelje të nenit 13 të KEDNJ-së pikërisht për shkak të perspektivës së dobët të suksesit që ofronte mjeti juridik në fjalë. (Shih rastin *Murray kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 14310/88, Aktgjykim i 28 tetorit 1994, paragrafi 100; shih po ashtu, *mutatis mutandis*, rastin e GJEDNJ-së, *Wainwright kundër Mbretërisë së Bashkuar*, cituar më lart, paragrafët 53-56).
205. Për sa i përket çështjes së dytë, përkatësisht “*kërkesave institucionale*” për një mjet efektiv juridik, jurisprudenca e GJEDNJ-së tregon që autoriteti i cili referohet në nenin 13 të KEDNJ-së, nuk duhet patjetër të jetë një autoritet gjyqësor. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Chahal kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 22414/93, Aktgjykim i 15 nëntorit 1996). Por, në qoftë se nuk është autoritet gjyqësor, atëherë është e nevojshme që fuqia dhe garancitë që ofron të jenë relevante për të determinuar nëse mjeti para atij organi është efektiv apo jo. Në këtë aspekt, GJEDNJ-ja vlerëson çështjen e pavarësisë së atij autoriteti publik si dhe garancitë procedurale që ai ofron për të determinuar efektivitetin e një mjeti

juridik. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *De Souza Ribeiro kundër Francës*, nr. 22689/07, Aktgjykim i 13 dhjetorit 2012).

206. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që edhe këto kritere janë të plotësuara sepse autoriteti vendimmarrës në konteste zgjedhore në Republikën e Kosovës përfshin institucione më pavarësi të plotë institucionale, përfshirë KQZ-në, si organ, pavarësia e të cilit është e përcaktuar me nenin 139 të Kushtetutës; PZAP-in, si organ i përhershëm dhe i pavarur, siç parashihet me LZP-në dhe me ndryshim-plotësimet përkatëse, dhe organ kompetent për të vendosur në lidhje me parashtesat dhe ankesat që kanë të bëjnë me procesin zgjedhor; dhe, në fund, një organ gjyqësor – Gjykatën Supreme, e cila shqyrton vendimet e PZAP-it sipas ankesave.
207. Dhe, në fund, sa i përket çështjes së tretë, përkatësisht, “*kumulativitetit të procedurave*”, jurisprudenca e GJEDNJ-së tregon që akumulimi i tërësishëm i procedurave dhe i kanaleve të korrigjimit (“*redress*”) në një sistem ligjor duhet të merret parasysh kur të vendoset lidhur me atë se a ka pasur parashtruesi një mjet efektiv në dispozicion apo jo. Në këtë aspekt, GJEDNJ-ja ka theksuar që edhe nëse asnjë mjet juridik në vetvete nuk mund të përmbushë të gjitha kërkesat e nenit 13 të KEDNJ-së – totali i mjeteve juridike mund të përmbushë ato kërkesa. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Surmeli kundër Gjermanisë*, nr. 75529/01, Aktgjykim i 8 qershorit 2006; shih, po ashtu, *Leander kundër Suedisë*, nr. 9248/81, Aktgjykim i 26 marsit 1987).
208. Në këtë aspekt, Gjykata, duke marrë parasysh që ka tashmë ka kontaktuar se kërkesat e dy kritereve të para janë përmbushur, gjithashtu konstaton se procedura në tërësinë e saj ka mundësuar dhe ka ofruar një mjet juridik efektiv në adresimin e pretendimeve të parashtruesve të kërkesës. Rrjedhimisht, Gjykata konstaton se kriteret për vlerësimin e efektivitetit të një mjeti efektiv juridik në kuptimin e nenit 13 të KEDNJ-së, në rrethanat e rastit konkret, janë përmbushur.
209. Në mbështetje të këtij konkludimi, Gjykata gjithashtu i referohet praktikës së GJEDNJ-së në rastet kur ajo ka gjetur shkelje të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së në lidhje me nenin 13 të KEDNJ-së, përkatësisht në raste kur ka gjetur shkelje të së drejtës në mjet juridik në lidhje me të drejtat zgjedhore, raste këto që përkojnë më pretendimet e parashtruesve të kërkesës.
210. Në rastin *Petkov dhe të tjerët kundër Bullgarisë* (shih rastin e GJEDNJ-së, *Petkov dhe të tjerët kundër Bullgarisë*, nr. 77568/01, 178/02 dhe 505/02 Aktgjykim i 11 korrikut 2009), parashtruesit pretendonin se atyre u ishte ndaluar kandidimi në zgjedhje parlamentare dhe se nuk kishin pasur mjet efektiv për të kontestuar një ndalesë të tillë. Ata ishin pjesë e listës së kandidatëve për zgjedhje, mirëpo ishin hequr nga lista nën dyshimin se kishin qenë kolaboratorë me ish-agjencitë sekrete shtetërore të sigurisë në kohën e komunizmit në Bullgari. Më vonë, Gjykata Supreme Administrative e Bullgarisë kishte urdhëruar që të tre parashtruesit të riktheheshin në listat e kandidatëve, mirëpo vendimet e asaj gjykate nuk ishin zbatuar dhe zgjedhjet parlamentare ishin mbajtur pa parashtruesit, si kandidatë. GJEDNJ-ja gjeti shkelje të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së pasi që vërejti se: (i) rregullat zgjedhore lidhur me deregjistrimin ishin nxjerrë vetëm 2 muaj e gjysmë para zgjedhjeve, gjë që

binte ndesh me rekomandimet e Komisionit të Venecias; (ii) mekanizmi si i tillë paraqiste vështirësi të theksuara praktike, ligjore dhe kohore; dhe (iii) çështjet praktike të kësaj iniciative ligjore ishin qartësuar nga KQZ-ja vetëm 12 ditë para zgjedhjeve e që kishin mundur të qartësoheshin shumë më herët. Pas vrojtimit të këtyre çalimeve, GJEDNJ-ja gjeti shkelje bazuar në dështimin e autoriteteve bullgare që të ndjekin vendimet përfundimtare të cilat kërkonin rivendosjen e parashtruesve të kërkesës në lista të kandidatëve. Shkelja e nenit 13 në rrethanat e këtij rasti u gjet për arsye se GJEDNJ-ja nuk u bind që procedurat para Gjykatës Kushtetuese të Bullgarisë e kishin kapacitetin të jepnin një korrigjim të mjaftueshëm për parashtruesit.

211. Në rastin *Grosaru kundër Rumanisë* (shih rastin e GJEDNJ-së, *Grosaru kundër Rumanisë*, nr. 78039/01, Aktgjykim i 2 marsit 2010), parashtrues ishte një kandidat nga radhët e minoritetit italian në Rumani, i cili garonte për një ulëse në Kuvend. Ai kishte fituar më së shumti vota në nivel kombëtar, ndërkaq një kandidate tjetër, po ashtu nga komuniteti i italianëve të Rumanisë, kishte fituar më së shumti vota në një zonë të caktuar zgjedhore (“*single constituency*”). Fitues i ulëses në Kuvend ishte shpallur kandidatja tjetër dhe jo parashtruesi i kërkesës. Problemi që GJEDNJ-ja gjeti në këtë rast kishte të bënte me faktin se ekuivalenti i KQZ-së në Rumani shpalli fituesin me aplikim arbitrar të ligjit, për arsye se ligji specifikisht nuk e theksonte se a duhej të shpallej fitues ai që fiton në nivel kombëtar apo në nivel të zonës zgjedhore. Pra, rasti kishte të bënte me mungesë të qartësisë së ligjit elektoral për sa i takon minoriteteve nacionale dhe mungesës së paanshmërisë së organeve që shqyrtuan kërkesën e parashtruesit, të cilat u konsideruan si shkelje që cenuan esencën e së drejtës së garantuar me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së. Ndërkaq, shkelja e nenit 13, u gjet pikërisht sepse asnjë gjykatë vendëse nuk kishte vendosur mbi interpretimin e asaj dispozite kontestuese ligjore të ngritur nga parashtruesi. Në njërën anë, Gjykata Supreme e Rumanisë e kishte deklaruar të papranueshme kërkesën e parashtruesit, meqë konsideronte se vendimet e KQZ-së ishin përfundimtare dhe, në anën tjetër, Gjykata Kushtetuese e Rumanisë e kishte deklaruar veten si jokompetente dhe pa juridiksion për të vendosur në çështje zgjedhore.
212. Në fund, në rastin *Paunović dhe Milovojević kundër Serbisë* (shih rastin e GJEDNJ-së, *Paunović dhe Milovojević kundër Serbisë*, nr. 41683/06, Aktgjykim i 24 majit 2016), në një kohë të caktuar, përfaqësuesi i partisë së tyre politike kishte dorëzuar dorëheqjet e tyre nga mandati i deputetit, dorëheqje të cilat ata i kishin revokuar më pas. Përkundër revokimit të dorëheqjes dhe faktit që dorëheqja nuk ishte dorëzuar nga ata personalisht, mandati i tyre i deputetit u ishte ndërprerë. Rrjedhimisht, çështja kryesore para GJEDNJ-së kishte të bënte me atë se a është ndërprerë mandati në përputhshmëri me rregullat e aplikueshme ligjore apo jo. GJEDNJ-ja gjeti shkelje të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së për arsye se i gjithë procesi i ndërprerjes së mandatit të deputetit ishte bërë jashtë kornizës ligjore dhe, si i tillë, ishte i paligjshëm. GJEDNJ-ja gjeti se mandati i tyre u ndërpre përkundër faktit që parashtruesit e kishin njoftuar Kuvendin personalisht se nuk duan të dorëzojnë mandatin e tyre dhe se kërkesën e tyre të parë për dorëheqje e konsiderojnë të tërhequr dhe joalide. Ndërkaq, në lidhje me nenin 13 të KEDNJ-së, GJEDNJ-ja sqaroi se ekzaminimi i ndarë për këtë pretendim jepet vetëm për kontestet zgjedhore pazelektorale, të cilat nuk kanë qenë subjekt i shqyrtimit nga gjykatat vendëse dhe jo për ato konteste zgjedhore ku pretendimet e parashtruesve ishin subjekt i shqyrtimit

gjyqësor nga gjykatat vendëse. Si rrjedhojë, duke qenë se në rastin konkret Gjykata Supreme dhe ajo Kushtetuese e Serbisë nuk i kishin shqyrtuar fare meritat e rastit, GJEDNJ-ja gjeti shkelje edhe të nenit 13 të KEDNJ-së.

213. Gjykata vëren se përderisa rrethanat faktike të rasteve në fjalë nuk përkojnë me rrethanat faktike të rastit konkret, të njëjtat rezultojnë në një emërues të përbashkët të rasteve në të cilat GJEDNJ-ja ka gjetur shkelje të nenit 13 të KEDNJ-së në ndërlidhje me të drejtat zgjedhore dhe ai është *arbitrariteti*. Në të tri këto raste, gjykatat kishin refuzuar të vlerësonin pretendime për shkelje serioze të ligjit zgjedhor. Në rastin konkret, kjo Gjykatë ka shqyrtuar meritat e pretendimeve të parashtruesve dhe mban qëndrimin se në rrethanat e rastit konkret nuk ka “*arbitraritet*” në kuptimin e praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së.
214. Në fund, Gjykata gjithashtu rikujton se ajo do t’i referohet parimeve thelbësore për të drejtën në mjet juridik në kontestet zgjedhore, siç janë përmbledhur nga Komisioni i Venecias, dhe specifikisht rregullave të përcaktuara për “*një sistem efektiv ankesash*”, si pjesë esenciale e “*garancive procedurale*”, njëri nga tri kushtet ky për implementimin e pesë parimeve themelore që ndërlidhen me zgjedhje demokratike, të përmbledhura nga Kodi për Praktikën e Mirë, Raporti përkatës Shpjegues dhe Raporti për Zgjidhjen e Kontesteve.
215. Sipas Komisionit të Venecias, janë nëntë (9) parime themelore që përbëjnë një “*sistem efektiv ankesash*” në konteste zgjedhore. (Shih pjesën 3.3 të Kodit). Për rëndësinë e rrethanave të rastit konkret, Gjykata i referohet parimeve në vijim: (i) procedura duhet të jetë e thjeshtë dhe pa formalitete, veçanërisht për sa i përket pranimit të kërkesës së ankesës/apelit; (ii) procedurat e ankimit dhe, në veçanti, kompetencat dhe përgjegjësitë e organeve të ndryshme, duhet të rregullohen qartë me ligj, në mënyrë që të shmangen konfliktet e juridiksionit. As pala ankuese dhe as autoritetet nuk duhet të kenë të drejtë të zgjedhin organin e ankimit; (iii) organi i ankimit duhet të ketë kompetencë të anulojë zgjedhjet kur parregullsitë ndikojnë në rezultatin përfundimtar. Mund të anulohen zgjedhjet në tërësi, ose vetëm rezultatet në një zonë zgjedhore ose në një qendër votimi. Në rastin e anulimit, në zonën përkatëse duhet të organizohen zgjedhje të reja; (iv) afatet kohore për ankimin dhe për marrjen e vendimeve për ankim duhet të jenë të shkurtra (tre deri në pesë ditë për çdo ankim në shkallë të parë); dhe (v) në rast se organi i ankimit është një komision më i lartë zgjedhor, ai duhet të ketë *ex officio* të drejtën për të korrigjuar ose për të anuluar vendimet e marra nga komisionet më të ulëta zgjedhore.
216. Gjykata rikujton se përgjatë arsyetimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës, ajo ka trajtuar të gjitha këto çështje. Dhe, është relativisht e rëndësishme të ritheksohet se ka sqaruar specifikisht, se përderisa parimet e Komisionit të Venecias rekomandojnë evitimin e kërkesave të papranueshme, e njëjta asnjëherë nuk është vendosur në kontekstin e humbjes së afatit për të dorëzuar ankesat apo edhe për të dorëzuar provat para organeve vendimmarrëse para marrjes së vendimit përkatës përfundimtar.
217. Bazuar në si më sipër dhe duke marrë parasysh pretendimet e ngritura në rrethanat e rastit konkret dhe faktet e paraqitura, Gjykata, duke u mbështetur edhe në standardet e vendosura në praktikën e vet gjyqësore dhe në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe në standardet e përmbledhura nga Komisioni i

Venecias, konstaton se: (i) Vendimi i parë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje dhe është në përputhshmëri me të drejtat për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54, të së drejtës në mjet juridik efektiv të garantuar me nenin 32 të Kushtetutës në lidhje me të drejtën për zgjidhje efektive të garantuar me nenin 13 të KEDNJ-së, të subjektit politik LDK, përkatësisht parashtuesit të dytë të kërkesës; dhe se (ii) Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimi [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i 7 dhjetorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje dhe është në përputhshmëri me të drejtat për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54, e të drejtës në mjet juridik efektiv të garantuar me nenin 32 të Kushtetutës në lidhje me të drejtën për zgjidhje efektive të garantuar me nenin 13 të KEDNJ-së, të z. Arban Abrashi dhe të subjektit politik të LDK-së, përkatësisht parashtuesit të parë dhe të dytë të kërkesës.

2. Pretendimet e parashtuesve të kërkesës për shkelje të të drejtave zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës

218. Në trajtimin e këtyre pretendimeve të parashtuesve të kërkesës, Gjykata së pari do të përmbledhë parimet e përgjithshme rreth të drejtave zgjedhore dhe të pjesëmarrjes, të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës, dhe më pas do t'i aplikojë ato në rrethanat e rastit konkret. Sa i përket të parës, Gjykata do të elaborojë: (i) aplikueshmërinë e nenit 3 të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së në rrethanat e rastit konkret; (ii) garancitë e nenit 45 të Kushtetutës në lidhje me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së; dhe, (iii) parimet themelore/kornizën e vlerësimit të kontesteve zgjedhore mbi bazën e praktikës së GJEDNJ-së dhe të Komisionit të Venecias. Më pas, Gjykata, nëpërmjet aplikimit të këtyre parimeve themelore, do të shqyrtojë pretendimet e parashtuesve të kërkesës sa i përket shkeljes së (i) “*votës së barabartë*”; (ii) “*votës së lirë*”; dhe, (iii) “*parimit të transparencës*”.

Parime të përgjithshme

(i) *Sa i përket aplikueshmërisë së nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së*

219. Të drejtat e garantuara sipas nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së janë thelbësore për krijimin dhe për mbajtjen e themeleve të një demokracie efektive dhe kuptimplotë të qeverisur nga sundimi i ligjit. (Shih, *mutatis mutandis*, rastin e GJEDNJ-së, *Hirst kundër Mbretërisë së Bashkuar* (nr. 2) [DHM], nr. 74025/01, Aktgjykim i 6 tetorit 2005, paragrafi 58). Megjithatë, këto të drejta nuk janë absolute. Ato kanë hapësirë për “*kufizime të nënkuptuara*” dhe shteteve kontraktuese u jepet hapësirë e vlerësimit në këtë sferë. (Shih rastet e GJEDNJ-së: *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt*, cituar më lart, paragrafi 52; *Matthews kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 24883/94, Aktgjykim i 18 shkurtit 1999, paragrafi 63, *Labita kundër Italisë*, nr. 26772/95, Aktgjykim i 6 prillit 2000, paragrafi 201; dhe *Podkolzina kundër Letonisë*, nr. 46726/99, paragrafi 33).

220. Është e rëndësishme të theksohet se garancitë e nenit 3 të Protokollit nr.1 të KEDNJ-së dallojnë nga të drejtat e tjera të garantuara përmes KEDNJ-së dhe kjo reflektohet nga formulimi i vetë nenit i cili fokusohet në përcaktimin e

detyrimin për shtetet kontraktuese që të mbajnë zgjedhje që sigurojnë shprehjen e lirë të opinionit të votuesve dhe nuk formulohet në pikëpamje të një të drejte apo lirie të veçantë. Rrjedhimisht, fokusi i nenit 3 të Protokollit nr.1 është te detyrimi që ka shteti kontraktues dhe jo tek të drejtat dhe liritë e personave fizikë apo juridikë, ndonëse ato nuk përjashtohen, siç edhe tregon jurisprudenca e GJEDNJ-së. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt kundër Belgjikës*, nr. 9267/81, Aktgjykim i 2 marsit 1987, paragrafët 46-51).

221. Në këtë aspekt, Gjykata, gjithashtu vë theks në faktin se, sipas praktikës së GJEDNJ-së, neni 3 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së nuk mbulon të gjitha kategoritë e zgjedhjeve dhe, në parim, garancitë e saj nuk aplikohen për zgjedhjet lokale. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Xuereb kundër Maltës*, nr. 52492/99, Vendim i 15 qershorit 2000). Kjo sepse teksti i nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së i referohet specifikisht "*organit ligjvënës*", përkatësisht "*shprehjes së lirë të mendimit të votuesit për zgjedhjen e organit ligjvënës*". Prandaj, në interpretimin e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, GJEDNJ-ja, në parim, ka përjashtuar nga fushëveprimi i kontrollit të saj zgjedhjet presidenciale apo referendimet. Megjithatë, sipas GJEDNJ-së, nuk duhet interpretuar "*organin ligjvënës*" si sinonim të "*zgjedhjeve parlamentare*". GJEDNJ-ja në fakt ka insistuar që ky term të interpretohet në dritën e strukturës kushtetuese të shtetit përkatës. (Shih *Matthews kundër Mbretërisë së Bashkuar*, cituar më lart, paragrafi 40). Njëpërmjet *Vito Sante Santoro kundër Italisë*, GJEDNJ-ja ka pranuar që këshillat rajonale përbëjnë pjesë të "*organit ligjvënës*" sepse ato janë "*kompetente të nxjerrin akte nënligjore dhe rregullore, në kuadër të territorit që mbulojnë, në një numër fushash të rëndësishme në shoqëri demokratike [...]*". (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Vito Sante Santoro kundër Italisë*, nr. 36681/97, Aktgjykim i 1 korrikut 2004, paragrafi 52). Megjithatë, sipas GJEDNJ-së, fushëveprimi i nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së nuk mbulon zgjedhjet e "*qeverive lokale*" e të cilave u mungon autoriteti i mjaftueshëm ligjvënës. (Shih rastet e Komisionit Evropian për të Drejtat e Njeriut: *X kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 7566/76, Vendim i 11 dhjetorit 1976; *Booth – Clibborn dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr. 11391/85, Vendim i 5 korrikut 1985; rastin e GJEDNJ-së, *Gorizdra kundër Moldavisë*, nr. 53180/99, Vendim i 2 korrikut 2002).
222. Bazuar në parimet e elaboruara më lart, Gjykata vëren që në rrethanat e rastit konkret që ndërlidhen me zgjedhjen e Kryetarit të Komunës, neni 3 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, parimisht nuk është i aplikueshëm. Kjo sepse, siç është cekur më lart, sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, garancitë e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së në parim janë të aplikueshme në zgjedhje që ndërlidhen me një "*organ ligjvënës*" dhe se, në parim, nuk janë të aplikueshme në zgjedhjet e "*qeverive lokale*" e të cilave u mungon autoriteti i mjaftueshëm ligjvënës.
223. Pavarësisht nga kjo, Gjykata konsideron se parimet e nxjerra nga praktika gjyqësore e GJEDNJ-së përkitazi me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, duhet të aplikohen në rrethanat e rastit konkret në kuptimin e definicioneve dhe të garancive që ndërlidhen me të të drejtat zgjedhore të mbrojtura përtej KEDNJ-së edhe me nenin 45 të Kushtetutës. Megjithatë, Gjykata nuk do të kufizohet vetëm në aplikueshmërinë e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, dhe në parimet themelore të ndërtuara nga GJEDNJ-ja në aspektin e shqyrtimit

të kontesteve zgjedhore, por, për më tepër, do të aplikojë edhe parimet themelore të Komisionit të Venecias që do të elaborohen në pjesën vijuese të këtij Aktgjykimi.

(ii) *Sa i përket garancive të nenit 45 të Kushtetutës në lidhje me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së*

224. Gjykata vëren se neni 45 i Kushtetutës përbëhet nga 3 paragrafë të veçantë dhe secili prej tyre ka elementet dhe rregullat përkatëse. Në mbështetje të arsyetimit të pretendimeve në rrethanat e rastit konkret, Gjykata do të fokusohet vetëm në dy paragrafët e parë të nenit 45 të Kushtetutës.
225. Paragrafi i parë i nenit 45 të Kushtetutës përcakton të drejtën për të zgjedhur (të drejtën aktive të votës), si dhe të drejtën për t'u zgjedhur (të drejtën pasive të votës). E drejta e parë, pra ajo aktive e votës, i takon vetëm individëve, pra personave fizikë që janë shtetas të Republikës së Kosovës dhe që kanë arritur moshën 18 vjeç, qoftë edhe në ditën e votimit dhe në rast se e drejta e tyre nuk është e kufizuar me një vendim gjyqësor. E drejta tjetër, ajo pasive e votës, i takon kandidatëve si individë, përkatësisht si persona fizikë, të cilët garojnë në zgjedhje, në nivel lokal apo qendror, si dhe subjekteve politike, përkatësisht personave juridikë që garojnë në zgjedhje, në nivel lokal apo qendror. Edhe për të drejtën pasive të votës vlen kushti që të njëjtëve të mos i jetë kufizuar ushtrimi i kësaj të drejte me një vendim gjyqësor.
226. Ndërkaq, paragrafi i dytë i nenit 45 të Kushtetutës garanton që vota është personale, e barabartë, e lirë dhe e fshehtë. Të njëjtat garanci janë të përcaktuara edhe në kuptimin e vetëqeverisjes lokale e cila sipas nenit 123 të Kushtetutës ushtrohet nëpërmjet organeve përfaqësuese të zgjedhura në zgjedhje të përgjithshme, të barabarta, të lira e të drejtpërdrejta dhe me votim të fshehtë. Këto garanci kushtetuese janë po ashtu të përcaktuara më tej nëpërmjet LZP-së, Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së edhe Ligjit nr. 03/1-072 për Zgjedhjet Lokale në Republikën e Kosovës. Për më tepër që të njëjtat janë në harmoni me pesë parimet themelore të trashëgimisë evropiane zgjedhore e të përmbledhura në Kodin e Praktikës së Mirë dhe në Raportin përkatës Shpjegues e të cilat, siç është përmbledhur më lart, përfshijnë votën universale, të barabartë, të lirë, të fshehtë dhe të drejtpërdrejtë.
227. Në interpretimin e garancive të mishëruara në nenin 45 të Kushtetutës, Gjykata i referohet praktikës së GJEDNJ-e cila gjithashtu ka interpretuar nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së si garanci për “*të drejtën aktive të votës*” dhe “*të drejtën pasive të votës*”. Të dyja ngërthejnë në vetvete garanci substanciale dhe procedurale. Megjithatë, Gjykata vëren që, bazuar në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së, të drejtat pasive janë pajisur me më pak mbrojtje sesa të drejtat aktive. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Zdanoka kundër Latvisë*, nr. 58278/00, Aktgjykim i 16 marsit 2006, paragrafët 105-106). Praktika e GJEDNJ-së, në raport me të drejtat pasive është fokusuar dukshëm vetëm në verifikimin e mungesës së arbitraritetit në procedurat vendëse e që mund të kenë rezultuar në diskualifikimin e një personi fizik apo juridik për të kandiduar në zgjedhje. (Shih rastet e GJEDNJ-së: *Zdanoka kundër Latvisë* cituar më lart, paragrafi 115; *Melnitchenko kundër Ukrainës*, nr. 17707/02, Aktgjykim i 19 tetorit 2004, paragrafi 57).

228. Përtej të drejtave aktive dhe pasive të votës, sipas praktikës më të re të GJEDNJ-së, neni 3 i Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së përfshin edhe “*periudhën pas-zgjedhore*” apo “*të drejtat pas-zgjedhore*”. Në këtë kuptim, GJEDNJ-ja ka arsyetuar se esenca e zgjedhjeve të lira nënkupton një numër të drejtash zgjedhore që ngërthejnë standarde minimale e të cilat udhëheqin praktikat dhe institucionet e dizajnuara të administrojnë votimin, numërimin dhe përcaktimin e rezultatit zgjedhor. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Davydov dhe të tjerët kundër Rusisë*, cituar më lart, paragrafët 284-285).
229. Në dritën e këtyre të drejtave, GJEDNJ-ja, ndër të tjera, ka shqyrtuar raste që përfshijnë ligjet që rregullojnë çështjet e regjistrimit të votuesve si parakusht për ushtrimin e lirë të të drejtave zgjedhore (shih rastin e GJEDNJ-së, *Partia Gjeorgjiane e Punës kundër Gjeorgjisë*, nr. 9103/04, Aktgjykim i 8 korrikut 2008); detyrimin e shtetit për të organizuar zgjedhje të lira, përfshirë detyrimin e vendosjes së mekanizmave të cilët kanë kapacitetin të hetojnë pretendimet për parregullsi zgjedhore dhe për të përmirësuar dhe adresuar të njëjtat (shih rastin e GJEDNJ-së, *Namat Alijev kundër Azerbajxhanit*, nr. 18705/06, Aktgjykim i 8 prillit 2010); apo raste që ndërlidhen me nevojën për ekzistimin e një procesi gjyqësor përgjegjës për të shqyrtuar ankesat dhe kontestet zgjedhore. I njëjti përcaktoi se esenca e një të drejte zgjedhore mund të kufizohet, rrjedhimisht të cenohet, nëse nuk ka mjaftueshëm garanci për një sistem efektiv apelimi dhe të paanshëm. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Grosaru kundër Romanisë*, cituar më lart).
- (iii) *Sa i përket kornizës së vlerësimit të kontesteve zgjedhore mbi bazën e praktikës së GJEDNJ-së edhe të Komisionit të Venecias*
230. Në parim, testi që aplikon GJEDNJ-ja për të vlerësuar nëse është shkelur neni 3 i Protokollit nr. 1 i KEDNJ-së është përcaktuar nëpërmjet *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt kundër Belgjikës*, sipas të cilit: “*Gjykata duhet të bindet se kufizimet nuk i kufizojnë të drejtat në fjalë në një shtrirje të tillë sa të dëmtojnë thelbin e tyre dhe t'i privojnë ata nga efektiviteti i tyre; që ato janë të vendosura në ndjekje të një qëllimi legjitim; dhe se mjetet e përdorura nuk janë joproporcionale*”. Në veçanti, kufizimet e tilla nuk duhet të pengojnë shprehjen e lirë të opinionit të popullit në zgjedhjen e legjislaturës”. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt kundër Belgjikës*, cituar më lart, paragrafi 52).
231. Në këtë aspekt, praktika gjyqësore e GJEDNJ-së ka ndërtuar edhe disa kriterë të tjera mbi bazën e të cilave shqyrton shkeljet e pretenduara për të drejtat zgjedhore, përfshirë faktin që “*kufizimet në të drejtat zgjedhore duhet të reflektojnë ose të mos jenë në kundërshtim me nevojën për të siguruar integritetin dhe efektivitetin e procedurës së zgjedhjeve e cila ka për qëllim që të identifikojë vullnetin e popullit nëpërmjet votimit të lirë*.” (Shih *Hirst kundër Mbretërisë së Bashkuar* (no. 2) cituar më lart, paragrafi 162; dhe *Lykourazos kundër Greqisë*, nr. 33554/03, Aktgjykim i 15 qershorit 2006, paragrafi 52). Në praktikë, sipas GJEDNJ-së, kjo nënkupton që ajo shqyrton ankesat përkatëse në kuptim të mungesës së arbitraritetit apo të proporcionalitetit. (Shih rastin e GJEDNJ-së, *Yumak dhe Sadak kundër Turqisë*, nr. 10226/03, Aktgjykim i 8 korrikut 2008, paragrafi 109).

232. Në parim, në vlerësimin e përputhshmërisë me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, GJEDNJ-ja fokusohet kryesisht në dy çështje esenciale: (i) nëse në rrethanat e rastit në shqyrtim ka pasur arbitraritet ose mungesë të proporcionalitetit; dhe, (ii) nëse kufizimet kanë cenuar shprehjen e lirë të vullnetit të votuesve. (Shih rastet e GJEDNJ-së: *Mathieu-Mohin dhe Clerfayt kundër Belgjikës*, cituar më lart, paragrafi 52; *Ždanoka kundër Latvisë* [DHM], cituar më lart, paragrafët 103-104 dhe 115).
233. Në këtë aspekt, për të vënë edhe më shumë në kontekst praktik testin e GJEDNJ-së në vlerësimin e arbitraritetit dhe joproporcionalitetit në konteste zgjedhore, Gjykata do t'i referohet dy rasteve të GJEDNJ-së në të cilat janë konstatuar shkelje të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së në kontekst të të “*drejtave pas-zgjedhore*”.
234. Në rastin *Namat Alijev kundër Azerbajxhanit* (cituar më lart), parashtruesi garonte për një ulëse në Kuvend të Azerbajxhanit. Ai ankohej se e drejta e tij për të garuar si kandidat në zgjedhje të lira ishte shkelur për shkak të parregullsive serioze dhe shkeljeve të ligjit elektoral që kishin ndodhur para dhe në ditën e votimit. Kushtet e krijuara, sipas parashtruesit, e kishin bërë të pamundur determinimin e saktë të opinionit të votuesit. GJEDNJ-ja konsideroi se parashtruesi i kërkesës ka ngritur pretendime jashtëzakonisht serioze lidhur me ndikimin joligjor në proces të votimit nga ana e autoriteteve përgjegjëse, ndikim në zgjedhjen e lirë të votuesit, mbushje të paautorizuar të kutive të votimit, keqtrajtim të vëzhguesve dhe mospërputhshmëri të qarta që tregonin për dështim të mundshëm lidhur me atë se çfarë ka ndodhur me mijëra fletëvotimeve të papërdorura. Gjykata konsideroi se pretendimet e tilla kishin potencialin të pengonin natyrën demokratike të zgjedhjeve. Për më tepër, GJEDNJ-ja u bazua edhe te raportimet zyrtare të vëzhguesve, të cilat kishin dhënë fakte të njëjta për parregullsi serioze sikurse edhe vetë parashtruesi. Ishin këto disa ndër arsyet – serioziteti i të cilave dërgoi në gjetjen e shkeljes së nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së nga ana e GJEDNJ-së.
235. Në rastin tjetër, përkatësisht, *Partia Gjeorgjiane e Punës kundër Gjeorgjisë* (cituar më lart), parashtrues ishte subjekti politik i ashtuquajtur “Partia Gjeorgjiane e Punës”. Ky subjekt politik ankohej, ndër të tjera, për faktin që me përjashtimin e votave nga 2 distrikte një numër i caktuar i popullsisë ishin deprivuar nga e drejta e tyre për të votuar – gjë që kishte ndikuar në të drejtën e tyre për të garuar në zgjedhje. Lidhur me këtë rast, GJEDNJ-ja shqyrtoi një mori pretendimesh të këtij subjekti politik, ndërkaq që shkeljen e nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së e gjeti për faktin se Komisioni Qendror i Zgjedhjeve kishte marrë një vendim të ngutshëm për të përfunduar zgjedhjet në mbarë vendin pa ndonjë justifikim valid. Më pas, përjashtimi i dy distrikteve nga zgjedhjet vendëse, përkatësisht votuesve në distriktin Khulo dhe Kobuleti, konsiderohej si veprim që shpërfillte një numër të parakushteve esenciale të sundimit të ligjit dhe si i tillë kishte rezultuar në *de facto* privim nga vota (“*de facto disfranchisement*”) të një numri të konsiderueshëm të popullsisë. Si rrjedhojë e përjashtimit të këtyre votuesve, në mënyrë kauzale ishte shkelur e drejta e subjektit politik për të garuar në zgjedhje (“*stand for election*”), e drejtë kjo e garantuar me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së.

236. Gjykata vëren se, përderisa rrethanat faktike të rasteve në fjalë nuk përkojnë më rrethanat faktike të rastit konkret, të njëjtat rezultojnë në një emërues të përbashkët të rasteve në të cilat GJEDNJ-ja ka gjetur shkelje të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së. Këto raste reflektojnë arbitraritet të dukshëm, mungesë proporcionaliteti, kufizime që kanë cenuar shprehjen e lirë të vullnetit të votuesve dhe pamundësi për të vërtetuar vullnetin e votuesve.
237. Më tej dhe përtej praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, siç është theksuar edhe paraprakisht në këtë Aktgjykim, Gjykata do t'i referohet praktikës së Komisionit të Venecias, përkatësisht Kodit të Praktikës së Mirë, e i cili është i bazuar në parimet nënvizuese të trashëgimisë zgjedhore evropiane, dhe përbëhet nga pesë parime nënvizuese dhe ato janë: (1) vota universale; (2) vota e barabartë; (3) vota e lirë; (4) vota e fshehtë; dhe (5) vota e drejtpërdrejtë. Të njëjtat janë të garantuara edhe nëpërmjet nenit 45 të Kushtetutës dhe ligjeve të aplikueshme zgjedhore.
238. Për më tepër, Gjykata në këtë drejtim rikujton se Kodi i Praktikës së Mirë thekson gjithsej tri kushte, plotësimi i të cilave është parakusht për implementimin e mirëfilltë të këtyre pesë parimeve të këtij Kodi dhe ato janë: (1) respektimi për të drejtat fundamentale; (2) niveli i rregullativës dhe stabiliteti i ligjit zgjedhor; dhe (3) garancitë procedurale.
239. Lidhur me kushtin e parë implementues, përkatësisht “*respektimin e të drejtave fundamentale*”, Kodi i Praktikës së Mirë nënvizon se zgjedhjet demokratike nuk janë të mundshme pa respektimin e të drejtave të njeriut. Në veçanti, kërkohet respektimi i të drejtës për liri të shprehjes, të mediave, të lëvizjes brenda shtetit, të tubimit, të asociimit për qëllime politike, përfshi të drejtën për krijim të partive politike. Çdo lloj kufizimi i këtyre të drejtave duhet të parashihet me ligj dhe të jetë në interes publik në pajtueshmëri me parimin e proporcionalitetit. Në pjesën e Raportit Shpjegues theksohet që kufizimet e mundshme të këtyre të drejtave duhet po ashtu të jenë në pajtueshmëri me KEDNJ-në. (Shih pjesën II të Raportit Shpjegues, pika 1).
240. Lidhur me kushtin e dytë implementues, përkatësisht “*niveli i rregullativës dhe stabiliteti i ligjit zgjedhor*”, Kodi i Praktikës së Mirë nënvizon se anash rregullave teknike dhe detajeve të ngjashme të cilat mund të përfshihen në nivel më të ulët rregullues ligjor (akte administrative, rregullore), rregullat zgjedhore duhet të kenë të paktën nivelin e një ligji. Çështjet që kanë të bëjnë me të drejtat fundamentale të ligjit zgjedhor, në veçanti ato me vetë sistemin zgjedhor/elektoral dhe zonat elektorale, nuk duhet të jenë subjekt i plotësim-ndryshimeve ligjore një vit para mbajtjes së zgjedhjeve. Në rast se një gjë e tillë është e domosdoshme të ndodhë, të njëjtat duhet të parashihen me Kushtetutë apo me ndonjë akt tjetër që ka nivel më të lartë sesa ligji i zakonshëm. Raporti Shpjegues thekson që stabiliteti i ligjit është çështje kryesore për kredibilitetin e procesit zgjedhor, i cili në vetvete është proces vital për të konsoliduar demokracinë e një vendi. (Shih Pjesën II, pika 2, paragrafi 63, të Raportit Shpjegues).
241. Dhe, në fund, lidhur me kushtin e tretë, përkatësisht “*garancitë procedurale*”, Kodi i Praktikës së Mirë nënvizon se organizimi i zgjedhjeve duhet të bëhet nga një organ i pavarur i cili është subjekt i vëzhgimeve nga vëzhguesit vendës dhe

ndërkombëtarë si dhe duhet të sigurojë një “sistem efektiv të ankesave”. Këto të fundit janë elaboruar dhe aplikuar në rrethanat e rastit konkret detajisht përgjatë shqyrtimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës që ndërlidhen më shkeljet e pretenduara të të drejtave në mbrojtje gjyqësore të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës.

Aplikimi i këtyre parimeve në rrethanat e rastit konkret

242. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Gjykata Supreme, nëpërmjet të dyja Vendimeve të saj, ua shkel atyre të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës. Në këtë drejtim, pretendimet e tyre mund të kategorizohen si në vijim: (i) “shkelja e votës së barabartë”; (ii) “shkelja e votës së lirë”; dhe (iii) “shkelja e parimit të transparencës”. (Shih pretendimet specifike të ngritura nga parashtruesit e kërkesës në paragrafët 62-73 të këtij Aktgjykimi).
243. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që parashtruesit e kërkesës ngrenë shkeljen e vetëm 2 nga 5 parimet nënvizuese që ndërlidhen me cilësinë e votës, “votën e barabartë” dhe “votën e lirë”, respektivisht. Pretendimet e parashtruesve të kërkesës për më tepër hyjnë në fushëveprimin e kushtit të tretë, përkatësisht të “garancive procedurale”. Rrjedhimisht, në kuptimin e parimeve themelore të Komisionit të Venecias, Gjykata do të vlerësojë nëse parimet themelore të ndërlidhura me “votën e lirë” dhe “votën e barabartë” dhe “garancitë procedurale” përkatëse, mund të jenë cenuar. Ndërsa, në kontekstin e praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, Gjykata do të shqyrtojë pretendimet e parashtruesve të kërkesës në kuptimin e të “drejtave pas-zgjedhore” të garantuara me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, duke e aplikuar testin e GJEDNJ-së në konteste zgjedhore, përkatësisht arbitraritetin, mungesën e proporcionalitetit dhe nëse kufizimet kanë cenuar shprehjen e lirë të vullnetit të votuesve. Në vijim, Gjykata do të trajtojë secilin pretendim të parashtruesve të kërkesës veç e veç.

(i) Sa i përket “votës së barabartë”

244. Parimi i “votës së barabartë”, sipas Kodit të Praktikës së Mirë dhe Raportit Shpjegues përkatës, nënkupton: (i) të drejtën e votës së barabartë – përkatësisht të drejtën e çdo votuesi që në parim të ketë një votë dhe në sistemet elektorale ku votuesve u jepet e drejta për më shumë se një votë, secili votues duhet të ketë numrin e njejtë të votave; (ii) fuqinë e barabartë të votës në kuptimin që, sipas Kodit, ulëset duhet të distribuohen barabartë ndërmjet zonave zgjedhore; (iii) mundësitë të barabarta - përkatësisht garantimin që të gjitha palëve dhe kandidatëve t’u ofrohen mundësi të barabarta e që nënkupton se autoritetet shtetërore duhet të ruajnë neutralitetin e tyre në të gjitha aspektet, posaçërisht në kuptim të fushatës zgjedhore, mbulimit mediatik dhe financimit të partive politike dhe fushatave zgjedhore; (iv) barazinë dhe minoritetet kombëtare - partitë e minoriteteve kombëtare duhet të lejohen dhe se, në parim, rregullat e veçanta që garantojnë ulëse të rezervuara për minoritetet nuk janë në kundërshtim me parimin e votës së barabartë; dhe (v) barazia ndërmjet gjinive në aspektin që rregullat të cilat kërkojnë një përqindje minimale të kandidatëve të secilës gjini nuk duhet të konsideron që janë në kundërshtim me parimin e votës së barabartë përderisa ato kanë një bazë kushtetuese. (Shih pjesën 2 të Kodit të Praktikës së Mirë dhe pjesën 2 të Raportit Shpjegues).

245. Gjykata vëren që parashtruesit e kërkesës gjithashtu i referohen (i) barazisë strikte dhe formale; dhe (ii) barazisë së mundësive. Në këtë aspekt, Gjykata vëren që Kodi i Praktikës së Mirë dhe Raporti Shpjegues përkatës e trajtojnë barazinë strikte dhe proporcionale në kuadër të barazisë së mundësive. (Shih pjesën 2.3 të Raportit Shpjegues). Sipas tyre dhe siç është elaboruar më lart, barazia e mundësive sipas praktikës së shteteve anëtare të Komisionit të Venecias është e ndërtuar në kuptimin e neutralitetit dhe paanësisë së autoriteteve shtetërore dhe aplikimit të rregullave të njëjta për të gjithë në procese zgjedhore. Sipas Kodit, në këtë kuptim, ekzistojnë dy interpretime të barazisë: formale dhe proporcionale. E para nënkupton që partitë politike duhet të trajtohen barabartë pa marrë parasysh fuqinë e tyre në parlament ose ndërmjet zgjedhësve dhe se kjo vlen edhe për përdorimin e mekanizmave publik që mbështesin fushatat zgjedhore; ndërsa e dyta nënkupton që partitë politike duhet të trajtohen në proporcion me numrin e votave. (Shih pikën 2.3 (b) të Kodit të Praktikës së Mirë).
246. Në këtë aspekt, Gjykata rikujton që, parashtruesit e kërkesës, shkeljen e parimit të “*votës së barabartë*”, e arsyetojnë me faktin se Gjykata Supreme, PZAP-i dhe KQZ-ja kanë dështuar të garantojnë një proces zgjedhor ku “*pesha e votës*” është e barabartë sepse, sipas pretendimit, Gjykata Supreme në Vendimin e saj të dytë [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] konstaton që “*procesi zgjedhor është dëmtuar*”, por nuk e ka konsideruar të nevojshme rinumërimin e kutive nga të gjitha vendvotimet. Sipas parashtruesve të kërkesës, kërkesa e tyre për rinumërim të kutive në të gjitha vendvotimet ishte refuzuar në mënyrë kundërkushtetuese. (Shih në këtë kontekst, pretendimin specifik të parashtruesve të kërkesës në paragrafin 61 e 66 të këtij Aktgjykimi).
247. Gjykata vëren që këto pretendime janë ngritur edhe në kuptimin e shkeljeve të pretenduara për të drejtën për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës dhe janë adresuar detajisht në paragrafët 167-176 të këtij Aktgjykimi.
248. Gjykata vëren që asnjë pretendim tjetër apo rrethanë e asociuar me të, i parashtruesve të kërkesës, nuk hyn në fushëveprimin e garancive të definuara me parimin e Komisionit të Venecias në kontekstin e “*votës së barabartë*”, duke përfshirë “*barazinë së mundësive*”. Përderisa, parashtruesit e kërkesës i referohen kësaj të fundit, Gjykata rikujton që barazia e mundësive sipas praktikës së shteteve anëtare të Komisionit të Venecias është ndërtuar në kuptimin e neutralitetit dhe paanësisë së autoriteteve shtetërore dhe aplikimit të rregullave të njëjta për të gjithë në procese zgjedhore. Pretendimet e parashtruesve të kërkesës nuk bien në këtë kategori.
249. Për më tepër, Gjykata vëren që vendimi i kontestuar i Gjykatës Supreme, në kuptimin e praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së nuk reflekton arbitraritet, mungesë proporcionaliteti dhe, siç është trajtuar gjerësisht në kontekstin e vlerësimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës që ndërlidhen me nenin 54 të Kushtetutës, gjithashtu nuk është nxjerrë në cenim të shprehjes së lirë të vullnetit të votuesve.

(ii) *Sa i përket parimit të “votës së lirë”*

250. Parimi i “*votës së lirë*”, sipas Kodit të Praktikës së Mirë, nënkupton (i) lirinë e votuesit që të formojë një opinion (shih për më tepër pjesën 2.3 të Kodit të Praktikës së Mirë dhe pjesën 2.3, paragrafi 18, të Raportit Shpjegues); dhe (ii) lirinë e votuesit për të shprehur opinionin dhe mundësinë përkatëse për të luftuar mashtrimin zgjedhor. (Shih pjesën 3.1 dhe 3.2 të Kodit të Praktikës së Mirë). Në kontekstin e pretendimit konkret, është relevante vetëm e dyta.
251. Në këtë kontekst, Kodi i Praktikës së Mirë në parim përcakton që liria e votuesve për të shprehur vullnetin e tyre në mënyrë parësore kërkon vëzhgim të saktë të procedurave të votimit. Për më tepër, sipas Kodit të Praktikës së Mirë, votuesit (në cilësinë e votuesit dhe në cilësinë e kandidatit) kanë të drejtë në vlerësim të saktë të rezultateve të votimit dhe shteti është i detyruar që të sanksionojë çfarëdo mashtrimi zgjedhor. Kodi i Praktikës së Mirë dhe Raporti Shpjegues përcaktojnë një numër rregullash të mishëruara në këtë parim, e Gjykata do t’ju referohet vetëm atyre që janë relevante për rrethanat e rastit konkret, përkatësisht: (i) “*procedurës së votimit*” (shih Kodin e Praktikës së Mirë, pikën 3.2 (i-xi)) dhe (ii) “*numërimit*”, respektivisht. (Shih Kodin e Praktikës së Mirë, pikën 3.2 (xii- xv)).
252. Për sa i përket “*procedurës së votimit*”, Gjykata vëren që Raporti Shpjegues mban ndër të tjera se “*procedura e votimit ka rol crucial në procesin e përgjithshëm zgjedhor sepse mashtrimi zgjedhor ka më së shumti mundësi të ndodhë gjatë procesit të votimit*”. (Shih pikën 3.2.2, paragrafi 32, i Raportit Shpjegues). Ndërsa, sa i përket “*numërimit*”, theksohet ndër të tjera, dhe për aq sa është relevante për rrethanat e rastit konkret, që është e këshillueshme “*të iket nga praktika e të konsideruarit të shumë votave si të pavlefshme apo të shkatërruara dhe, në rast të dyshimeve, duhet të bëhet një përpjekje shtesë për të determinuar vullnetin e votuesit të shprehur në atë votë*”. (Shih pikën 3.2.2.4, paragrafi 49, të Raportit Shpjegues).
253. Në këtë kontekst, Gjykata rikujton se parashtruesit e kërkesës shkeljen e parimit të “*votës së lirë*” e arsyetojnë nëpërmjet provave të ofruara në gjykatat e rregullta mbi “*ndikimin e qytetarëve të Prishtinës përmes dërgimit të SMS-ve në emër të OJQ-ve, ofrimit të kuponëve për transport falas dhe ndikimit përmes aktivistëve*”, e të cilat, sipas pretendimit, rezultojnë në shkelje të “*parimit të votës së lirë/lirisë së votimit*”. Sipas parashtruesve të kërkesës, Gjykata Supreme në Vendimin e saj të dytë, përkatësisht Aktgjykimin [A.A.U.ZH.nr.62/2017], i kishte trajtuar këto pretendime si të reja, duke e evituar arsyetimin rreth tyre dhe jo si prova që duhej t’i administronte. (Shih në këtë kontekst, pretendimin specifik të parashtruesve të kërkesës në paragrafin 63 dhe 64 të këtij Aktgjykimi).
254. Gjykata vëren që këto pretendime të parashtruesve të kërkesës ndërlidhen me “*garancitë procedurale*” për implementimin e parimit të “*votës së lirë*” në ditën e zgjedhjeve, përkatësisht me parregullsitë në ditën e zgjedhjeve dhe pretendimet që ndërlidhen me votat e pavlefshme e të zbrazëta, e të cilat janë adresuar tashmë në kontekstin e pretendimeve për shkelje të të drejtave për mbrojtje gjyqësore të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës, specifikisht në paragrafët 154-166 të këtij Aktgjykimi.

255. Gjykata gjithashtu rikujton që, në elaborimin e parimeve që ndërlidhen me “*votën e lirë*”, ka theksuar se Kodi i Praktikës së Mirë dhe Raporti Shpjegues specifikisht përcaktojnë se është e këshillueshme që “*të iket nga praktika e të konsideruarit të shumë votave si të pavlefshme apo të shkatërruara dhe, në rast të dyshimeve, duhet të bëhet një përpjekje shtesë për të determinuar vullnetin e votuesit të shprehur në atë votë*”. Gjykata gjithashtu ka adresuar specifikisht këtë çështje në paragrafët 172-175 të këtij Aktgjykimi.
256. Gjykata për më tepër vëren që asnjë pretendim tjetër apo rrethanë e asociuar me të, i parashtruesve të kërkesës, nuk hyn në fushëveprimin e garancive të definuara me dy parimet themelore të Komisionit të Venecias në kontekstin e “*votës së lirë*”, përkatësisht lirisë së votuesit për të formuar opinion apo edhe lirisë së votuesit për të shprehur opinion dhe për të luftuar mashtrimin zgjedhor.
257. Për më tepër, Gjykata vëren që vendimi i kontestuar i Gjykatës Supreme, në kuptimin e praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, nuk reflekton arbitraritet, mungesë proporcionaliteti dhe, siç është trajtuar gjerësisht në kontekstin e vlerësimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës që ndërlidhen me nenin 54 të Kushtetutës, gjithashtu nuk është nxjerrë në cenim të shprehjes së lirë të vullnetit të votuesve.

(iii) *Sa i përket “parimit të transparencës”*

258. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës gjithashtu pretendojnë shkelje të parimit të transparencës. Në këtë aspekt, Gjykata vëren se, në kontekstin e Kodit të Praktikës së Mirë, transparenca kryesisht përdoret në kuptimin e financimit të fushatave zgjedhore. Megjithatë, Kodi i Praktikës së Mirë e konsideron transparençën si të rëndësishme edhe për së paku tri aspekte të tjera.
259. Së pari, transparenca konsiderohet e rëndësishme në aspektin e numërimit të votave – proces ky i cili duhet të jetë në vetvete transparent. Për të siguruar një transparencë të tillë, vëzhguesit (vendës dhe ndërkombëtarë), përfaqësuesit e kandidatëve dhe mediat duhet të lejohen të jenë të pranishme përgjatë numërimit të votave. Së dyti, transparenca është po ashtu e rëndësishme në aspektin e mbrojtjes procedurale ashtu që organizimi i zgjedhjeve duhet të bëhet nga një trup i paanshëm. Vetëm transparenca, paanshmëria dhe pavarësia nga manipulimi i motivuar politikisht do të sigurojë administrim të duhur të procesit zgjedhor qysh nga periudha parazgjedhore e deri te fundi i procesimit të rezultatit zgjedhor. Së treti, në mënyrë që të jetë në përputhje me standardet ndërkombëtare, një proces zgjedhor duhet në mënyrë të qartë t’i ofrojë votuesve, kandidatëve dhe subjekteve politike të drejtën për procedura transparente të ankesës. (Shih Kodin e Praktikës së Mirë, pikën 3.2 (xiii), faqe 9; pikën 3.1, paragrafin 68, dhe Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve Zgjedhore, pika 6, paragrafi 100). Këto të fundit janë elaboruar më detajisht në Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve. Në këtë aspekt, Komisioni i Venecias rekomandon që procedurat para një organi gjyqësor që shqyrton ankesat dhe apelet lidhur me të drejtat zgjedhore duhet të jenë publike dhe palët duhet të kenë të drejtën të paraqesin rastin e tyre në mënyrë të drejtpërdrejtë ose nëpërmjet një përfaqësuesi ligjor. Në garancitë minimale që duhet të ekzistojnë, sipas Komisionit të Venecias, hyn rrjedhimisht edhe e drejta për një dëgjim të drejtë,

të paanshëm dhe publik të një ankese apo apeli. Sistemi i ankesave dhe apeleve duhet të jetë transparent dhe si i tillë duhet të përfshijë publikimin e ankesave, të apeleve, të përgjigjeve dhe të vendimeve. (Shih Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve, pika 6, paragrafi 100).

260. Gjykata rikujton që parashtruesit e kërkesës pretendojnë se Kodi i Praktikës së Mirë detyron institucionet shtetërore që të garantojnë transparencë të proceseve dhe të drejtën e rinumërimit të votave në raste të apelit. Ky konstatim qëndron. Gjykata ka shtjelluar përgjatë këtij Aktgjykimi parimet themelore për sa i përket të drejtës së apelit në konteste zgjedhore si pjesë esenciale e “*sistemeve efektive të ankesave*” dhe “*garancive procedurale*”, ky i fundit kusht themelor për jetësimin e pesë parimeve që ndërliken me cilësinë e votës në zgjedhje demokratike. Siç është theksuar gjithashtu, e drejta e apelit në konteste zgjedhore dhe po ashtu edhe e “*drejta e verifikimit të rezultatit zgjedhor*”, duke përfshirë edhe mundësinë e anulimit të rezultatit zgjedhor, janë të garantuara me Kushtetutën e Republikës së Kosovës dhe me ligjin e aplikueshëm zgjedhor, në mënyrën e përcaktuar me ligj, dhe e cila, siç është elaboruar, është gjithashtu në harmoni me praktikën e shteteve anëtare të Komisionit të Venecias.
261. Gjykata rikujton se specifikisht për sa i përket pretendimeve për shkelje të parimit të transparencës, parashtruesit e kërkesës ngrenë çështjet në vijim: (i) shkeljen e të drejtës për “*rinumërim dhe përsëritje të votimit*” e cila sipas tyre është e përcaktuar me nenet 101 dhe 106 të LZP-së; (ii) shkeljen e së drejtës në “*konfirmim dhe verifikim të rezultatit zgjedhor*”, sepse sipas pretendimit “*në rast të rezultatit të ngushtë të zgjedhjeve*”, rinumërimi është e drejtë themelore i cili inicohet nëpërmjet KQZ-së apo me kërkesë të palës; (iii) faktin se edhe pse PZAP-i dhe Gjykata Supreme “*konstatojnë se ka pasur parregullsi*”, të njëjtat i “*konsiderojnë të balancuara në mes dy kandidatëve në garë*”, duke rezultuar sipas pretendimit në vendimet arbitrare të PZAP-it dhe Gjykatës Supreme; dhe se (iv) PZAP dhe Gjykata Supreme nuk kanë trajtuar provat e parashtruesve të kërkesës si “*prova të reja dhe të veçanta*” dhe nuk kanë trajtuar pretendimet e tyre për shkelje kushtetuese. (Shih specifikisht këto pretendime në paragrafët 67-73 të këtij Aktgjykimi).
262. Gjykata vëren që të gjitha këto pretendime janë ngritur edhe në kuptimin e shkeljeve të pretenduara për të drejtën për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës dhe janë adresuar detajisht në paragrafët 134-176 të këtij Aktgjykimi.
263. Megjithatë, Gjykata vëren që parashtruesit e kërkesës, në këtë kontekst, ngrenë edhe tri pretendime të reja e të cilat Gjykata do t'i shqyrtojë në vijim: (i) pretendimin që PZAP-i ka bërë vlerësimin/hetimin e fletëvotimeve në vendvotimet e kontestuara pa prezencën e palëve; (ii) pretendimin që Gjykata Supreme nëpërmjet Aktvendimit të saj të parë [AA. nr. 52/17] e ka shfuqizuar vetëm e Vendimin [ZL.A. nr.1102/2017] e 22 nëntorit 2017 të PZAP-it, por jo edhe Vendimin e KQZ-së [2343-2017] për rinumërimin e të gjitha fletëvotimeve të rregullta në vendvotimet e përcaktuara me vendimin e lartëcekur; dhe (iii) pretendimin se parimi i transparencës është shkelur edhe me rastin e “*asgjësimit të materialit zgjedhor*” nga ana e KQZ-së, e me atë rast edhe e drejta e tyre për rinumërim.

264. Sa i përket të parës, Gjykata rikujton se pretendimi ka të bëjë me hetimet e bëra nga PZAP-i si rezultat i ankesës së parashtruesve të kërkesës së 30 nëntorit 2017. PZAP-i bazuar në: (i) paragrafin 4 të nenit 117 të LZP-së, e sipas të cilit, PZAP-i mund të urdhërojë shqyrtimin e materialit votues si pjesë të hetimeve që ndërlidhen me ankesa; (ii) nenin 14 të Rregullit nr. 02/2015; dhe (iii) Rregullën nr. 04/2015 për procedurat e hetimit të materialit zgjedhor, me qëllim të verifikimit të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës për sa i takon mospërputhjeve të rezultatit përfundimtar, kishte themeluar ekipin hetues, sipas shkresave të lëndës, të përbërë nga 8 gjyqtarë dhe nga 10 zyrtarë të sekretariatit. Gjykata vëren se materialet zgjedhore dhe mënyra e hetimit të secilës kategori të materialit zgjedhor janë saktë të përcaktuara me rregulloret përkatëse të PZAP-it. Këto ekipe hetuese, pas përfundimit të hetimeve, janë të detyruara sipas rregullave përkatëse të përpilojnë procesverbal të mbështetur nga të gjitha materialet zgjedhore të hetuara. Ky material më pas i dorëzohet PZAP-it për shqyrtim të mëtejshëm. Konstatimet e ekipeve hetuese mbi bazën e ligjit të cituar më lart, mund të rezultojnë në vendim të PZAP-it për rinumërim të fletëvotimeve. Vendimi [ZL.A.nr.1125/2017] i 1 dhjetorit 2017 i PZAP-it reflekton këtë procedurë dhe konstaton se pas shqyrtimit të materialit të ekipeve hetuese, sipas PZAP-it, rezultati përfundimtar i shpallur nga KQZ-ja është konfirmuar. Rrjedhimisht, Gjykata vëren se procedura e kontestuar ka të bëjë me procedurë hetimi të PZAP-it dhe jo me procedurë rinumërimi apo numërimi, parimi i transparencës për të cilin i garantuar sipas nenit 101 të LZP-së.
265. Për më tepër që pretendimet e parashtruesit në këtë kontekst nuk hyjnë në fushëveprimin e garancive të tjera kushtetuese, ligjore apo atyre të përcaktuara nëpërmjet Komisionit të Venecias e që ndërlidhen me një “*sistem efektiv ankesash*”, përfshirë edhe të drejtën për procedim transparent të ankesës (shih Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve, pika 2, paragrafi 111); apo edhe publikimin e ankesave, të apeleve, të përgjigjeve dhe të vendimeve. (Shih Raportin për Zgjidhjen e Kontesteve, pika 6, paragrafi 100). Në fund, Gjykata po ashtu vëren që ky pretendim nuk është ngritur nga parashtruesit e kërkesës në Gjykatën Supreme dhe kësaj të fundit nuk i është dhënë mundësia të përgjigjet lidhur me këtë pretendim.
266. Sa i përket të dytës, Gjykata rikujton që Gjykata Supreme nxori Vendimin e parë të saj [AA. nr. 52/2017] nëpërmjet të të cilit e pranoi si të bazuar ankesën e Lëvizjes VETËVENDOSJE!, dhe ndryshoi Vendimin [ZL. A. nr. 1102/2017] e 22 nëntorit 2017 të PZAP-it, ashtu që ankesa e parashtruesit të dytë të kërkesës u refuzua si e pabazuar. Gjykata vëren që Gjykata Supreme nuk përcaktoi shprehimisht shfuqizimin e Vendimit të KQZ-së. Megjithatë, Gjykata gjithashtu vëren se mbi bazën e paragrafit 3 të nenit 12 të Ligjit për Ndryshimin dhe Plotësimin e LZP-së në lidhje me paragrafin 5 të nenit 118 të LZP-së, vendimi i PZAP-it është i detyrueshëm për t'u zbatuar nga KQZ-ja, përveç në rast se apeli i lejuar parashtrohet brenda kohës së paraparë dhe nëse Gjykata Supreme përcakton ndryshe.
267. Së treti dhe në fund, sa i përket asgjësimit të materialit zgjedhor dhe shkeljen respektive të parimit të transparencës, Gjykata vëren se: (i) parashtruesit e kërkesës nuk kontestojnë në Gjykatë vendimin përkatës të KQZ-së për shkatërrimin e materialit zgjedhor. Rrjedhimisht, çështjet e ngritura nëpërmjet këtij pretendimi nuk i plotësojnë kriteret e pranueshmërisë të përcaktuara me

paragrafin 7 të nenit 113 të Kushtetutës dhe neneve 47 e 48 të Ligjit; (ii) çështja e shkatërrimit të materialit zgjedhor është e përcaktuar me paragrafin 4 të nenit 103 të LZP-së sipas të cilit “KQZ-ja me një vendim, pas certifikimit zyrtar të rezultatit të zgjedhjeve, shkatërron materialet e përmendura në kohën e përshtatshme brenda gjashtëdhjetë (60) ditësh, përveç nëse udhëzohet ndryshe nga PZAP-i”. Gjykata vëren që parashtruesit e kërkesës nuk janë palë e autorizuar të ngrenë çështjen e përputhshmërisë së ligjeve me Kushtetutën në Gjykatë; dhe (iii) nga shkresat e lëndës rezulton se parashtruesit e kërkesës asnjëherë nuk kanë kërkuar ruajtjen e materialit zgjedhor në KQZ, në PZAP, apo edhe në Gjykatë Kushtetuese mbi bazën e nenit 27 mbi Masat e përkohshme të Ligjit.

268. Bazuar në si më sipër dhe duke marrë parasysh të gjitha pretendimet e ngritura në rrethanat e rastit konkret dhe faktet e paraqitura, Gjykata duke u mbështetur edhe në standardet e vendosura në praktikën e vet gjyqësore dhe në praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe në standardet e përmbledhura nga Komisioni i Venecias, konstaton se: (i) Vendimi i parë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje dhe është në përputhshmëri me të drejtat zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës në lidhje me të drejtën për zgjedhje të lira të garantuar me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, të subjektit politik LDK, përkatësisht të parashtruesit të dytë të kërkesës; dhe se (ii) Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimi [A.A.U.ZH.nr.62/2017] i 7 dhjetorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje dhe është në përputhshmëri me të drejtat zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës në lidhje me të drejtën për zgjedhje të lira të garantuar me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, të z. Arban Abrashi dhe subjektit politik të LDK-së, përkatësisht, të parashtruesit të parë dhe të dytë të kërkesës.

IV. Kërkesa për seancë dëgjimore

269. Gjykata rikujton se parashtruesit e kërkesës gjithashtu kërkuan nga Gjykata që të caktojë seancë dëgjimore.
270. Në arsyetimin e kërkesës së tyre për seancë dëgjimore, parashtruesit e kërkesës theksuan se “*parimi i oralitetit dhe publicitetit*” është ndër parimet themelore në procedurën kushtetuese dhe si i tillë garantohet në të gjitha fazat e procedurës “*qoftë para organeve administrative, gjykatave të zakonshme apo edhe vet para Gjykatës Kushtetuese*”. Lidhur me këtë, ata theksuan se mund të vërehet nga shkresat e lëndës se parashtruesve të kërkesës “*nuk ju është dhënë rasti të parashtrojnë në seancë publike pretendimet e tyre*” dhe se “*është paraqitur një situatë në të cilën domosdoshmërisht kërkohet që të prezantohen para trupit gjykues aspektet faktike dhe ligjore, ashtu siç përcakton rregulli 42 paragrafi 2 i Rregullores së Piunës së Gjykatës Kushtetuese.*”
271. Në këtë drejtim, Gjykata rikujton se në bazë të paragrafit (2) të rregullit 42 [E drejta në dëgjim dhe heqja dorë] të Rregullores së punës, “*Gjykata mund të urdhërojë mbajtjen e seancës dëgjimore në rast se beson se ajo është e nevojshme për të qartësuar çështje të provave apo ligjit.*”

272. Gjykata vëren se rregulli i lartcekur i Rregullores së punës është i karakterit diskrecional. Si i tillë, ai rregull vetëm parasheh mundësinë që Gjykata të urdhërojë mbajtjen e seancës dëgjimore në rastet kur ajo beson se është e nevojshme për të qartësuar çështje të provave apo ligjit. Pra, Gjykata nuk është e obliguar të urdhërojë mbajtjen e seancës dëgjimore në rast se ajo konsideron se të dhënat ekzistuese në shkresat e lëndës mjaftojnë, përtej çdo dyshimi, për të arritur tek një vendim meritor lidhur me rastin që është në shqyrtim. (Shih rastin e Gjykatës Kushtetuese, KI34/17, *parashtruese Valdete Daka*, Aktgjykim i 1 qershorit 2017, paragrafët 108-110 - ku thuhet se “*Gjykata konsideron se dokumentet e përfshira në kërkesë janë të mjaftueshme për të vendosur në rast [...]*”).
273. Në rastin konkret, Gjykata nuk konsideron se ka ndonjë paqartësi rreth “*provave apo ligjit*” dhe për këtë arsye nuk e sheh të nevojshme mbajtjen e seancës dëgjimore. Dokumentet e përfshira në kërkesë janë të mjaftueshme për të vendosur meritat e këtij rasti.
274. Rrjedhimisht, Gjykata, njëzëri, e refuzon kërkesën e parashtruesve për caktim të seancës dëgjimore si të pabazuar.

V. Çështje të tjera të rëndësishme

Lidhur me statusin e vendimeve të huaja dhe rolin e tyre në vendimmarrje

275. Gjykata vëren se parashtruesit e kërkesës mbështesin pretendimet e tyre edhe duke iu referuar vendimeve të ndryshme të gjykatave të huaja, specifikisht Gjykatës Federale Kushtetuese të Gjermanisë, Gjykatës Kushtetuese të Austrisë dhe Gjykatës Federale Supreme të Zvicrës. Gjykata së pari shënon dallimin në juridiksion të kushtetutave përkatëse me Kushtetutën e Republikës së Kosovës në trajtimin e kontesteve zgjedhore. Për më tepër, Gjykata vëren se të njëjtat nuk përkojnë me rrethanat faktike apo juridike të rastit konkret. Gjykata thekson që arsyetimet e gjykatave të tjera kushtetuese duhet të interpretohen në kontekstin e garancive kushtetuese dhe ligjore dhe në dritën e rrethanave faktike në të cilat janë nxjerrë.
276. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se, përveç faktit që parashtruesit e kërkesës kanë cekur dhe kanë cituar këto vendime të gjykatave të huaja, ata nuk kanë elaboruar lidhshmërinë e tyre, faktike dhe juridike, me rrethanat e rastit konkret. Për më tepër që statusin e burimit të së drejtës në sistemin juridik të Republikës së Kosovës e kanë vetëm vendimet e GJEDNJ-së.
277. Ndërsa, sa i përket raporteve të Komisionit të Venecias, përtej atyre të referuara nga parashtruesit e kërkesës, Gjykata i ka trajtuar të gjitha raportet dhe opinionet relevante të Komisionit të Venecias dhe i ka aplikuar ato në rrethanat e rastit konkret.

VI. Përfundime

278. Gjykata ka trajtuar të gjitha pretendimet e parashtruesve të kërkesës në veçanti dhe në tërësinë e tyre, duke aplikuar mbi këtë vlerësim: (i) garancitë kushtetuese që ndërlidhen me të drejtat e kontestuara, nenin 45 e 54 të Kushtetutës, respektivisht; (ii) parimet themelore që rezultojnë nga trashëgimia evropiane për zgjedhje demokratike të përmbledhura nga Komisioni i Venecias; dhe (iii) praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe ka konstatuar se Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017 dhe Aktgjykimi [A.A. U.ZH. nr. 62/2017] i 7 dhjetorit 2017 i Gjykatës Supreme, janë në përputhshmëri me nenin 54 dhe 45 të Kushtetutës.
279. Gjykata ka konstatuar se vendimet e kontestuara të Gjykatës Supreme nuk kanë shkelur të drejtat e parashtruesve të kërkesës për mbrojtje gjyqësore të të drejtave të garantuara me nenin 54 të Kushtetutës dhe të drejtën në mjet juridik të garantuar me nenin 32 të Kushtetutës në lidhje me të drejtën për zgjidhje efektive të garantuar me nenin 13 të KEDNJ-së, sepse në rrethanat e rastit konkret, Gjykata Supreme, drejtë kishte vlerësuar çështjet që ndërlidhen me: (i) konfirmimin/anulimin e rezultatit zgjedhor; (ii) shpalljen e pasaftshme të pretendimeve të parashtruesve të kërkesës që ndërlidheshin me ditën e votimit, e të cilat ishin paraqitur për herë të parë në PZAP, pas shpalljes së rezultatit përfundimtar; dhe (iii) fletëvotimet e pavlefshme dhe të zbrazëta, pasi PZAP-i kishte hetuar materialin zgjedhor në qendrat e kontestuara të votimit dhe kishte konstatuar se parregullsitë nuk “kanë ndikim në rezultatin final”. Për më tepër, vendimet e Gjykatës Supreme ishin “*mjaftueshëm të arsyetuara*” në raport me pretendimet e parashtruesve të kërkesës dhe në harmoni me standardet e përcaktuara me praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së dhe të vendeve anëtare të Komisionit të Venecias, për sa i përket arsyetimit të vendimeve në konteste zgjedhore. Konstatimet e Gjykatës Supreme janë në përputhshmëri me garancitë kushtetuese, me praktikën gjyqësore përkatëse të GJEDNJ-së dhe me parimet themelore të Komisionit të Venecias e që ndërlidhen me një “*sistem efektiv ankesash*”, si pjesë përbërëse e “*garancive procedurale*”, kusht ky thelbësor për jetësimin e pesë parimeve themelore që ndërlidhen me cilësitë e votës.
280. Gjykata ka konstatuar se vendimet e kontestuara të Gjykatës Supreme nuk kanë shkelur të drejtat zgjedhore dhe të pjesëmarrjes të parashtruesve të kërkesës të garantuara me nenin 45 të Kushtetutës në lidhje të drejtën për zgjedhje të lira të garantuar me neni 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së, sepse, në rrethanat e rastit konkret, të njëjtat nuk janë nxjerrë në kundërshtim me: (i) kushtet për mbrojtjen e parimeve themelore për cilësitë e votës, siç janë të garantuara me Kushtetutë, ligje zgjedhore dhe Kodin e Praktikës së Mirë; (ii) kushtin e “*garancive procedurale*” për jetësimin e parimit të “*votës së lirë*” dhe “*votës së barabartë*”; (iii) “*parimin e transparencës*” në konteste zgjedhore, siç është përcaktuar nëpërmjet praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së dhe të parimeve themelore të Komisionit të Venecias; dhe (iv) praktikën gjyqësore të GJEDNJ-së në kontekst të “*të drejtave pas-zgjedhore*”.
281. Bazuar në si më sipër dhe duke marrë parasysh pretendimet e ngritura në rrethanat e rastit konkret, dhe faktet e paraqitura, Gjykata konstaton se: (i) Vendimi i parë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktvendimi [AA. nr. 52/2017] i 25 nëntorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje të të drejtave dhe lirive themelore

të subjektit politik LDK, përkatësisht parashtruesit të dytë të kërkesës, dhe është në përputhshmëri me të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me nenet 45 e 54 të Kushtetutës; dhe se (ii) Vendimi i dytë i Gjykatës Supreme, përkatësisht Aktgjykimi [A.A.U.ZH.nr.62/2017] i 7 dhjetorit 2017, nuk është nxjerrë në shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të z. Arban Abrashi dhe të subjektit politik LDK, përkatësisht parashtruesit të parë dhe të dytë të kërkesës, dhe është në përputhshmëri me të drejtat dhe liritë themelore të garantuara me nenet 45 e 54 të Kushtetutës.

PËR KËTO ARSYE

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës, në pajtim me nenin 113.7 të Kushtetutës, me nenin 20 të Ligjit dhe me rregullin 59 (a) të Rregullores së punës, në seancën e mbajtur më 23 janar 2019, njëzëri:

VENDOS

- I. TË DEKLAROJË kërkesën të pranueshme;
- II. TË KONSTATOJË se Aktgjykimi A.A. U.ZH. nr. 62/2017, i 7 dhjetorit 2017, i Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, është në përputhshmëri me nenin 54 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës në lidhje me nenin 32 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe me nenin 13 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut si dhe në përputhshmëri me nenin 45 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës në lidhje me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut;
- III. TË KONSTATOJË se Aktvendimi A.A. nr. 52/2017, i 25 nëntorit 2017, i Gjykatës Supreme të Republikës së Kosovës, është në përputhshmëri me nenin 54 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës në lidhje me nenin 32 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe me nenin 13 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut si dhe në përputhshmëri me nenin 45 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës në lidhje me nenin 3 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut;
- IV. TË REFUZOJË kërkesën për seancë dëgjimore si të pabazuar;
- V. T'UA KUMTOJË këtë vendim palëve;
- VI. TË PUBLIKOJË këtë vendim në Gazetën Zyrtare, në pajtim me nenin 20 (4) të Ligjit;
- VII. TË DEKLAROJË se ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

Gjyqtarja raportuese

Gresa Caka-Nimani

Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese

Arta Rama-Hajrizi